ODBORNÝ BANKOVÝ ČASOPIS
MÁJ 2000
ROČNÍK 8

BANKING JOURNAL
MAY 2000
VOLUME VIII

BIATEC

NÁRODNÁ
BANKA
SLOVENSKA

NATIONAL
BANK OF
SLOVAKIA

5

ZÁMERY CENTRÁLNEJ BANKY V MENOVEJ OBLASTI

Guvernér Národnej banky Slovenska Marián Jusko a ďalší členovia Bankovej rady NBS sa 6. 4. 2000 stretli v hoteli Bratislava s najvyššími predstaviteľmi komerčných bánk, ktoré pôsobia v SR. Marián Jusko vyslovil spokojnosť s menovým vývojom v SR v prvom štvrťroku a informoval o postupe pri ozdravovaní slovenského bankového sektora.

Predstavitelia zastúpení zahraničných bánk pôsobiacich v SR sa stretli 27. 4. 2000 v bratislavskom hoteli Perugia s vedením Národnej banky Slovenska. Guvernér Marián Jusko hodnotil menový vývoj SR v prvých mesiacoch tohto roku a predstavil zámery centrálnej banky v menovej oblasti na najbližšie obdobie. Na stretnutí sa hovorilo aj o problémoch v bankovom sektore SR, o pripravovaných legislatívnych opatreniach a privatizácii slovenských komerčných bánk. ▼

EKONOMICKÉ ASPEKTY INTEGRÁCIE

Guvernér Českej národnej banky Jozef Tošovský bol významným hosťom aprílového zasadnutia HNClubu, ktoré sa konalo dňa 28. 4. 2000 v kongresovej sále Technopolu v Bratislave za účasti diplomatického zboru, predstaviteľov bankovej a podnikateľskej sféry i vedeckých pracovníkov.

Guvernér ČNB sa vo svojom vystúpení zameral na ekonomické aspekty integrácie do európskych štruktúr, hovoril o poznatkoch a skúsenostiach ČR v súvislosti s integračným procesom. Na úvod poukázal na obmedzenia autonómie rozhodovania a konania v integrácii do nadnárodných štruktúr v oblasti zahraničnej politiky, bezpečnosti a obrany, v legislatívnej a ekonomickej oblasti, pričom však jednoznačne zvýraznil výhody integrácie. Ako povedal, integráciu možno spomaliť alebo urýchliť, ale nie zastaviť. Jozef Tošovský hodnotil tiež súčasnú etapu transformácie v krajinách strednej Európy.

Na zasadnutí sa zúčastnil i guvernér Národnej banky Slovenska Marián Jusko, ktorý vo svojom vystúpení poukázal hlavne na tohtoročné výsledky ekonomiky Slovenska a kladné hodnotenie SR výbormi OECD.

◀ **I. Paška, S. Babincová, foto: P. Kochan**

NA AKTUÁLNU TÉMU

Peter Gonda
Predpoklady analýz verejných financií v Slovenskej republike 2
Assumptions for the Analysis of Public Finance in the Slovak Republic 28

Ing. Štefan Galbáč
Manažment rizík a riziká manažmentu 7
Management of Risk and the Risk of Management 33

Ing. Miroslav Marenčík, JUDr. Alojz Ševík
Vývoj v oblasti hypotekárneho bankovníctva v SR v roku 1999 9
Developments in the Field of Mortgage Banking in the SR 1999 35

FINANČNÝ TRH

Doc. Ing. Božena Chovancová, CSc.
Prispeje zákon o kolektívnom investovaní k oživeniu kapitálového trhu? ... 11
Can a Collective Investments Law Help Revive our Capital Market 37

POSTREHY – PODNETY

JUDr. Soňa Kubincová
Zabezpečenie pohľadávok a záložné právo 15
Securing Claims and the Right of Lien

ZO ZAHRANIČIA

Ing. Izabela Fendeková, JUDr. František Hetteš
Systém zverejňovania informácií o bankách registrovaných na Novom Zélande 17
Information Service in Respect of Banks Registered in New Zealand

GALÉRIA OSOBNOSTÍ

Mgr. František Chudják
Ľudovít Bazovský 19

PREDSTAVUJEME

Ing. Pavol Kyjac
Medailérska činnosť na Slovensku po roku 1993 20
Slovak Medal-making after 1993

VZDELÁVANIE

Ponuka Inštitútu bankového vzdelávania NBS v oblasti dištančného štúdia ... 22
NBS Institute of Banking Education: Correspondence Courses

INFORMÁCIE

Z rokovania Bankovej rady NBS 23
Information on Bank Board Meetings

Vytvárať stabilné makroekonomické prostredie 24
To Create a Stable Environment

Zvyšuje sa dôvera investorov v ekonomiku Slovenska 25
Investors Begin to Trust in the Slovak Economy

Vybrané ukazovatele hospodárskeho a menového vývoja SR 27
Selected Indicators on Economic and Monetary Developments of the SR

BIATEC
Odborný bankový časopis
máj 2000

Vydavateľ / Published by:
Národná banka Slovenska
National Bank of Slovakia

Redakčná rada / Editorial Council:
Ing. Marián Jusko, CSc. (predseda),
Mgr. Soňa Babincová, PhDr. Eva Barliková, Ing. Adam Celušák, CSc.,
Prof. Ing. Irena Hlavatá, CSc.,
Ing. Štefan Králik, Ing. Jozef Kreutz,
Doc. Ing. Jozef Makúch, PhD.,
Ing. Gabriela Miklošová, Ing. Miroslav Marenčík, Ing. Pavol Ochotnický, CSc.,
Doc. Ing. Anna Pilková, CSc. MBA,
Ing. Monika Siegelová,
Doc. Dr. Ing. Vladimír Valach

Redakcia / Editorial Staff:
šéfredaktorka / Editor in Chief
Mgr. Soňa Babincová ☎ 5953 3542
zástupkyňa šéfredaktorky / Editor
Ing. Alica Polónyiová ☎ 5953 3544
výtvarná redaktorka / Graphics Editor
Anna Chovanová ☎ 5953 3543

Adresa redakcie / Editorial Office:
Národná banka Slovenska
redakcia BIATEC
Štúrova 2, 813 25 Bratislava
tel.: 5953 3542, 5953 3543, 5953 3544,
tel./fax: 529 68 524
Internet: http://www.nbs.sk

Objednávky na inzerciu prijíma redakcia / Advertising Office: ☎ 5953 3543

Počet vydaní: 12-krát do roka

Cena výtlačku:
19,10 Sk vrátane DPH + poštovné

Ročné predplatné:
229 Sk vrátane DPH + poštovné

Tlač / Printed by:
i + i print, spol. s r.o.
Mlynské Luhy 27, 821 05 Bratislava

Predplatné a distribúciu zabezpečuje a reklamácie prijíma / Subscription:
Privátna novinová služba, a. s.,
Záhradnícka 151, 829 81 Bratislava 25,
prevádzka Expedičné stredisko
PNS, a. s., Košická 1,
813 80 Bratislava 1.

Termín odovzdania rukopisov:
2. 5. 2000

Dátum vydania: 15. 5. 2000

Registračné číslo: MK SR 698/92
ISSN 1335 - 0900

Foto na obálke: Mikuláš Červeňanský
Text k obrázku na obálke je na str. 26

PREDPOKLADY ANALÝZ VEREJNÝCH FINANCIÍ V SLOVENSKEJ REPUBLIKE

Peter Gonda*

Úsilie vlády Slovenskej republiky o koncepčnú zmenu v systéme verejných financií, ktoré značnou váhou zasahujú do fungovania a efektívnosti ekonomiky krajiny, si vyžaduje predloženie analýz verejných financií v ich štruktúre a analýz vplyvu verejných financií na ostatné zložky a indikátory vývoja ekonomiky.[1] Predpokladom vypracovania akýchkoľvek relatívne objektívnych makroekonomických analýz verejných financií je však minimálne:

1. Vymedzenie postavenia a správy verejných financií v podmienkach SR.
2. Medzinárodne porovnateľná štatistika verejných financií SR.

Vychádzajúc zo schematického vymedzenia správy verejných financií v podmienkach Slovenska, v prvej časti príspevku sú následne rozpracované metodické aspekty prepočtov porovnateľných časových radov údajov verejných financií v SR, a to v súlade s medzinárodnými štandardmi. Z pohľadu praktického analytického využitia v SR sú osobitne prezentované metodické rozdiely prístupu Medzinárodného menového fondu, založeného na zaznamenávaní transakcií na hotovostnom (cash) princípe (v nekonsolidovanej aj v konsolidovanej podobe) a prístupu Eurostatu, vychádzajúceho z princípu časového rozlíšenia (akruálneho princípu) a z prepojenosti na systém národných účtov.

Vymedzenie postavenia a správy verejných financií v podmienkach SR

V nadväznosti na medzinárodne akceptované vymedzenie správy verejných financií (resp. verejnej správy – general government) ako jednotiek poskytujúcich tovary a služby na spotrebu bezplatne alebo za ekonomicky nevýznamné ceny, financovaných najmä z povinných platieb, a/alebo jednotiek prerozdeľujúcich národný dôchodok a majetok[2], možno prostredníctvom schémy 1 naznačiť ich postavenie v rámci tokov v ekonomike SR. Schéma 1 zahŕňa iba podstatné toky, najmä z pohľadu príjmov a výdavkov rozpočtov verejnej správy SR (následne vymedzenej v schéme 2a, resp. 2b). Toky a jednotky súvisiace napríklad s prefinancovávaním priebežného schodku, financovaním dlhu zložiek verejnej správy a prerozdeľovanie zdrojov prostredníctvom neziskových inštitúcií slúžiacich domácnostiam schéma nezohľadňuje.

Vyčíslenie reálnej finančnej pozície verejnej správy (VS) v danom roku si pre potreby makroekonomických analýz vyžaduje tiež rešpektovanie a zohľadnenie základných medzisektorových prepojeností fiskálneho účtovníctva na:

– štruktúru HDP, napr. bežných výdavkov na verejnú spotrebu VS v rozpočte so skutočnou konečnou vládnou spotrebou (C_G)[3] v národných účtoch a kapitálových výdavkov VS (bez kapitálových transferov) s vládnymi investíciami (I_G) v národných účtoch;

– platobnú bilanciu, napr. rozdielu prijatých a zaplatených zahraničných úrokov v rozpočte s čistými vládnymi úrokovými platbami v bilancii výnosov bežného účtu platobnej bilancie, zahraničných bežných grantov (v príjmoch VS) s bilanciou čistých vládnych transferov bežného účtu platobnej bilancie a zahraničného financovania rozpočtov verejnej správy s čistým ostatným dlhodobým kapitálom (zahraničnými úvermi) na finančnom účte platobnej bilancie;

– bilanciu aktív a pasív bankového sektora, napr. domáceho bankového financovania verejnej správy s čistým úverom vláde a FNM (zatiaľ vykazovaného Národnou bankou Slovenska bez Slovenského pozemkového fondu).

Z pohľadu štatistiky verejných financií v makroekonomických súvislostiach by sa mali tiež rešpektovať viaceré priame a nepriame ekonomické väzby, napríklad že rozdiel úspor verejnej správy (S_G) a investícií verejnej správy (I_G) by sa mal v danom roku rovnať celkovému saldu rozpočtového hospodárenia verejnej správy (VS) a že tento rozdiel medzi úsporami a investíciami VS spolu s rozdielom medzi úsporami a investíciami ostatnej ekonomiky zároveň generuje v rovnakom objeme saldo bežného účtu platobnej bilancie (CAB).

---

* Metodické zosúlaďovanie štatistiky verejných financií v Slovenskej republike podľa medzinárodných metodík a jej následné prezentovanie v porovnateľných časových radoch je výsledkom dvojročnej práce tímu pracovníkov Ministerstva financií SR Beňo, Orná, Kliská, Jablonská a autor príspevku.

[1] Analýzy dopadov hospodárenia s verejnými financiami na reálnu ekonomiku SR (predovšetkým vyhodnotenie miery odčerpávania zdrojov zo súkromnej sféry daňovým a odvodovým zaťažením, prerozdeľovacích procesov, vytlačovacieho efektu potenciálnych investícií súkromnej sféry) však možno považovať za prioritné, keďže problém nedostupnosti zdrojov v mikrosfére (spolu s nedostatočnou vymáhateľnosťou pohľadávok) v ekonomike SR následne multiplikuje makroekonomické problémy: klesajúci reálny ekonomický rast, vnútornú nerovnováhu (danú nižšími úsporami ako investíciami, vrátane nerovnováhy vo verejnej správe) a vonkajšiu nerovnováhu (danú najmä prílišnou schodkovosťou bežného účtu platobnej bilancie, ako aj jeho dlhovotvorným financovaním – rastom zahraničnej zadlženosti Slovenska).

[2] Definovanie vymedzenia verejnej správy (general government) je principiálne totožné v metodike MMF o vládnej finančnej štatistike z r. 1986 (GFS 86) a tiež v metodike Eurostatu Európsky systém účtov z r. 1995 (ESA 95), nadväzujúceho na celosvetovo uznávanú metodiku OSN SNA 93. Produkciu za ekonomicky nevýznamné ceny jednoznačne definuje ESA 95 ako produkciu (tzv. ostatná netrhová produkcia), pri ktorej tržby pokrývajú menej ako 50 % jej výrobných nákladov.

[3] Skratky uvádzaných makroekonomických veličín sú prebraté z terminológie MMF, a preto nie sú úplne totožné, napr. s označeniami v národných účtoch, publikovaných ŠÚ SR.

Schéma 1 Postavenie verejných financií v rámci tokov v ekonomike SR

Predpokladom relatívne objektívneho pohľadu na verejné financie v Slovenskej republike je medzinárodne akceptovateľné vymedzenie verejnej správy (general government)[4] v konkrétnych podmienkach SR (schéma 2a, resp. schéma 2b). Schéma 2a zodpovedá vymedzeniu rozpočtov verejnej správy, ktoré zohľadňuje praktické špecifické danosti v SR. Vzhľadom na to, že fondy sociálneho zabezpečenia na Slovensku hospodária relatívne nezávisle od ústrednej správy a sú jednoznačne účelovo zamerané (na financovanie sociálnej sféry), uprednostňuje sa v podmienkach SR ich osobitné štatistické vykazovanie ústrednou správou. Tento prístup umožňuje v súčasnosti revidovaná metodika MMF o vládnej finančnej štatistike – GFS a zároveň zodpovedá subsektorovému pohľadu systému národných účtov, ktorý je v súlade s metodikou Eurostatu ESA 95.

MMF vyžaduje od svojich členov, v súlade so súčasne platnou metodikou GFS 86, zatriedenie rozpočtov fondov sociálneho zabezpečenia (schéma 2b) do ústrednej správy. Rešpektujúc túto a ostatné relevantné požiadavky, boli v roku 1999 prvýkrát publikované údaje o verejných financiách SR v ročenke MMF o vládnej finančnej štatistike (GFSY 1999).

Medzinárodne porovnateľná štatistika verejných financií v SR

Pri analytickom hodnotení rozpočtového hospodárenia verejnej správy, vymedzenej podľa schémy 2a (resp. 2b), je potrebné brať do úvahy existenciu minimálne dvoch základných medzinárodne akceptovaných metodických prístupov:

Schéma 2a Vymedzenie rozpočtov verejnej správy v SR (využiteľné v podmienkach SR)

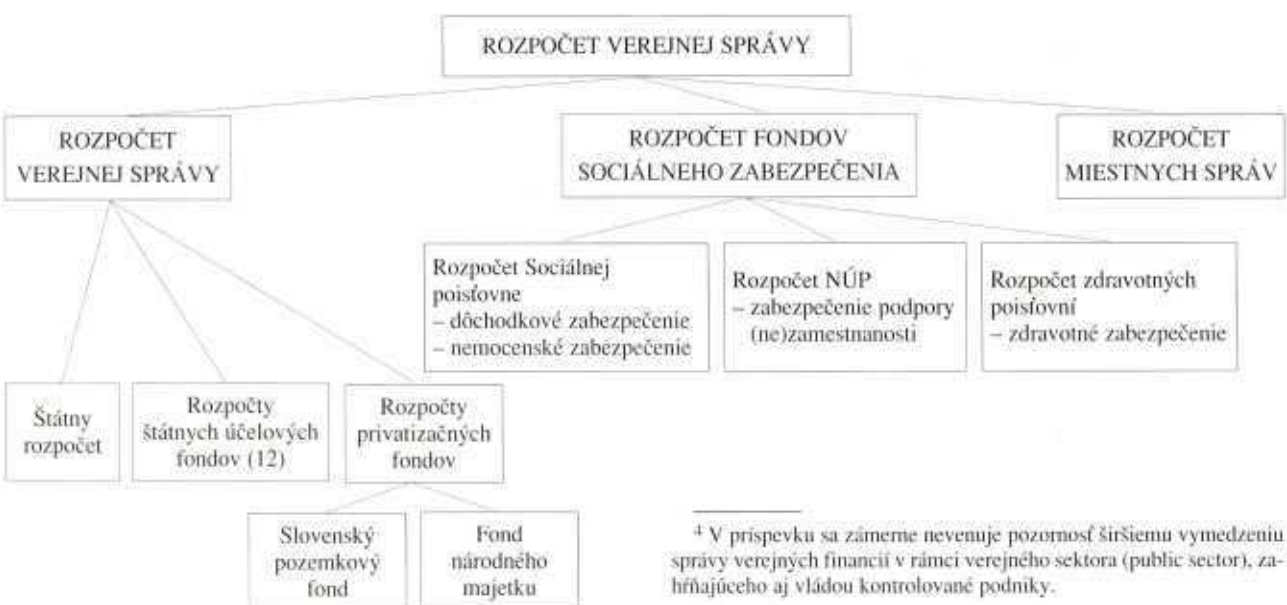

[4] V príspevku sa zámerne nevenuje pozornosť širšiemu vymedzeniu správy verejných financií v rámci verejného sektora (public sector), zahŕňajúceho aj vládou kontrolované podniky.

Schéma 2b Vymedzenie rozpočtov verejnej správy v SR (podľa metodiky GFS 86)

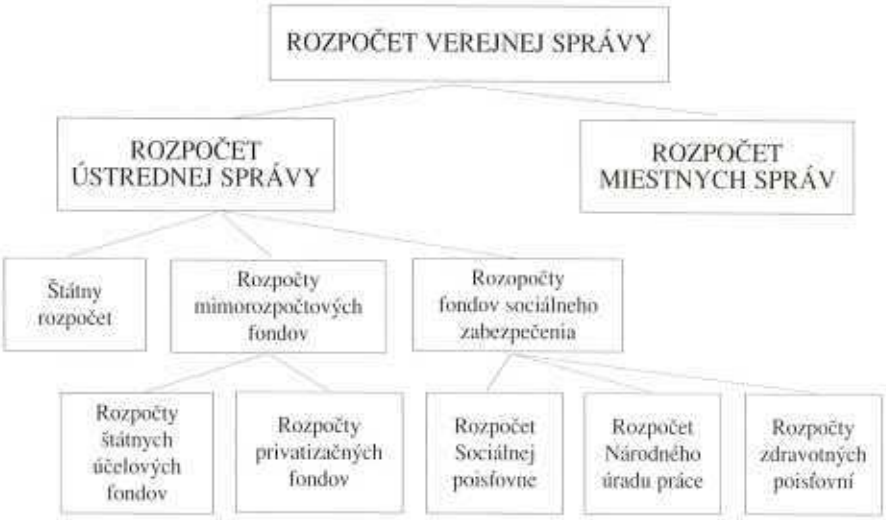

– manuál MMF o vládnej finančnej štatistike (GFS), zameraný najmä na porovnanie vládnej finančnej pozície na hotovostnom (cash) princípe[5] medzi jednotlivými krajinami,

– manuály Eurostatu Európsky systém účtov (ESA 95) a Postup pri nadmernom schodku (EDP), zamerané na porovnanie pozície sektora verejnej správy podľa princípu časového rozlíšenia (akruálneho princípu), tak aby to bolo v súlade s ostatnými sektormi v ekonomike. Takýto prístup sa využíva pri hodnotení plnenia maastrichtských konvergenčných kritérií za verejné financie.

Štatistika verejných financií SR podľa metodiky MMF (cash princíp)

Východiskom vyčíslovania údajov o verejných financiách v Slovenskej republike podľa metodiky MMF je zosúladenie rôzneho štatistického vykazovania rozpočtového hospodárenia jednotlivými zložkami verejnej správy v bežnom roku na jednotnú bázu. Základom ich spoločného štatistického vykazovanie je v SR metodika zostavovania štátneho rozpočtu, a to podľa rozpočtovej klasifikácie na príslušný rok. Výsledky hospodárenia rozpočtov verejnej správy v národnej metodike sú každoročne publikované v štátnych záverečných účtoch. Transformácia na vykazovanie podľa metodiky Medzinárodného menového fondu v nekonsolidovanej podobe si však v podmienkach SR vyžaduje úpravy, vyplývajúce aj z rozdielnosti rozpočtovej klasifikácie v SR a metodiky MMF.

Pre zabezpečenie úplného prechodu zo štatistického vykazovania jednotlivých zložiek VS na metodiku MMF je potrebné:

– vylúčiť z vykazovaných príjmov finančné transakcie (prijaté úvery vrátane prijatých návratných finančných výpomocí, splátky poskytnutých úverov a predaj účastí – podielov na majetku vrátane predaja z privatizácie) a použité prevody zostatkov z predchádzajúcich období,

– vylúčiť z vykazovaných výdavkov v prípade niektorých zložiek VS splátky istín z prijatých úverov (vrátane splátok istín prijatých návratných finančných výpomocí),

– zahrnúť do príjmov a výdavkov tie nefinančné transakcie, ktoré nie sú v nich obsiahnuté (napr. disážio z emitovaných vládnych dlhopisov),

– zmeniť obsah a štruktúru príjmov, výdavkov a financovania, a to podľa ich väzby na makroekonomické kategórie:

– na strane príjmov najmä členiť daňové príjmy podľa ich daňového základu (miezd a zisku, spotreby domácností, dovozu a pod.) a granty vykazovať ako dobrovoľné nenávratné transfery z inej vládnej úrovne alebo zo zahraničia,

– na strane výdavkov vykazovať jednotlivé položky v ekonomickom členení (tab. 2), ako aj vo funkčnom členení (aj v súlade s metodikou COFOG[6]) a vytvoriť samostatnú výdavkovú položku poskytnuté úvery mínus ich splátky (vrátane nákupu a odpočítania predaja akcií a ostatných účastí na majetku), ktoré súvisia s požiadavkami hospodárskej politiky vlády,

– financovanie členiť na domáce (bankové – z centrálnej banky, komerčných bánk a na nebankové) a zahraničné (zo zahraničných vlád, zo zahraničných finančných inštitúcií a z iných zahraničných inštitúcií, napr. komerčných bánk).

Prepočítané údaje verejných financií uvedenou metodikou v nekonsolidovanej podobe je z pohľadu reálnosti rozpočtového hospodárenia v danom roku a pre potreby analýz účelné prezentovať a analyzovať za jednotlivé zložky verejnej správy zvlášť (agregované príjmy, výdavky a saldá jednotlivých rozpočtov VS sú v tab. 1). Súhrnná nekonsolidovaná bilancia príjmov, výdavkov a salda celkového rozpočtového hospodárenia verejnej správy (zahŕňajúca aj toky medzi jednotlivými zložkami VS) nemá podstatnejšie praktické analytické využitie. V tab.1 sú nekonsolidované údaje o rozpočtovom hospodárení verejnej správy ako celku uvedené iba informatívne.

Predpokladom reálnej analýzy rozpočtového hospodárenia verejnej správy ako celku je konsolidácia údajov v rámci celkovej verejnej správy, t.j. vylúčenie transakcií medzi všetkými zložkami verejnej správy. Cieľom konsolidácie rozpočtov verejnej správy je zahrnúť do výsledných príjmov, výdavkov, financovania a dlhu verejnej správy len tie hodnoty, ktorých transakcie majú protipoložku v jednotkách mimo rozpočtov verejnej správy, a tým zreálniť celkovú vládnu finančnú pozíciu v danom roku. Tým sa vylúčia všetky prerozdeľovacie toky medzi jednotlivými zložkami verejnej správy.

Uplatnenie princípov konsolidácie podľa metodiky MMF

[5] V súčasnosti vypracovávaná revidovaná metodika MMF bude vo väčšej miere zohľadňovať väzbu na systém národných účtov, a tým aj zaznamenávanie transakcií na akruálnom princípe (princípe časového rozlíšenia).

[6] COFOG – metodika OECD a OSN zameraná na vymedzenie funkčnej klasifikácie výdavkov verejnej správy (general government) vo väzbe na systém národných účtov (SNA 93, resp. ESA 95).

Tab. 1 Nekonsolidované údaje o rozpočtovom hospodárení jednotlivých zložiek verejnej správy (podľa metodiky MMF, cash princíp)

	1994 1)		1995		1996		1997		1998 2)	
	mld. Sk	% HDP	mld. Sk	% HDP	mld. Sk	% HDP	mld. Sk	% HDP	mld. Sk	% HDP
Štátny rozpočet										
Príjmy a granty	133,8	30,4	156,9	30,4	160,4	27,9	174,6	26,7	177,6	24,8
Výdavky a poskytnuté úvery mínus ich splátky	144,1	32,7	152,9	29,6	171,5	29,8	191,6	29,3	198,1	27,6
Saldo (schodok (-)/prebytok (+))	-10,3	-2,3	4,0	0,8	-11,1	-1,9	-17,0	-2,6	-20,5	-2,9
Štátne účelové fondy										
Príjmy a granty	5,6	1,3	9,2	1,8	12,4	2,2	17,2	2,6	22,2	3,1
Výdavky a poskytnuté úvery mínus ich splátky	5,7	1,3	9,0	1,7	15,0	2,6	28,8	4,4	31,5	4,4
Saldo (schodok (-)/prebytok (+))	-0,1	0,0	0,2	0,0	-2,6	-0,5	-11,6	-1,8	-9,3	-1,3
Fond národného majetku										
Príjmy a granty	–	–	4,1	0,8	6,0	1,0	2,1	0,3	2,0	0,3
Výdavky a poskytnuté úvery mínus ich splátky	–	–	3,7	0,7	5,1	0,9	2,0	0,3	3,3	0,5
Saldo (schodok (-)/prebytok (+))	–	–	0,4	0,1	0,9	0,2	0,1	0,0	-1,3	-0,2
Slovenský pozemkový fond										
Príjmy a granty	0,2	0,0	0,4	0,1	0,5	0,1	0,3	0,0	0,5	0,1
Výdavky a poskytnuté úvery mínus ich splátky	0,1	0,0	0,2	0,0	0,5	0,1	0,2	0,0	0,4	0,1
Saldo (schodok (-)/prebytok (+))	0,1	0,0	0,2	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,1	0,0
Sociálna poisťovňa										
Príjmy a granty	44,7	10,1	52,8	10,2	59,0	10,2	62,1	9,5	67,9	9,5
Výdavky a poskytnuté úvery mínus ich splátky	41,9	9,5	48,9	9,5	55,0	9,6	61,4	9,4	68,2	9,5
Saldo (schodok (-)/prebytok (+))	2,8	0,6	3,9	0,8	4,0	0,7	0,7	0,1	-0,3	0,0
Národný úrad práce										
Príjmy a granty	4,9	1,1	6,3	1,2	7,3	1,3	7,8	1,2	8,6	1,2
Výdavky a poskytnuté úvery mínus ich splátky	4,4	1,0	5,7	1,1	6,8	1,2	8,1	1,2	8,6	1,2
Saldo (schodok (-)/prebytok (+))	0,5	0,1	0,6	0,1	0,5	0,1	-0,3	0,0	0,0	0,0
Zdravotné poisťovne										
Príjmy a granty	20,0	4,5	26,9	5,2	36,0	6,3	38,8	5,9	37,9	5,3
Výdavky a poskytnuté úvery mínus ich splátky	19,3	4,4	26,7	5,2	36,0	6,3	39,2	6,0	39,3	5,5
Saldo (schodok (-)/prebytok (+))	0,7	0,2	0,2	0,0	0,0	0,0	-0,4	-0,1	-1,4	-0,2
Obce										
Príjmy a granty	17,6	4,0	17,4	3,4	21,4	3,7	23,3	3,6	22,6	3,2
Výdavky a poskytnuté úvery mínus ich splátky	18,4	4,2	17,7	3,4	21,8	3,8	25,1	3,8	25,7	3,6
Saldo (schodok (-)/prebytok (+))	-0,8	-0,2	-0,3	0,0	-0,4	-0,1	-1,8	-0,3	-3,1	-0,4
Verejná správa										
Príjmy a granty	226,8	51,5	274,0	53,0	303,0	52,6	326,2	49,9	339,3	47,3
Výdavky a poskytnuté úvery mínus ich splátky	233,9	53,1	264,8	51,2	311,7	54,1	356,4	54,5	375,1	52,3
Saldo (schodok (-)/prebytok (+))	-7,1	-1,6	9,2	1,8	-8,7	-1,5	-30,2	-4,6	-35,8	-5,0

1) Údaje o výsledkoch hospodárenia FNM v r. 1994 nie sú k dispozícii.
2) Údaje o výsledkoch hospodárenia zdravotnej poisťovne Perspektíva v r. 1998 nie sú k dispozícii.
Zdroj: MF SR

vyžaduje, aby bola v rámci jednej transakcie vylúčená rovnaká hodnota na strane výdavkov v jednej zložke ako protistojaca hodnota na strane príjmov v inej zložke VS. Predpokladá sa zabezpečiť v metodike účtovania rovnakú štruktúru a detailnosť zaznamenávania údajov, tak aby bolo možné identifikovať ich pohyb z výdavkovej strany na príjmovú. Konsolidácia údajov vo verejnej správe je tak náročná na presnosť a presnosť zaznamenávania účtovných operácií v každej zložke verejnej správy.

Za predpokladu konsolidovania iba nefinančných transakcií na príjmovej a výdavkovej strane (tých istých objemov) by sa konsolidované a nekonsolidované saldá rozpočtov VS mali rovnať. Praktickú výnimku však v podmienkach SR predstavuje konsolidácia finančnej transakcie poskytnutia (príp. splátka) návratnej finančnej výpomoci zo ŠR do zdravotných poisťovní, ktorej protistojacou hodnotou pre konsolidáciu z výdavkovej strany na položke poskytnuté úvery mínus ich splátky je položka v časti financovanie. Preto sa

hodnoty nekonsolidovaných a konsolidovaných sáld rozpočtov verejnej správy v niektorých rokoch nerovnajú (napr. rozdiel medzi nekonsolidovaným schodkom VS v r. 1998 v objeme 35,8 mld. Sk a konsolidovaným schodkom 34,5 mld. Sk vyplýva z konsolidácie poskytnutej návratnej finančnej výpomoci zo ŠR do zdravotných poisťovní v objeme 1,3 mld. Sk). Časový rad takto konsolidovaných údajov o celkovom hospodárení verejnej správy za roky 1994 – 1998 je v definitívnej podobe prezentovaný v tab. 2.

Prezentovanie konsolidovaných údajov o rozpočtovom hospodárení verejnej správy podľa metodiky MMF umožňuje získať v danom roku ucelený pohľad na celkovú vládnu finančnú pozíciu (očistenú o jej vnútorné obraty) voči ostatným zložkám v domácej ekonomike, ako aj porovnateľnosť vládnej finančnej pozície voči ostatným krajinám.

Štatistika verejných financií podľa metodiky MMF na cash princípe je tiež vstupom pre štatistiku sektora verejnej správy v systéme národných účtov. Sledovanie konsolidovaných bežných výdavkov verejnej správy podľa štruktúry metodiky GFS a COFOG je napr. predpokladom vykazovania skutočnej konečnej spotreby verejnej správy (C_G) ako súčasti HDP. Presná identifikácia štruktúry konsolidovaných kapitálových výdavkov verejnej správy na druhej strane umožňuje zistenie investícií VS ako súčasti HDP. Vykazovanie verejných financií podľa metodiky MMF je zároveň prvým krokom a vstupom pre prevodový mostík na výpočet maastrichtských konvergenčných kritérií za verejné financie.

Štatistika verejných financií podľa metodiky Eurostatu (akruálny prinncíp)

Vykazovanie údajov o hospodárení verejnej správy na cash princípe je len jedným z princípov, ktoré umožňuje medzinárodnú porovnateľnosť údajov o verejných financiách. Druhým dôležitým princípom je štatistické vykazovanie verejnej správy podľa usmernení metodiky Eurostatu (ESA 95) na akruálnom princípe, t.j. zohľadňujúcom zaznamenávanie transakcií v čase vzniku nároku a princíp časového rozlíšenia. Pre Slovenskú republiku ako asociovanú krajinu má v procese začleňovania sa do Európskej únie podobná štatistika o verejných financiách vo väzbe na systém národných účtov osobitný význam, keďže správne metodické vykazovanie maastrichtských konvergenčných kritérií (aj za verejné financie) je nutnou podmienkou vstupu do EÚ a ich následné plnenie podmienkou vstupu do Európskej ekonomickej a menovej únie (EMÚ). Dôležitosť úlohy potvrdzuje tohtoročné zaradenie kapitoly štatistiky v rámci zabezpečovania úloh v predvstupovej stratégii Slovenskej republiky do Európskej únie.

Tab. 2 Konsolidované údaje o rozpočtovom hospodárení verejnej správy SR (podľa metodiky MMF, cash princíp)

Verejná správa (General Government)	1994 [1]		1995		1996		1997		1998 [2]	
	mld. Sk	% HDP	mld. Sk	% HDP	mld. Sk	% HDP	mld. Sk	% HDP	mld. Sk	% HDP
A) Príjmy a granty	200,5	45,5	242,6	46,9	266,7	46,3	276,9	42,3	281,0	39,2
A1) Príjmy	200,4	45,5	242,6	46,9	266,4	46,3	276,7	42,3	280,8	39,1
Bežné príjmy	198,4	45,0	236,8	45,8	258,9	45,0	268,4	41,0	274,6	38,3
Daňové príjmy	172,1	39,1	209,8	40,6	227,8	39,6	243,3	37,2	251,1	35,0
napr. DPFO	15,0	3,4	19,3	3,7	25,1	4,4	30,9	4,7	34,8	4,9
DPPO	29,9	6,8	35,2	6,8	33,5	5,8	29,2	4,5	26,0	3,6
Príspevky do FSZ	50,5	11,5	62,5	12,1	75,2	13,1	84,0	12,8	83,4	11,6
DPH	36,9	8,4	52,3	10,1	48,6	8,4	54,9	8,4	55,3	7,7
Spotrebné dane	21,0	4,8	20,0	3,9	21,6	3,8	21,9	3,3	23,1	3,2
Nedaňové príjmy	26,3	6,0	27,0	5,2	31,1	5,4	25,1	3,8	23,5	3,3
napr. Prijaté úroky	1,1	0,2	3,2	0,6	2,8	0,5	3,1	0,5	3,5	0,5
Kapitálové príjmy	2,0	0,5	5,8	1,1	7,5	1,3	8,3	1,3	6,2	0,9
A2) Granty	0,1	0,0	0,0	0,0	0,3	0,0	0,2	0,0	0,2	0,0
B) Výdavky a poskytnuté úvery mínus splátky	207,6	47,1	232,8	45,1	275,6	47,9	307,1	47,0	315,5	44,0
B1) Výdavky	195,5	44,4	238,2	46,1	273,9	47,6	302,0	46,2	314,3	43,8
Bežné výdavky	175,5	39,8	210,8	40,8	233,2	40,5	256,0	39,1	269,9	37,6
z toho:										
mzdy, nákupy tovarov a služieb	58,1	13,2	71,9	13,9	68,4	11,9	81,3	12,4	79,4	11,1
splátky úrokov	16,9	3,8	12,0	2,3	12,9	2,2	13,7	2,1	21,4	3,0
subvencie a bežné transfery	100,5	22,8	126,9	24,6	151,9	26,4	161,0	24,6	169,1	23,6
Kapitálové výdavky	20,0	4,5	27,4	5,3	40,7	7,1	46,0	7,0	44,4	6,2
z toho: kapitálové aktíva	12,6	2,9	14,4	2,8	22,6	3,9	33,7	5,2	27,2	3,8
kapitálové transfery	7,4	1,7	13,0	2,5	18,1	3,1	12,3	1,9	17,2	2,4
B2) Poskytnuté úvery mínus ich splátky	12,1	2,7	-5,4	-1,0	1,7	0,3	5,0	0,8	1,2	0,2
C) Schodok (-) /prebytok (+) (A – B)	-7,1	-1,6	9,8	1,9	-8,9	-1,5	-30,2	-4,6	-34,5	-4,8
D) Financovanie	7,1	1,6	-9,8	-1,9	8,9	1,5	30,2	4,6	34,5	4,8

[1] bez FNM
[2] bez zdravotnej poisťovne Perspektíva
FSZ – fondy sociálneho zabezpečenia
DPFO – daň z príjmov fyzických osôb
DPPO – daň z príjmov právnických osôb
DPH – daň z pridanej hodnoty

Zdroj: MF SR

Prvé maastrichtské kritérium – schodok verejnej správy (max. 3 % k HDP) stotožňuje EÚ s pojmom čistá potreba financovania, resp. čisté výpožičky verejnej správy (net borrowing of general government)[7]. Transformácia údajov o schodku podľa cash princípu (napr. v súlade s metodikou MMF GFS) na čistú potrebu financovania verejnej správy podľa akruálneho princípu si vyžaduje komplikované metodické premostenie z konsolidovaných príjmov a výdavkov na cash princípe, najmä:

– vylúčenie všetkých čistých finančných transakcií (tokov spojených s finančnými aktívami a pasívami, ako napr. úverov, cenných papierov, akcií a pod.),

– zahrnutie splatných nezaplatených účtov a uplatnenie princípu časového rozlíšenia (napr. časovo rozložených úrokov zo štátnych cenných papierov, privatizačných dlhopisov a pod.),

– zahrnutie ostatných nefinančných transakcií v súlade s metodikou národných účtov.

Výsledok takto vypočítaného prvého maastrichtského kritéria za verejné financie by mal byť v danom roku totožný s bilancujúcou položkou na kapitálovom účte a po zohľadnení štatistickej odchýlky aj s bilancujúcou položkou na finančnom účte v národných účtoch.

[7] V krajinách Európskej únie sa touto metodikou znížil schodok verejných financií zo 4,2 % HDP v r. 1996 na 0,7 % HDP v roku 1999 (News Release 34/2000, Eurostat).

Metodika Eurostatu vyžaduje tiež kvantifikáciu prechodu od takto vypočítaného prvého maastrichtského kritéria k zmene hrubého konsolidovaného dlhu verejnej správy v nominálnej hodnote. Kumulatívne hodnoty týchto zmien predstavujú druhé maastrichtské konvergenčné kritérium – hrubý konsolidovaný dlh verejnej správy (60 % k HDP), ktorý zodpovedá objemu hrubých záväzkov verejnej správy voči ostatnej ekonomike, nezaplatených na konci obdobia. Takto vypočítaný dlh verejnej správy by sa mal následne rovnať dlhu zo súvah jednotlivých zložiek VS (v roku 1998 dosiahol celkovo v konsolidovanej podobe bez „skrytého" a garantovaného dlhu približne 31,8% HDP). Týmto sa tiež zabezpečuje spätná kontrola medzi štatistikou verejných financií a štatistikou v národných účtoch.

Prepočítavanie uvedených dvoch maastrichtských konvergenčných kritérií za verejné financie v SR zabezpečuje MF SR v rámci pilotného projektu o vládnej finančnej štatistike, organizovaného Eurostatom. Vzhľadom na to, že prepočty za SR sú iba v pracovnej podobe, zatiaľ nie je možné výsledky z nich zverejňovať.

Dostupnosť časových radov údajov o verejných financiách v metodike a štruktúre, tak aby ich bolo možné účelne analyzovať a medzinárodne porovnávať s ostatnými krajinami, by mala byť odrazovým mostíkom pre analýzy verejných financií tak v rámci vnútorných tokov verejnej správy, ako aj v rámci štruktúry celej ekonomiky.

MANAŽMENT RIZÍK A RIZIKÁ MANAŽMENTU

Ing. Štefan Galbáč
Národná banka Slovenska

Nedávno skončila na Slovensku pobyt misia Svetovej banky. Misia pôsobila najmä v súvislosti s reštrukturalizáciou finančného sektora a podnikateľskej sféry, jej závery a odporúčania sa dotkli aj nevyhnutnosti posilnenia bankového dohľadu.

Podľa môjho názoru, odporúčania sa dotkli práve tej oblasti, ktorú je potrebné zlepšiť, precizovať a plnšie premietnuť do všeobecne záväzných predpisov, podzákonných noriem a najmä – dôslednejšie ich uplatňovať v praxi. Ide o uplatňovanie princípu „corporate governance", čo znamená vymedzenie, ale i vynucovanie nedeliteľnej zodpovednosti riadiacich orgánov bánk, a to predstavenstiev, dozorných rád i osobnú zodpovednosť najvyšších kompetentných predstaviteľov.

Výkon bankového dohľadu NBS okrem monitoringu, analýz a dohľadu bánk „na diaľku" prebieha skoro nepretržite aj priamo v bankách. Analýzy vychádzajú z databázy, ktorá sa spracováva, napĺňa vlastný informačný systém bankového dohľadu indikátormi – pomerovými ukazovateľmi. Tieto sú usporiadané v spôsobe pyramídy tak, aby tzv. „kľúčové" ukazovatele boli signálmi rýchleho upozornenia v prípade ich nepriaznivého vývoja. Môže sa však stať, že databáza nie je naplnená celkom správnymi údajmi, a to z rôznych dôvodov. V takomto prípade by nereagoval včas a ani správne náš systém založený na „signáloch rýchleho upozornenia (early warning signals)". Dohliadky na mieste, to znamená v bankách, sa vykonávajú periodicky i mimoriadne, podľa rôzneho zamerania. NBS sa opiera pritom o vlastné postupy – manuál hodnotenia teraz už vyše dvadsiatich rizík. Hodnotením stavu v bankách podľa rizík napĺňa NBS už teraz jeden zo základných princípov efektívneho výkonu bankového dohľadu, ktoré sa prijali celosvetovo pre auto-

rity bankového dohľadu a prvýkrát boli hodnotené v Sydney v roku 1997. Zistenia bankového dohľadu NBS v bankách sú preukazné. Kompetentní pracovníci bánk sú s nimi oboznamovaní v priebehu dohliadok. Na záver konania zistenia z protokolov alebo záznamov z dohliadok sa toto prerokováva s vedením bánk, v niektorých prípadoch s predstavenstvami i dozornými radami.

Na rozdiel od výkonu bežnej kontroly posudzuje bankový dohľad NBS aj také fakty, ako je napríklad úroveň projektovania likvidity v rôznych scenároch, existenciu politík a vnútorných predpisov pre výkon rôznych bankových obchodov, vecné postoje manažmentu, prípadne vlastníkov k zisteniam a odporúčaniam bankového dohľadu a iné.

Doterajšie zistenia bankového dohľadu NBS sú rôznorodé. Ak niektoré riziko podľa zistenia a názoru bankového dohľadu je v banke neúmerne vysoké, je logické, že sa skúma aj príčina vzniknutého stavu. Kritická je situácia, ak vysoké riziko spôsobuje banke problémy. V takomto prípade bankový dohľad posudzuje niekedy aj osobnú zodpovednosť príslušného manažmentu. Zmyslom práce bankového dohľadu NBS nie je dosiahnuť odvolanie vedúceho pracovníka v banke za každú cenu; cieľom je dosiahnuť, aby sa pri vzniknutej situácii prijali rýchle a vecne správne opatrenia na nápravu.

Ak je priama zodpovednosť príslušného manažéra preukázateľná, toto sa zakotvuje do záverov z dohliadky. Stáva sa, že zo strany manažmentu došlo k spochybneniu záverov, k odmietaniu zodpovednosti bez náležitej argumentácie. Takisto postoje akcionárov sú častokrát nejednoznačné, nie všetci akcionári si plnia najmä povinnosti, ktoré majú určené príslušnými zakonmi. Z uvedeného je zrejmé, že uplatňovanie princípu „corporate governance" nie je jednoduché. Cieľom je okrem iného dosiahnuť v bankách stav, aby boli chránené záujmy vkladateľov pri súčasnej podpore konkurencieschopnosti finančného sektoru.

Bankovníctvo je založené na dôvere, zabezpečenie stability a zdravia bánk je zložitý a nepretržitý proces. Je treba povedať, že skutočnosti, ktoré uvediem v nasledujúcich riadkoch, neplatia pre všetky banky v SR. Tak ako som spomenul vyššie, zistenia sú veľmi rôznorodé, niekedy sa môžu týkať aj inak „zdravých" bánk a neznamenať „nebezpečenstvo" pre banku ako celok. Toto okrem bankového dohľadu má vedieť rozpoznať aj príslušný manažér a robiť adekvátne opatrenia na nápravu vo vnútri banky. Aby mohol čitateľ posúdiť, aké sú niektoré riziká, ktoré boli identifikované bankovým dohľadom NBS, uvediem niektoré z nich.

Z dôvodu potreby dodržania bankového tajomstva a zamedzenia spôsobenia ujmy pre banku či klienta, poznatky uvediem nekonkrétne a neadresne vo všeobecnej podobe:

- nebezpečné praktiky pri uzatváraní istých obchodných prípadov, kompetentných pracovníkov banky (o tom, že klient nespĺňa podmienky určené pre daný obchodný prípad),
- zistenia, že banka má alebo nemá zavedený do praxe účinný systém vnútornej kontroly; takýto systém okrem iného v danej banke by znamenal predpoklad správnosti kategorizácie, hodnoty zabezpečení a tiež predpoklad správneho ocenenia pohľadávok a iné dôsledky,
- plnenie alebo neplnenie niektorých limitov vyplývajúcich z pravidiel obozretného podnikania, nepresné a neúplné údaje v hláseniach – následná deformácia súvisiacich údajov,
- revolvovanie úverov a zmeniek klientom (aj niekoľko rokov), súčasne nesprávne kategorizovanie pohľadávok s následným dopadom na hospodárenie banky ako celku,
- neexistencia politiky banky pri určitých obchodoch, rôzna kvalita vnútorných predpisov banky pre danú oblasť, ich dodržiavanie – nedodržiavanie (napr. pre prepojené organizácie, aj keď obchody s takýmito organizáciami vykonáva),
- výnimky pri určitých obchodoch z platných vnútorných predpisov schválené zodpovedným pracovníkom (napriek neodporúčaniu nižších organizačných zložiek) a mnohé iné.

Zastávame názor, že dobre fungujúca a prosperujúca banka je taká, ktorá má dobre a profesionálne fungujúce všetky orgány. Všeobecne možno povedať, že dôraz je treba dať na jasný manažment rizík, a to v riadiacej rovine i v zabezpečení systému vnútornej kontroly. Za kľúčovú považujem v tomto smere i zodpovednosť konkrétnych osôb najmä pri zisteniach s dopadom na „finančné zdravie" banky.

Závažným faktom v tomto smere sú „donucovacie prostriedky", ktoré podľa platného Zákona o bankách, má bankový dohľad NBS k dispozícii, a ktoré sa aj uplatňujú vo vzťahu k bankám.

Je na škodu veci, že zatiaľ podľa platných predpisov v správnom konaní nemôže NBS siahnuť k niektorým účinným nástrojom. Národná banka Slovenska nemôže napr. udeliť pokuty fyzickým osobám – manažérom bánk, hoci takýto návrh NBS v rámci novely zákona o bankách predložila. Zatiaľ v rámci legislatívneho procesu tento návrh zmeny neprešiel.

Na záver možno povedať, že dobrý manažment rizík sú schopní vykonávať len manažéri s odbornou znalosťou problematiky. Sú to takí, ktorí sú sami čestní a nepodpísali sa pod obchody, na ktoré sami udelili výnimky, hoci bolo zrejmé, alebo veľmi pravdepodobné, že „transakcia" bude pre banku nevýhodná, že bude znamenať stratu. V takomto prípade riziko, ktoré sa podstúpilo, bolo neúmerné a ten, kto konal takýmto spôsobom, by mal niesť aj osobnú zodpovednosť. Niekedy je následne potrebné zistiť, a to najmä z pohľadu preverovanej organizácie, či išlo len o stratu alebo o spôsobenú škodu.

Bankový dohľad NBS vo svojich pripravovaných stratégiách dohľadu voči každej konkrétnej banke bude precizovať dohľadové profily a „donucovacie postupy" (follow up precedures), a to podľa stavu, primeranosti prijatých opatrení na nápravu, a najmä ich plnenia.

VÝVOJ V OBLASTI HYPOTEKÁRNEHO BANKOVNÍCTVA V SLOVENSKEJ REPUBLIKE V ROKU 1999

Ing. Miroslav Marenčík, JUDr. Alojz Števík

Potreba zavedenia hypotekárneho bankovníctva v Slovenskej republike vyplynula z viacerých dôvodov. V rámci rozvoja bankového systému bola snaha rozšíriť ponuku o relatívne nové, svojím charakterom špecifické bankové produkty – hypotekárne úvery. Z pohľadu riešenia pretrvávajúcich problémov, spojených s financovaním investícií do nehnuteľností, to bola snaha nájsť vhodný finančný nástroj, ktorý by prispel k oživeniu bytovej výstavby.

Hypotekárne bankovníctvo aktívne vstúpilo na slovenský bankový trh v roku 1997. Ako prvá zo slovenských bánk začala hypotekárne úvery poskytovať koncom uvedeného roka Všeobecná úverová banka, a. s. Od polovice roka 1999 začala s poskytovaním hypotekárnych úverov Slovenská sporiteľňa, a. s., a koncom roka 1999 Istrobanka, a. s.

Rok 1999 bol pre rozvoj hypotekárneho bankovníctva významný hlavne z dôvodu zavedenia priamej i nepriamej štátnej podpory hypotekárneho bankovníctva. Nepriama podpora bola zavedená od 1. apríla 1999 (novelou zákona č. 286/1992 Zb. o daniach z príjmov v znení neskorších predpisov). Konkrétne ide o oslobodenie úrokových výnosov z hypotekárnych záložných listov od dane z príjmu. Táto skutočnosť je zaujímavá pre potenciálnych investorov do hypotekárnych záložných listov (v zmysle zákona o bankách slovenské hypotekárne banky získavajú zdroje na financovanie hypotekárnych úverov najmä prostredníctvom predaja hypotekárnych záložných listov).

Významným impulzom v rozvoji hypotekárneho bankovníctva na Slovensku v roku 1999 bolo zavedenie priamej podpory štátu vo forme štátneho príspevku k úroku z hypotekárnych úverov, ktorý sa vzťahuje na hypotekárne úvery pre fyzické osoby – občanov, použité na nehnuteľnosti, určené na bývanie. Poskytovanie štátneho príspevku bolo legislatívne upravené novelou zákona o bankách č. 21/1992 Zb v znení neskorších predpisov, ktorá nadobudla účinnosť v októbri 1999. Okrem priamej podpory hypotekárneho úverovania formou štátneho príspevku k úrokovej sadzbe z hypotekárnych úverov uvedená novela zákona rozšírila účely pre poskytovanie komunálnych úverov pre obce a mestá o líniové stavby (plynofikácie, vodovody a pod.), a umožnila poskytovanie hypotekárnych úverov zamestnancom bánk.

Pozitívny vplyv prijatej novely zákona sa prejavil vo zvýšenom záujme občanov o poskytnutie hypotekárnych úverov, keďže zavedením štátneho príspevku vo výške 6 % (pre rok 1999) efektívna úroková sadzba pre fyzické osoby – občanov klesla na úroveň 7,25 – 7,5 % p.a., čím sa značne priblížila úrovni úrokových sadzieb stavebných sporiteľní pri stavebných úveroch (vo vzťahu k medziúverom, ktoré poskytujú stavebné sporiteľne, je úroková sadzba hypotekárnych úverov v súčasnom období výhodnejšia). Konkurenčnou výhodou hypotekárnych úverov v porovnaní s ostatnými dostupnými formami financovania potrieb bývania je dlhodobá splatnosť a najmä to, že hypotekárny úver žiadateľ môže získať okamžite, bez potreby predchádzajúceho sporenia.

Doterajší vývoj hypotekárneho bankovníctva naznačuje, že o tento bankový produkt je zo strany občanov i podnikateľov záujem, čo dokumentujú výsledky bánk dosiahnuté v roku 1999 v oblasti hypotekárneho bankovníctva.

Ku koncu roka 1999 reálne poskytovali hypotekárne úvery tri banky. Popri Všeobecnej úverovej banke, a. s., to bola Slovenská sporiteľňa, a. s., ktorá poskytuje hypotekárne úvery len pre fyzické osoby – občanov. Treťou slovenskou bankou, ktorá začala činnosť v oblasti hypotekárneho bankovníctva v decembri 1999, je Istrobanka, a. s.

Objem hypotekárnych úverov, poskytnutých v roku 1999 uvedenými bankami, predstavuje 411,4 mil. Sk. Úvery boli poskytnuté 433 klientom. Najväčší podiel 97,9 % na uvedenom objeme predstavujú hypotekárne úvery, poskytnuté VÚB, a. s., (402,7 mil. Sk). Slovenská sporiteľňa, a. s., poskytuje hypotekárne úvery len fyzickým osobám – občanom. Ku koncu roka 1999 ich poskytla v objeme 7,7 mil. Sk. Istrobanka, a. s., začala v decembri 1999 a poskytla jeden hypotekárny úver vo výške 1 mil. Sk.

Rozvoj hypotekárneho bankovníctva na Slovensku v roku 1999 dokumentuje aj porovnanie počtu a objemu hypotekárnych úverov, poskytnutých v roku 1999 s rokom 1998 (v roku 1998 poskytovala hypotekárne úvery len Všeobecná úverová banka, a. s.). Objem poskytnutých hypotekárnych úverov v roku 1999 vzrástol v porovnaní s rokom 1998 trojnásobne a počet poskytnutých hypotekárnych úverov päťnásobne.

Uvedený vývoj dokumentujú nasledujúce grafy:

Graf 1 Objem poskytnutých úverov v roku 1999 v mil. Sk

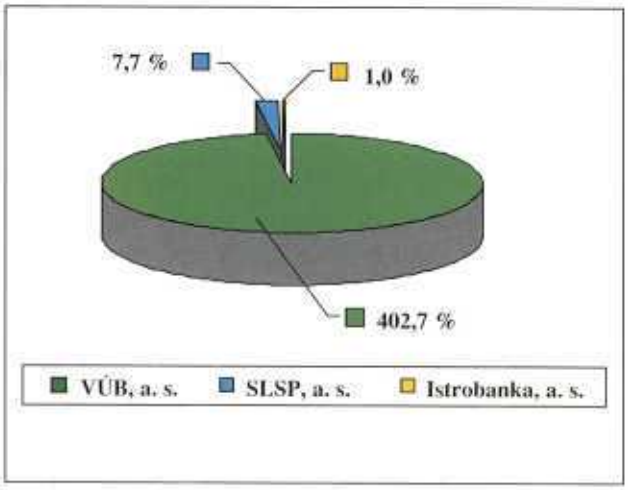

Graf 2 Percentuálny podiel hypotekárnych bánk na objeme poskytnutých úverov v roku 1999

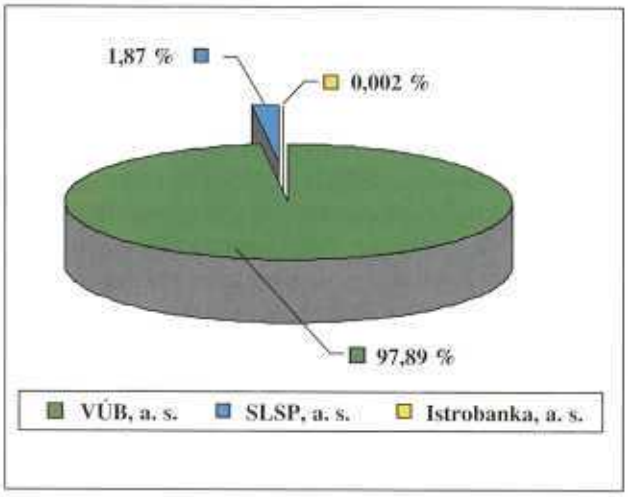

Porovnanie zobrazujú nasledujúce grafy:

Graf 3 Porovnanie objemu poskytnutých HÚ v rokoch 1998 až 1999 (v mil. Sk)

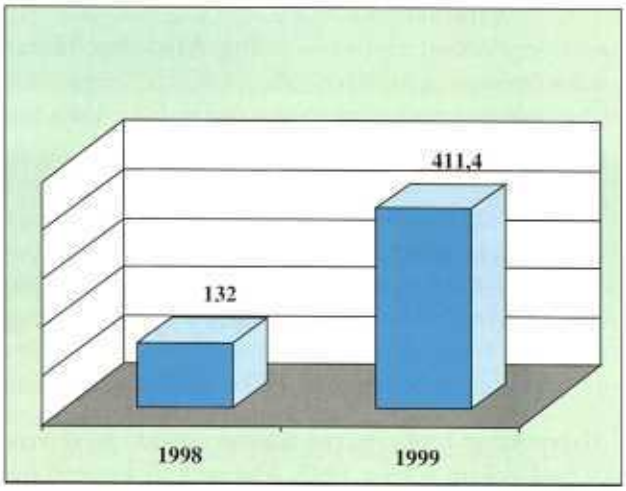

Graf 4 Porovnanie počtu poskytnutých HÚ v rokoch 1998 až 1999

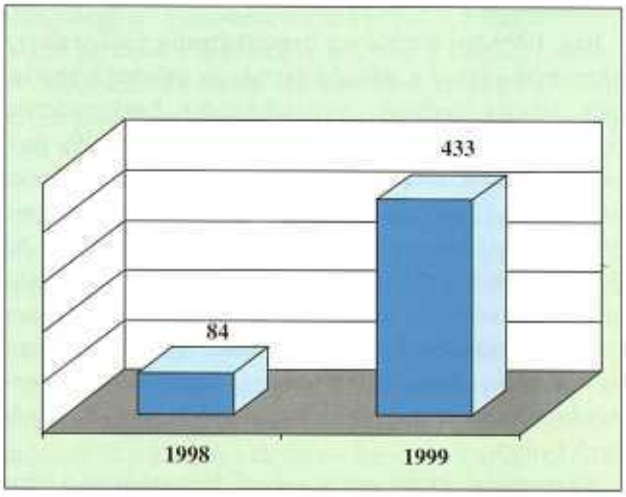

Činnosť bánk v oblasti bankovníctva zahŕňa nielen poskytovanie hypotekárnych úverov, ale aj emisie hypotekárnych záložných listov. Z vyššie uvedených bánk, ktoré v roku 1999 pôsobili v oblasti hypotekárneho bankovníctva, emitovala hypotekárne záložné listy len Všeobecná úverová banka, a. s. Táto v priebehu roka 1999 vydala prvé dve emisie hypotekárnych záložných listov v celkovom objeme 200 mil. Sk. Prostredníctvom emisií hypotekárnych záložných listov a ich následného predaja VÚB, a. s., získala zdroje na poskytovanie nových hypotekárnych úverov.

V roku 2000 slovenské hypotekárne banky predpokladajú rozvoj hypotekárneho bankovníctva na Slovensku. Zámerom bánk, aktívne pôsobiacich v oblasti hypotekárneho bankovníctva, je v roku 2000 dynamizovať objem poskytnutých hypotekárnych úverov na súhrnnú výšku asi 1 350 mil. Sk (z toho Všeobecná úverová banka, a. s., na 1 mld. Sk, Slovenská sporiteľňa, a. s., na 250 mil. Sk a Istrobanka, a. s., na 100 mil. Sk). Okrem toho v priebehu roku 2000 pripravuje vstup na trh hypotekárnych obchodov aj ďalší subjekt – Tatra banka, a. s.

Pre intenzívnejší rozvoj hypotekárneho bankovníctva na Slovensku je okrem vhodného legislatívneho prostredia dôležitá aj stabilita na finančnom trhu a oživenie celkovej ekonomickej situácie. Tá môže napomôcť k rozvoju bytovej a investičnej výstavby, oživeniu stavebníctva, ako aj zvýšeniu kúpyschopnosti obyvateľstva, ktorá priamo ovplyňuje situáciu na trhu s nehnuteľnosťami, a sprostredkovane dopyt po hypotekárnych úveroch.

PRISPEJE ZÁKON O KOLEKTÍVNOM INVESTOVANÍ K OŽIVENIU KAPITÁLOVÉHO TRHU?

Doc. Ing. Božena Chovancová, CSc.
Národohospodárska fakulta, Ekonomická univerzita v Bratislave

Kolektívna forma investovania, ktorá dnes vo svete sústreďuje viac ako 50 % úspor, sa považuje nielen za alternatívu vkladov v bankách, ale zároveň aj možnosť, ako lepšie zhodnotiť svoje úspory. Táto forma investovania prináša so sebou nesporne výhody, ktoré môžem zhrnúť do nasledujúcich bodov:

1. Prináša v porovnaní s úročením na termínových a iných účtoch v bankách podstatne vyšší výnos. Tento sa dosahuje najmä vďaka tomu, že investovaním do fondov sa vytvára obrovský kapitál, v dôsledku čoho sa fond stáva veľkým investorom, ktorý má možnosť zúčastňovať sa na najlukratívnejších obchodoch tak na peňažnom, ako i na kapitálovom trhu.

2. Nespornou výhodou je aj to, že umožňuje zapojiť sa do investovania aj investorom s malým vkladom. Vo svete sa dokonca vytvárajú špecializované fondy pre malých aj pre veľkých investorov.

3. Rozložením rizika, tzv. diverzifikáciou, prispievajú fondy tiež k minimalizácii rizika. Možno povedať, že čím je väčší fond a má väčšie portfólio, tým je riziko aj pre malého investora menšie. Ak vychádzame z predpokladu, že každý investor má časť tohto portfólia, alebo podľa výšky vkladu svoje vlastné malé portfólio, tak potom možno konštatovať, že akékoľvek negatívne pohyby v cenách niektorých aktív tohto portfólia sa len nepatrne dotknú investorského portfólia. Naopak, ak by investor chcel investovať individuálne do menšieho počtu cenných papierov, pri zmene ceny môže investor utrpieť značné straty.

4. Kolektívne investovanie musí mať aj profesionálnu správu, ktorá musí mať patričné technické vybavenie a odborné pracovné zázemie. Ak by chcel investor individuálne investovať na finančnom trhu musel by mať dokonalý prehľad o druhu cenných papierov na trhu a ich výnosnosti, musel by vedieť odhadnúť ich cenový vývoj, alebo si pre túto činnosť zaplatiť špecialistu, čo spolu s poplatkami na obchodovanie výrazne zvyšuje náklady pri investovaní. Celú túto činnosť za investora vykonávajú profesionáli zastupujúci veľké množstvo investorov a pri rozložení nákladov na jedného investora sú tieto náklady minimálne.

Ak pripustíme, že kolektívne investovanie je už spojené s určitým rizikom, treba podotknúť, že často je toto riziko menšie ako umiestnenie peňazí vo forme vkladov do nekvalitnej banky.

Na Slovensku po veľkom boome viac ako stovky investičných spoločností a fondov, po ich často neprofesionálnom riadení došlo k ich postupnej likvidácii a zániku. Na trhu zostalo len niekoľko spoločností a fondov, kde sa prejavili tiež výrazne problémy pri obchodovaní na zamrznutom kapitálovom trhu. Absenciu kolektívneho investovania na Slovensku nahradili pri stúpajúcich úrokových sadzbách najmä komerčné banky, ktoré zasa prebrali úlohu sústreďovania všetkých úspor. Popri nich negatívnym fenoménom na Slovensku sa stali tiež pyramídové hry, v ktorých zakladatelia sľubujú veľmi vysoké výnosy pri malom, resp. nulovom riziku, čo logicky nie je možné dosiahnuť. Veľká časť laickej verejnosti „naletela" takýmto sľubom a v mnohých prípadoch prišli často menej majetní o všetky svoje úspory. Preto nová koncepcia Zákona o kolektívnom investovaní č. 385/1999 Z.z. prichádza na náš finančný trh v pravý čas a prináša výrazné zmeny do tejto formy investovania na Slovensku. Nový zákon upravuje problematiku:

- kolektívneho investovania,
- činnosť správcovskej spoločnosti a depozitára,
- ochranu najmä malých investorov,
- štátny dozor nad kolektívnym investovaním.

Kolektívne investovanie

Zákon charakterizuje ako zhromažďovanie peňažných prostriedkov od verejnosti, t. j. viacerých ako desiatich fyzických osôb, a to na základe verejnej výzvy a povolenia Ministerstva financií SR. Verejná výzva je oznámenie o možnosti investovania a realizuje sa prostredníctvom rôznych masmédií (rozhlas, televízia, tlač), elektronické a komunikačné systémy, ale môžu sa tiež využiť rôzne obežníky, alebo písomnosti. Môže ju realizovať buď fyzická, alebo právnická osoba.

Správcovská spoločnosť

Investorom pri kolektívnom investovaní môže byť tak fyzická, ako i právnická osoba, ktorá získava cenné papiere správcovskej spoločnosti. Správcovská spoločnosť je vždy právnickou osobou – akciová spoločnosť. Jej úlohou je vytvárať, spravovať podielové fondy a v prípade potreby aj ich nútenú správu.

Podielový fond nemá právnu subjektivitu, ale jeho majetok, ktorý pozostáva z cenných papierov, peňažných prostriedkov a iných majetkových hodnôt, musí byť aj účtovne oddelený. Investor môže svoje vlastnícke práva uplatniť prostredníctvom podielového listu.

Pri založení, zlúčení, zrušení a likvidácii správcovskej spoločnosti je vždy potrebný súhlas ministerstva financií a zakladateľom nesmie byť právnický subjekt, ktorého majetok je v konkurze a likvidácii (zákaz až 5 rokov po konkurze).

V žiadosti o povolenie na vznik a činnosť musia byť uvedené viaceré náležitosti, ako sú: obchodné meno, výška základného imania, predmet činnosti, členovia štatutárnych orgánov, meno a sídlo depozitára, mená zakladateľov spoločnosti, vecné a personálne predpoklady na fungovanie spoločnosti. Povolenie na kolektívne investovanie udeľuje ministerstva financií najneskôr do 60 dní od podania žiadosti a to na neurčitý čas.

Za svoju činnosť prináleží správcovskej spoločnosti odplata, ktorá nesmie prekročiť 4 % priemernej ročnej čistej hodnoty majetku v otvorenom podielovom fonde alebo 3 % priemernej ročnej čistej hodnoty majetku v uzatvorenom podielovom fon-

de. Činnosť v oblasti kolektívneho investovania môžu v SR vykonávať aj zahraničné správcovské spoločnosti, na ktoré sa vzťahuje tiež tento zákon. Zákon pripúšťa dva varianty zániku správcovskej spoločnosti a to: zlúčením alebo splynutím s inou spoločnosťou (bez likvidácie) a likvidáciou.

Pri obidvoch formách zrušenia spoločnosti sa vyžaduje súhlas ministerstva financií a pri zlúčení a splynutí tiež valného zhromaždenia akcionárov spoločnosti.

Depozitár a jeho činnosť

Depozitárom správcovskej spoločnosti môže byť len banka alebo pobočka zahraničnej banky, ktorá má pre túto činnosť povolenie. Depozitár vykonáva svoju činnosť na základe zmluvy so správcovskou spoločnosťou. Každá spoločnosť môže mať len jedného depozitára. Odplata za jeho činnosť nesmie prekročiť 0,5 % priemernej ročnej čistej hodnoty majetku v podielovom fonde alebo 0,5 % priemernej ročnej hodnoty čistého obchodného imania správcovskej spoločnosti. Depozitár je povinný viesť pre správcovskú spoločnosť, ako aj pre každý podielový fond oddelene bežný účet v určitej mene.

Depozitár vykonáva aj kontrolnú činnosť. Jeho kontrola spočíva v tom, či je správne určená hodnota majetku v podielovom fonde, do akej miery sa dodržujú pravidlá obmedzenia a rozloženia rizika, dodržanie postupu pri emisii a splácaní podielových listov, pri výpočte odplaty správcovskej spoločnosti, či je v súlade použitie výnosov podielového fondu. Povinnosťou depozitára je tiež v prípade porušenia zákona, alebo štatútu podielového fondu na základe písomného požiadania poskytnúť informácie ministerstvu, kriminálnej a finančnej polícii.

Otvorený podielový fond

V prípade tohto fondu má správcovská spoločnosť povinnosť kedykoľvek pri predložení podielového listu vyplatiť ho jeho majiteľovi. Pri označení otvoreného podielového fondu sa uvádza meno správcovskej spoločnosti a tiež skratka o. p. f. Otvorené podielové fondy možno v zmysle zákona zlúčiť, potom podielníci zlúčených fondov sa stávajú podielnikmi nového otvoreného podielového fondu, do ktorého sa zlúčili. Otvorené podielové fondy nemožno rozdeliť ani nesmú splynúť.

Každý podielový fond musí mať svoj štatút a predajný prospekt. Štatút obsahuje údaje týkajúce sa identifikácie, ako sú: obchodné meno, názov fondu, obchodná stratégia, zásady hospodárenia s majetkom, oceňovanie majetku vo fonde a pod. Povinnosťou správcovskej spoločnosti je minimálne polročne aktualizovať predajný prospekt a tiež na požiadanie podielnika poskytnúť mu aktuálny predajný prospekt. Ak podielnik zistí, že správcovská spoločnosť v prospekte uviedla nepravdivé alebo neúplne informácie, má právo do jedného roka na vrátenie a preplatenie podielového listu. Správcovská spoločnosť je povinná zaplatiť mu predajnú cenu v čase vydania podielového listu, rozdiel medzi predajnou a aktuálnou cenou podielového listu hradí správcovská spoločnosť z vlastného majetku. Zo zákona podielový list je cenný papier, ktorý vyjadruje podiel na majetku v otvorenom podielovom fonde a zároveň právo podielnika podieľať sa na výnose z tohto majetku. Spoločnosť je povinná tiež viesť zoznam podielnikov, v prípade zaknihovaných podielových listov túto funkciu plní stredisko cenných papierov. Cena podielového listu pri emisii predstavuje počiatočnú hodnotu, ktorá je uvedená na podielovom liste, pričom v jednom podielovom fonde môže spoločnosť vydávať podielové listy s rovnakou počiatočnou hodnotou. Najneskôr po jednom mesiaci sa už podielové listy predávajú za aktuálnu cenu, tá už predstavuje podiel medzi čistou hodnotou majetku a počtom podielov v podielovom fonde. Čistá hodnota majetku v otvorenom podielovom fonde je rozdiel medzi hodnotou majetku v otvorenom podielovom fonde a jeho záväzkami.

Otvorené podielové fondy sa môžu tiež zlúčiť, ale musia mať len jedného správcu. Pre tento akt musí mať fond povolenie od Ministerstvo financií, musí o tom tiež informovať svojich podielnikov, zverejniť nový štatút a vymeniť staré podielové listy za podielové listy nového subjektu.

Zrušenie otvoreného podielového fondu môže sa realizovať len na základe rozhodnutia ministerstva a to vtedy, ak bola odobratá licencia na výkon činnosti, alebo zaniklo povolenie na vytvorenie otvoreného podielového fondu. Povinnosťou správcovskej spoločnosti je do 6 mesiacov od tohto rozhodnutia vykonať mimoriadnu účtovnú závierku, predať všetky cenné papiere, zabezpečiť splatenie všetkých pohľadávok a vyrovnať všetky záväzky a vyplatiť podielnikom ich podiel na majetku.

Uzavretý podielový fond

Uzavretý podielový fond je taký, kde podielnik nemá právo predložiť na vyplatenie podielového listu a spoločnosť nie je povinná ho vyplatiť. Tento fond vytvára tiež správcovská spoločnosť na základe povolenia ministerstva financií. Správca musí predkladať podobne ako pri otvorenom fonde žiadosť, ktorá obsahuje zákonom stanovené náležitosti. K žiadosti musí byť priložený tiež štatút a prospekt emitenta. Povolenie na činnosť tohto fondu sa udeľuje správcovskej spoločnosti vtedy, ak spĺňa nasledujúce náležitosti:

- dostatočné odborné, personálne a technické predpoklady,
- musí zabezpečiť ochranu podielnikov,
- priemerná čistá hodnota majetku v ostatných otvorených podielových fondoch, ktoré spravuje už 3 roky neklesne pod 100 000 000.

Uzavretý podielový fond môže využívať aj skratku u. p. f. Vytvára sa na určitý čas, maximálne 10 rokov. Pred uplynutím tejto doby môže požiadať správca o premenu na otvorený podielový fond, v inom prípade fond zaniká. Podielové listy tohto fondu môžu byť tiež na meno a doručiteľa, musia byť verejne obchodovateľné. Čas emisie podielových listov je ohraničený na maximálnu dobu dvoch rokov.

Uzatvorený fond sa nesmie zlúčiť, splynúť ani rozdeliť. Môže sa premeniť na otvorený podielový fond, ak to pripúšťa štatút. K takejto premene sa vyžaduje súhlas ministerstva, s tým že správcovská spoločnosť musí predložiť žiadosť so zdôvodnením tejto premeny, nový návrh štatútu, aktuálny stav majetku overený depozitárom a auditorom. Svoje rozhodnutie musí spoločnosť zverejniť v médiách. Súčasne sa musí zverejniť hodnota podielového listu na vyplatenie a hodnota, ktorá pripadá v otvorenom podielovom fonde na jeden podielový list. Povinnosťou podielnika je vrátiť podielový list najneskôr do 3 mesiacov od uverejnenia oznamu.

Špeciálny podielový fond

Je osobitný podielový fond, ktorý má najviac 10 podielnikov. Podielnikom tohto fondu môžu byť len právnické osoby. Podielnik má právo na vyplatenie podielového listu. Prevod na iného podielnika sa môže uskutočniť len so súhlasom správcovskej spoločnosti. Fond môže používať tiež skratku š. p. f.

Podielové listy tohto fondu sú len na meno a na ich emisiu sa vzťahujú tie isté pravidlá ako v prípade podielových listov na meno iných podielových fondov.

Špecifiká jednotlivých fondov ale i správcovskej spoločnosti sa prejavujú z viacerých hľadísk. V tabuľkách sú uvedené údaje týkajúce sa tak majetku správcovskej spoločnosti a jednotlivých fondov, ako aj rozloženia a obmedzenie rizika pri investovaní.

Ochrana investora

Zo zákona vyplýva, že správcovská spoločnosť nesmie používať pri svojej reklame nepravdivé alebo zavádzajúce informácie, alebo nesprávne údaje týkajúce sa personálneho, materiálno-technického zabezpečenia svojej činnosti. Zároveň zdôrazňuje, že povinnosťou každého podielového fondu je upozorniť investorov na riziko spojené s dosiahnutím výnosu a tiež upozornenie, že pri uzavretom podielovom fonde podielnik nemá právo na vrátenie podielového listu.

Nielen zamestnanci spoločnosti, ale i členovia jej štatutárnych orgánov nesmú uprednostňovať svoje záujmy pred záujmami podielnikov, z čoho vyplýva, že nesmú ani nadobúdať cenné papiere z majetku podielového fondu a tiež do tohto fondu cenné papiere predávať (výnimku tvoria otvorené podielové fondy). Ochrana sa týka tiež zákazu kúpy alebo predaja cenných papierov obchodných spoločností, v ktorých v štatutárnych orgánoch sú zástupcovia spoločnosti a taktiež nesmie do podielových fondov správcovská spoločnosť nakupovať akcie svojich akcionárov. Zákon tiež stanovuje, ktoré subjekty nesmú byť v štatutárnych orgánoch spoločnosti, resp. zamestnancom spoločnosti.

Správcovská spoločnosť má tiež v súlade so zákonom o cenných papieroch informačnú povinnosť, ktorá spočíva vo zverejnení informácií o hospodárení s majetkom v podielových fondoch, a to za posledné tri roky. Túto správu predkladá ministerstvu, ale tiež depozitárovi a na požiadanie aj podielnikom. Povinnosťou správcovskej spoločnosti je minimálne raz za týždeň zverejniť v masmédiách čistú hodnotu majetku v podielovom fonde, počet predaných a spätne odkúpených listov aj v peňažnom vyjadrení, aktuálnu cenu podielu a nákupnú cenu podielu. V prípade emisie podielových listov na zahraničné trhy musí správcovská spoločnosť požiadať o povolenie v inom štáte a zároveň o tom informovať ministerstvo.

Štátny dozor a jeho funkcie

Vykonáva ho ministerstvo financií v záujme ochrany podielnikov. Pri svojom výkone môže žiadať všetky údaje, doklady a informácie v zmysle tohto zákona. Za porušenie môže udeliť pokutu až do výšky 50 000 Sk. Ministerstvo vykonáva tento dozor nielen nad tuzemskými a zahraničnými správcovskými spoločnosťami, ale aj nad ich zakladateľmi, štatutárnymi orgánmi a doterajšími investičnými spoločnosťami a fondmi. Dozerá tiež nad akcionármi správcovskej spoločnosti, ak je podiel vyšší ako 10 %, depozitárom, núteným správcom a likvidátorom. Ak dôjde k porušeniu tohto zákona, má ministerstvo možnosť:

- uložiť opatrenia na nápravu nedostatkov vrátane lehoty na odstránenie,
- pozastaviť na určitú dobu nakladanie s majetkom v podielovom fonde, vrátane vydávania podielových listov,
- uložiť pokutu,
- nariadiť správcovskej spoločnosti uzavretie hospodárenia podielového fondu,
- rozhodnúť o skončení činnosti správcovskej spoločnosti,
- odňať licenciu a určiť núteného správcu.

Sankcie za porušenie zákona

Zákon klasifikuje tri stupne závažnosti porušenia takto:

- od 5 000 000 Sk – 10 000 000 Sk za veľmi závažné porušenie povinnosti: správcovská spoločnosť ešte úplne nesplatila svoje základné imanie, v podielovom fonde ešte nie je minimálna výška majetku, správcovská spoločnosť nevyplatila podielnikov po odňatí licencie, správcovská spoločnosť nepostupuje v súlade s rozložením rizika, nemá depozitár, alebo zverí prostriedky inému depozitárovi, správcovská spoločnosť rozhodne o viacerých skutočnostiach bez povolenia ministerstva atď.
- od 500 000 Sk – 5 000 000 Sk závažné porušenia, a to v prípade, ak správcovská spoločnosť nezverejní štatút alebo prospekt v zákonom stanovenej lehote, poruší zákaz poskytovať alebo prijímať pôžičky a úvery, nevypočíta hodnotu cenných papierov vo svojom majetku, nesplní informačnú povinnosť atď.
- ostatné porušenia zákona sa vzťahuje pokuta 500 000 Sk, v prípade osôb, ktoré neoprávnene proti tomuto zákonu vykonávajú činnosť správcovskej spoločnosti alebo depozitára, ministerstvo jej môže zakázať vykonávať túto činnosť a uložiť pokutu do výšky 25 000 000 Sk. V prípade opakovaného porušenia zákona má možnosť ministerstvo udeliť až dvojnásobok udelenej pokuty. Pokuty sú splatné do 30 dní od právoplatného rozhodnutia.

Nútená správa

Núteného správcu určuje ministerstvo a je ním depozitár alebo iná správcovská spoločnosť. Nútený správca koná vo vlastnom mene a na účet podielnikov a jeho povinnosťou je hospodáriť so zvereným majetkom v záujme ochrany podielnikov a viesť účtovníctvo oddelene pre každý podielový fond. Ministerstvo financií môže zrušiť licenciu správcovskej spoločnosti, ak má problémy s likviditou, nemá dostatok prostriedkov na plnenie svojich záväzkov, resp. uvádza nepravdivé a zavádzajúce informácie. Pri likvidácii spoločnosti funguje tu tiež likvidátor, ktorý predáva všetky aktíva spoločnosti za čo najvýhodnejšiu cenu a ukladá všetky peňažné prostriedky u depozitára. Pri likvidácii majú prednosť tiež zamestnanci spoločnosti, ktorých pohľadávky sú uspokojené ako prvé. Ďalej musí zaplatiť likvidátor dane, poplatky a ostatné odvody

do štátneho rozpočtu, odvody na zdravotné, nemocenské, dôchodkové poistenie ako aj poistenie v nezamestnanosti. Ďalej sa uspokojujú pohľadávky ostatných veriteľov a na záver sú akcionári. Pri ukončení likvidácie je povinnosťou likvidátora zostaviť účtovnú závierku a predložiť ju ministerstvu.

Záverečné ustanovenia dopĺňajú, že všetky investičné spoločnosti, ako i obchodné spoločnosti, ktoré vznikli do 1. 1. 2000 majú možnosť prispôsobiť sa tomuto zákonu do 30. 6. 2000. Všetky uzavreté fondy, ktoré vznikli do 1. 1. 2000 môžu fungovať len do 31. 12. 2009.

Na záver je nutné konštatovať, že nový zákon o kolektívnom investovaní jednoznačne prispieva k vyššej transparentnosti kolektívneho investovania. Zabezpečenie majetkom, ako aj taxatívne vymedzenie rozloženie rizika prispieva k obmedzeniu rizika a vzbudzuje dôveru v investorských kruhoch. Na druhej strane otvorenie dverí pre zahraničných obchodníkov, ako aj zahraničné spoločnosti a fondy, vytvára priestor pre vyššiu konkurenciu a tlak na naše spoločnosti, ktoré sa budú formovať v kvalitatívne nových a značne ťažkých podmienkach. Je potrebné si ale uvedomiť, že nie každá zahraničná správcovská spoločnosť, resp. fondy budú prichádzať na náš trh s čistými zámermi a v tomto smere by mal štátny dozor fundovane plniť svoju úlohu.

Tabuľka č. 1 Základné údaje o správcovskej spoločnosti a jej fondoch

Subjekt	Časové obmedzenie pri udelení licencie	Základné imanie / Cenný papier	Majetok
Správcovská spoločnosť	Neurčitý čas	50 000 000 Sk Akcie na meno	1. Cenné papiere obchodovateľné na hlavnom trhu domácej alebo zahraničnej burzy. 2. Štátne CP alebo CP so štátnou zárukou. 3. Vklady na bežných a termínových účtoch v bankach SR.
Otvorený podielový fond	Neurčitý čas	50 000 000 Sk Podielové listy na meno a doručiteľa	1. CP obchodovateľné na domácom a zahraničnom sekundárnom trhu. 2. Nové emisie CP (po 1 roku obchodovateľné na burze). 3. Vkladové listy, depozitné certifikáty, pokladničné poukážky a nástroje peňažného trhu so splatnosťou do 1 roka. 4. Podielové listy iných podielových fondov. 5. Vklady na bežných a termínových účtoch v bankách SR. 6. Opcie a opčné prémie.
Uzavretý podielový fond	Určitý čas maximálne 10 rokov	100 000 000 Sk Podielové listy na meno a doručiteľa	1. CP obchodovateľné na domácom a zahraničnom sekundárnom trhu. 2. Nové emisie CP (po 1 roku obchodovateľné na burze). 3. Vkladové listy, depozitné certifikáty, pokladničné poukážky a nástroje peňažného trhu so splatnosťou do 1 roka. 4. Podielové listy iných podielových fondov. 5. Vklady na bežných a termínových účtoch v bankách SR. 6. Opcie a opčné prémie.
Špeciálny podielový fond	Určitý čas maximálne 10 rokov	50 000 000 Sk Podielové listy na meno	1. CP obchodovateľné na domácom a zahraničnom sekundárnom trhu. 2. Nové emisie CP (po 1 roku obchodovateľné na burze). 3. Vkladové listy, depozitné certifikáty, pokladničné poukážky a nástroje peňažného trhu so splatnosťou do 1 roka. 4. Podielové listy iných podielových fondov. 5. Vklady na bežných a termínových účtoch v bankách SR. 6. Opcie a opčné prémie. 7. Certifikáty o uložení drahých kovov

Tabuľka č. 2 Štruktúra majetku, rozloženie a obmedzenie rizika

Subjekt	Štruktúra majetku	Rozloženie a obmedzenie rizika
Správcovská spoločnosť	Minimálne 60 % hodnoty majetku je v CP obchodovateľných na hlavnom trhu burzy, v štátnych CP (alebo so štátnou zárukou), peňažných vkladoch v bankách SR.	Nesmie poskytovať úvery a pôžičky Nesmie tu existovať tichý spoločník Každý fond má samostatný účet len u depozitára a v SCP
Otvorený podielový fond **Uzavretý podielový fond**	Minimálne 60 % majetku CP obchodovateľné na domácej a zahraničnej burze a iných verejných trhoch, z toho: a) min 50 % CP obchodovateľné na hlavnom trhu burzy, b) max 10 % nové emisie obchodovateľné po 1 roku na burze, c) max 10 % hodnoty CP peňažného trhu, d) max 5 % podielové listy iných fondov, e) min 5 % prostriedky na bežných a termínových účtoch v bankách SR, f) max 5 % opcie a opčné prémie.	1. Hodnota CP rovnakého emitenta max 10 % v majetku PF. 2. Emitenti s viac ako 5 % podielom na majetku PF v súhrne nesmú prekročiť 40 % majetku PF (nevzťahuje sa bod 1). 3. CP jedného štátu (so štátnou zárukou) max 35 % (nevzťahuje sa bod 1). 4. Hypotekárne záložné listy jednej banky v SR max 20 %. 5. Štátne CP (so zárukou) môžu mať 100 % majetku, zastupiteľné max 10 % majetku PF. 6. Max 10 % CP: • akcií jedného emitenta, • dlhopisov jedného emitenta, • podielových listov jedného PF, • iné CP jedného emitenta.
Špeciálny podielový fond	Ako pri otvorenom a uzatvorenom fonde	Hodnota CP rovnakého emitenta max 20 % čistej hodnoty majetku

ZABEZPEČENIE POHĽADÁVOK A ZÁLOŽNÉ PRÁVO

JUDr. Soňa Kubincová
Právnická fakulta Univerzity Mateja Bela, Banská Bystrica

Komerčné banky pri poskytovaní úverov sú povinné zabezpečiť návratnosť peňažných prostriedkov zo zmlúv o úvere rôznymi spôsobmi. Jedným zo spôsobov zabezpečenia pohľadávky je aj zriadenie záložného práva či už k hnuteľnej veci, nehnuteľnosti, resp. k pohľadávke. Vo svojej praxi som sa stretla s rôznymi zneniami úverových zmlúv a, podľa môjho názoru, nie všetky ustanovenia v týchto zmluvách boli vždy na prospech banky ako veriteľa. Uvediem aspoň dva príklady.

Odstúpenie od zmluvy o úvere a vplyv tohto odstúpenia na trvanie záložného práva

Jedným z najpoužívanejších spôsobov zabezpečenia pohľadávky je aj zabezpečenie pohľadávky zriadením záložného práva, a to k hnuteľnej veci, k nehnuteľnosti alebo k pohľadávke. Záložné právo slúži teda na zabezpečenie pohľadávky a jej príslušenstva tým, že v prípade ich riadneho a včasného nesplatenia je záložný veriteľ oprávnený domáhať sa uspokojenia zo založenej veci, pričom záložné právo sa vzťahuje na záloh, jeho príslušenstvo a prírastky.

Záväzkový vzťah zo zmluvy o úvere je podľa ustanovení Obchodného zákonníka absolútnym obchodom, t. j. ustanovenia Obchodného zákonníka sa vzťahujú na účastníkov, aj keď účastník je iná osoba ako podnikateľ. Podľa všeobecných ustanovení obchodných záväzkových vzťahov sa spravujú aj vzťahy, ktoré vznikli pri zabezpečení plnenia záväzkov vyplývajúcich zo zmluvy o úvere.

Istá komerčná banka pri poskytnutí úveru do zmluvy o úvere zakotvila ustanovenie, podľa ktorého v prípade omeškania so zaplatením dvoch dohodnutých splátok má banka právo od zmluvy odstúpiť a požadovať splatenie celej dlžnej sumy aj s úrokmi. Túto možnosť jej dáva aj ustanovenie § 506 Obchodného zákonníka, ktoré však nie je kogentné, čo vyplýva z § 263. Dohodu o zotrvaní niektorých práv, predovšetkým práv banky aj po zániku zmluvy, t. j. po odstúpení, zmluva o úvere neobsahovala. Domnievam sa, že banka môže, ak sa to zmluvne dohodne, požadovať splatenie úveru pred dohodnutou dobou splatnosti aj bez jednostranného odstúpenia od zmluvy.

Podľa ustanovení Obchodného zákonníka zmluva zaniká z dôvodu odstúpenia, keď v súlade s týmto zákonom prejav vôle oprávnenej strany odstúpiť od zmluvy je doručený druhej strane, a nie ako je to v občiansko-právnych vzťahoch od počiatku.

Podľa ustanovenia § 351 ods. 1 Obchodného zákonníka odstúpením od zmluvy zanikajú všetky práva a povinnosti strán zo zmluvy. Odstúpenie od zmluvy sa však netýka nároku na náhradu škody vzniknutej porušením zmluvy, ani zmluvných ustanovení týkajúcich sa voľby práva alebo voľby tohto zákona podľa § 262, riešenia sporov medzi zmluvnými stranami a iných ustanovení, ktoré podľa prejavenej vôle strán alebo vzhľadom na svoju povahu majú trvať aj po ukončení zmluvy. Poslednou možnosťou sa myslí predovšetkým zdržanie sa určitého konania, ktoré by bolo proti záujmom inej zmluvnej strany. Z toho vyplýva, že odstúpením od zmluvy o úvere by mali zaniknúť aj všetky zabezpečovacie inštitúty s výnimkou nároku na dohodnutú zmluvnú pokutu (pozri § 302 Obchodného zákonníka), resp. nároku na vrátenie dlžnej sumy s úrokmi (pozri § 506 Obchodného zákonníka).

Na otázku zániku zabezpečovacích inštitútov z dôvodu zániku hlavného záväzku odstúpením od zmluvy existuje viac právnych názorov. Jedným z nich je, že banka týmto jednostranným odstúpením od zmluvy stratí možnosť uplatniť svoje právo na základe zmluvy o zriadení záložného práva, resp. iných zabezpečovacích prostriedkov, pretože tieto inštitúty vzhľadom na ust. § 351 ods. 1 Obchodného zákonníka zanikli z dôvodu odstúpenia. Tieto závery podporuje aj ust. § 151a a násl. Občianskeho zákonníka.

Záložné právo vzniká na základe písomnej zmluvy, schválenej dedičskej dohody alebo zo zákona. Účelom záložného práva je zabezpečiť pohľadávku, a preto záložné právo nemôže existovať samo osebe. Záložné právo predpokladá platnú pohľadávku z existujúceho platného právneho vzťahu.

Záložné právo trvá, kým trvá pohľadávka z hlavného záväzkového vzťahu, t. j. zo zmluvy o úvere. Vzniká otázka, či pohľadávka po zániku zmluvy (ktorá vzniká zo zákona podľa § 502 Obchodného zákonníka) je pohľadávkou vyplývajúcou z úverovej zmluvy. Podľa môjho názoru záleží na presnom určení tejto pohľadávky v úverovej zmluve. Ak určenie pohľadávky nie je jasné a zo zmluvy nevyplýva, že sa záložné právo vzťahuje aj na pohľadávku, ktorá vznikne po zániku zmluvy, stratia svoje opodstatnenie aj zabezpečovacie inštitúty.

Ak preto banka odstúpi od zmluvy o úvere, mala by si uvedomiť, že by mohla stratiť, ak na to nemyslí v zmluve, aj možnosť uplatnenia práva zo zabezpečovacích inštitútov.

Samozrejme, názory na túto otázku sú rozdielne. Je známy a publikovaný rozsudok Vrchního soudu v Olomouci,

sp. zn. 4 Cmo 180/97, v ktorom bol vyslovený právny názor: „Ak po odstúpení od zmluvy o úvere nezaniká pohľadávka veriteľa voči dlžníkovi, ale len sa menia niektoré podmienky, za ktorých je dlžník povinný platiť, nemôže zaniknúť ani povinnosť ručiteľa, ktorý sa zmluvne zaviazal uspokojiť veriteľa v prípade, ak dlžník nezaplatí pohľadávku z poskytnutého úveru."

V každom prípade banka bude uplatňovať svoje práva v prípade nezaplatenia dlhu a ju zaťažuje dôkazné bremeno. Je len na posúdení príslušného sudcu, resp. senátu, ako vo veci rozhodne.

Zriadenie záložného práva k predmetom lízingu, ak ide o hnuteľné veci

Na základe uzatvorenej zmluvy o zriadení záložného práva, ktorú som mala k dispozícii, záložné právo k predmetom lízingu malo vzniknúť jeho vyznačením v účtovnej evidencii záložcu – v technickom preukaze k motorovému vozidlu a odovzdaním veľkého technického preukazu záložnému veriteľovi.

Na základe takéhoto dojednania, podľa môjho názoru, nedošlo k vzniku záložného práva na predmety lízingu, a teda veriteľ nemôže odobrať užívateľom lízingu predmet zálohu, ak by chcel svoju pohľadávku uspokojiť zo zálohu, a to na základe nasledujúcich skutočností.

Podľa ust. § 151 b ods. 3) Občianskeho zákonníka na vznik záložného práva na základe zmluvy je pri hnuteľných veciach potrebné splniť tieto podmienky:

– odovzdať veci záložnému veriteľovi,

– alebo vyznačiť vznik záložného práva v listine, ktorá osvedčuje vlastníctvo záložcu k predmetu zálohu a ktorá je súčasne nevyhnutná na nakladanie s vecou.

Väčšinu predmetov lízingu tvoria motorové vozidlá, resp. technologické zariadenia. Podľa § 108 zákona č. 315/1996 Z. z. o premávke na pozemných komunikáciách je technický preukaz vozidla doklad označený evidenčným číslom, ktorým sa preukazuje schválenie technickej spôsobilosti vozidla, vyhotovenie vozidla a vybavenie vozidla. Podľa ods. 2 cit. § 108 sú do technického preukazu oprávnené vykonávať zápisy len:

a) štátny dopravný úrad, ktorý schválil technickú spôsobilosť typu vozidla, jeho súčastí, výstroja a výbavy,

b) okresný úrad príslušný podľa miesta trvalého pobytu alebo sídla držiteľa vozidla, ktorý schválil technickú spôsobilosť vozidla, jeho súčastí, výstroja a výbavy,

c) okresný dopravný inšpektorát, ktorý pridelil evidenčné číslo vozidla a vydal osvedčenie,

d) výrobca alebo dovozca, ktorý doň zapíše údaje podľa základného technického opisu schváleného typu vozidla,

e) fyzická osoba oprávnená na podnikanie alebo právnická osoba poverená štátnym dopravným úradom.

Podľa ods. 6) vyhl. č. 116/1997 Z. z. o podmienkach premávky vozidiel na pozemných komunikáciách sa do technického preukazu vozidla zapisujú záznamy o a) pridelení evidenčného čísla držiteľovi vozidla, b) zmene držiteľa vozidla, c) zmene trvalého pobytu alebo sídla držiteľa vozidla, d) kontrole technického stavu vozidla, e) schválení technickej spôsobilosti vozidla, f) technickom opise vozidla, g) vykonaných opravách vozidla.

Technický preukaz motorového vozidla je dokladom o technickom stave vozidla a obsahuje len údaje o držiteľovi vozidla, ako to vyplýva z platných právnych predpisov. Držiteľa a vlastníka motorového vozidla nemožno v tomto prípade stotožňovať. Držiteľom môže byť nielen vlastník, ale i ten, kto si vozidlo len vypožičal, prenajal a pod. Držiteľ motorového vozidla, tak ako je chápaný podľa zák. č. 315/1996 Z. z. a podľa vyhl. č. 116/1997 Z. z., nie je totožný s držiteľom podľa ust. § 129 Občianskeho zákonníka. Nemožno preto vyvodiť záver, že by technický preukaz osvedčoval (alebo aspoň robil pravdepodobným), že motorové vozidlo je vlastníctvom toho, kto je v ňom zapísaný ako jeho držiteľ. Technický preukaz nie je takou listinou, ktorá je nevyhnutná na nakladanie s motorovým vozidlom. Je nepochybné, že motorové vozidlo možno odcudziť alebo s ním inak naložiť bez toho, aby bol na to potrebný technický preukaz (pre nadobudnutie je potrebné, tak ako pri inej hnuteľnej veci, uzatvorenie zmluvy a prevzatie veci nadobúdateľom). Povinnosť nechať vyznačiť príslušné zmeny v technickom preukaze je uložená na základe platných ustanovení len držiteľovi vozidla, aby motorové vozidlo mohol užívať a používať. Preto, podľa môjho názoru, ak banka vyznačuje údaje do technického preukazu, porušuje platné právne predpisy.

Podstatné je tiež, že vyznačenie záložného práva v technickom preukaze motorového vozidla nezabezpečuje potrebnú publicitu záložného práva proti tretím osobám. Účelom záložného práva nie je dosiahnutie stavu, aby existencia záložného práva bola nepochybná medzi účastníkmi záložnej zmluvy, ale aby založenie veci bolo známe tretím osobám, predovšetkým tým, ktorí majú záujem o získanie vlastníctva k založenej veci.[1]

Podmienky na vznik záložného práva musia byť splnené i pri prenajatých technológiách, ktoré sú tiež vecou podľa hmotného práva. Vyznačenie v účtovnej evidencii na vznik záložného práva nestačí.

Z predchádzajúceho vyplýva, že v týchto prípadoch nebola splnená podmienka vyznačenia vzniku záložného práva v listine, ktorá osvedčuje vlastníctvo záložcu k predmetu zálohu (touto listinou nemôže byť technický preukaz, ani účtovná evidencia záložcu) a súčasne nebola splnená ďalšia podmienka, vyznačenie predmetu zálohu v listine, ktorá je nevyhnutná na nakladanie s vecou (čím je napr. kúpna, resp. darovacia zmluva). Záložné právo nevzniklo, i keď zmluva o zriadení záložného práva k hnuteľným veciam môže byť platná. Nazdávam sa, že na základe podanej žaloby o určenie, či záložné právo k predmetom lízingu vzniklo, by dlžník banky – lízingová spoločnosť bola úspešná.

[1] Zástavní právo v soudní praxi. JUDr. Jaroslav Bureš, JUDr. Ljubomír Drápal, sudcovia Najvyššieho súdu v Brne.

SYSTÉM ZVEREJŇOVANIA INFORMÁCIÍ O BANKÁCH REGISTROVANÝCH NA NOVOM ZÉLANDE

Ing. Izabela Fendeková, JUDr. František Hetteš, Národná banka Slovenska

Na Novom Zélande uskutočňuje dohľad nad bankami – ako je to vo väčšine krajín sveta – centrálna banka v súlade so zákonom Reserve Bank of New Zealand Act z r. 1989. Nový Zéland prijal v roku 1987 najskôr tzv. klasický formalizovaný prístup k bankovému dohľadu, ktorý pozostával hlavne z uplatňovania minimálnych požiadaviek na kapitál podľa Basle Capital Accord (Bazilejskej dohody o kapitáli), limitov úverovej angažovanosti, limitov v oblasti devízových pozícií, monitoringu bánk na základe pravidelne zasielaných hlásení (dohľad na diaľku), pravidelných ročných konzultácií s manažmentom banky a tzv. nápravných opatrení.

Nikdy však nebol založený na princípoch a postupoch presadzovaných bežne v Európe, t. j. na osobitnom povoľovaní nových bánk a pobočiek zahraničných bánk, uskutočňovaní dohliadok na mieste, systéme poistenia vkladov či uplatňovaní opatrení na ochranu jednej banky, ktorá sa ocitla v problémoch. Naopak, eminentný bol záujem chrániť finančný systém ako celok.

V roku 1991 sa uskutočnila analýza efektívnosti bankového dohľadu na Novom Zélande so zameraním na posúdenie kvality, nákladov, systémových možností výkonu bankového dohľadu a na širšie využitie prvku trhovej disciplíny pri presadzovaní bankového dohľadu. Na základe výsledkov analýzy a následných opatrení 1. januára 1996 vstúpil do platnosti nový systém výkonu bankového dohľadu, založený na zvýraznení úlohy trhovej disciplíny účastníkov trhu. Tento systém kladie dôraz na:

- pravidelné zverejňovanie údajov o banke prostredníctvom niekoľkých druhov správ,
- zvýšenie zodpovednosti riaditeľov bánk,
- obmedzenie rozsahu sledovaných pravidiel obozretného podnikania (prestali sa uplatňovať napr. limity úverovej angažovanosti a devízových pozícií, požiadavky na vnútornú kontrolu a audit, poskytovanie dôverných informácií centrálnej banke o finančnej pozícii banky a pod.).

Aj po zavedení nového systému novozélandská centrálna banka vykonáva registráciu nových bánk a pobočiek zahraničných bánk a dohliada na registrované banky s cieľom podporovať a zachovať zdravo fungujúci a výkonný finančný systém.

Ťažiskom nového prístupu k výkonu bankového dohľadu je režim zverejňovania informácií. Medzi jeho základné ciele, ako to vyplýva z článku pracovníka novozélandskej centrálnej banky G. Mortlocka, sa zaraďuje:

- podpora zdravých praktík a postupov v rámci bankových obchodov (zverejňované informácie môžu podstatne zvýšiť transparentnosť podnikania banky, poukážu jasne na jej rizikový profil a finančné hospodárenie),
- zvýšenie zodpovednosti top manažmentu banky za obsah uverejňovaných informácií na základe povinnosti riaditeľov potvrdiť správnosť, úplnosť a pravdivosť údajov (tzv. attestations),
- zlepšenie úrovne informovanosti investorov a vkladateľov vzhľadom na to, že zverejňovaná údajová báza umožní nielen zhodnotiť finančnú pozíciu banky, ale poskytuje aj možnosť porovnať banky navzájom.

Všetky banky sú povinné zverejňovať správy v nasledujúcich formách:

1. Prehľad kľúčových informácií – Key Information Summary (ďalej len KIS), ktorý je orientovaný na bežných vkladateľov a obsahuje stručný prehľad o finančnej situácii banky.
2. Všeobecné informácie – General Disclosure Statement (ďalej len GDS) o finančnom stave banky, prípadne o celej skupine, do ktorej banka patrí, určené najmä profesionálnym analytikom.
3. Doplňujúce informácie – Supplement Disclosure Statement (ďalej len SDS) o zárukách a podmienkach registrácie banky, ako aj o ďalších podstatných skutočnostiach ovplyvňujúcich hospodárenie banky, ktoré však nie sú uvedené v GDS.

KIS obsahuje základné informácie o banke, napr.:

- vlastnícky reťazec banky,
- či má banka úverový rating vo vzťahu k jej dlhodobým záväzkom splatným na Novom Zélande. Ak takýto rating má, treba uviesť, ako často sa prehodnocuje, ktorá ratingová spoločnosť ho uskutočnila, a poukázať na zmeny v ratingu za posledné dva roky,
- kapitálovú pozíciu bankovej skupiny, pričom kapitál sa hodnotí podľa Bazilejskej dohody o kapitáli,
- najväčšie obchodné koncentrácie vo vzťahu k jednotlivým klientom, k prepojeným osobám a k osobám s osobitným vzťahom k banke, prehľad najväčších úverov poskytnutých bankovým a nebankovým klientom,
- kvalitu aktív, rozsah klasifikovaných aktív, ich krytie vytvorenými opravnými položkami,
- ziskovosť, celkový objem aktív a nárast aktív,
- spôsob a formu ručenia za záväzky banky.

Určité odlišnosti sú aplikované v prípade KIS týkajúceho sa pobočky zahraničnej banky. Napr. pri údajoch o kapitáli sa zverejňuje posledná aktuálna kapitálová pozícia v ústredí banky na základe bežne dostupných informácií v krajine pôvodu, pri úverovej angažovanosti sa publikuje vo vzťahu k úverovým aktivitám banky, resp. jej skupiny na Novom Zélande a porovnáva sa s kapitálom ústredia banky v zahraničí. Ďalší

rozdiel sa týka informácie o spôsobe vyrovnania novozélandských veriteľov v prípade likvidácie banky v zahraničí.

KIS sa uverejňuje štvrťročne, pričom dvakrát do roka (polrok a koniec roka) je auditovaný. Táto forma zverejňovania informácií o banke musí byť dostupná vo všetkých obchodných miestach banky, resp. na internetovských stránkach banky, a je poskytovaná zadarmo.

GDS obsahuje v zásade tie isté údaje o banke a bankovej skupine ako KIS, ale v podrobnejšom členení. Okrem toho zahŕňa aj ďalšie informácie, predovšetkým:

- podmienky registrácie banky, týkajúce sa najmä minimálnych požiadaviek na kapitál, limitov uplatňovaných pri poskytovaní úverov prepojeným osobám, ako aj požiadavky na aspoň dvoch riaditeľov banky, ktorí sú navzájom nezávislí,
- rozsiahle informácie zo súvahy a účtu ziskov a strát za banku,
- sumárne finančné údaje o bankovej skupine, jej ziskovosti a finančnej situácii,
- podrobné údaje o koncentráciách v oblasti poskytovania a prijímania úverov podľa geografických regiónov a v členení na priemyselné odvetvia,
- detailné informácie o kapitálovej primeranosti a kvalite aktív banky a celej skupiny,
- informácie o riadení aktív a pasív, o obchodoch s cennými papiermi, o vkladových operáciách,
- informácie o vystavení banky trhovým rizikám a o riadení takýchto rizík (napr. aj o tom, ako často sa systém riadenia rizík podrobuje analýze efektívnosti),
- popis väzieb vnútorného kontrolného systému v banke a v celej skupine,
- prehľad finančných výkazov a finančných údajov v historickom slede, aby bola možnosť porovnať výsledky hospodárenia banky a celej skupiny dosahované v predchádzajúcom období a v súčasnosti.

Údaje sa tiež zverejňujú štyri razy do roka, pričom dva razy do roka sú preverované audítormi. Rozsah informácií sa líši – v správach uverejňovaných koncom roka a na polrok je väčší – štvrťročné a trištvrteročné správy sú stručnejšie. GDS a SDS informácie sú prístupné na požiadanie a bezplatne najneskoršie v priebehu piatich pracovných dní.

Jednou z najdôležitejších zásad využívaných pri tomto spôsobe výkonu bankového dohľadu je overovanie publikovaných údajov príslušnými riaditeľmi banky. Manažment banky je povinný podpísať informácie uvedené v GDS a súčasne osvedčiť, či banka:

- koná v súlade s požiadavkami na obozretnosť podnikania uloženými centrálnou bankou,
- má vhodný systém monitorovania a kontroly bankových rizík a či ho primerane aplikuje,
- sleduje svoje obchodné vystavenia k osobám s osobitným vzťahom k banke, resp. či tieto nie sú v rozpore so záujmami banky,
- zverejňuje úplné, nezavádzajúce a správne údaje.

Riaditelia bánk môžu byť subjektom trestnej a občiansko-právnej zodpovednosti za zavádzajúce a nesprávne zverejené informácie. Ak centrálna banka zistí, že publikované informácie sú neúplné alebo nesprávne, má k dispozícii zákonné donucovacie prostriedky – môže žiadať o doplnenie údajov alebo o vypracovanie celkom nového KIS, GDS alebo SDS a ešte aj udeliť banke pokutu.

Úlohou týchto informácií je upevniť trhovú disciplínu bánk. Účastníci trhu majú k dispozícii pravidelné informácie o bankách, ktoré umožňujú pružne reagovať na finančné postavenie konkrétnej banky. Súčasne sa zvýrazňuje zodpovednosť riaditeľov bánk a núti ich venovať pozornosť zavedeniu takého systému monitorovania činností banky, ktorý sleduje, vyhodnocuje a efektívne riadi rôzne riziká, do ktorých banka vstupuje vo svojich obchodných vzťahoch. Tým sa vytvára účinný tlak na zlepšenie práce manažmentu banky a zodpovednosť akcionárov za výber vhodných osôb na výkon funkcie riaditeľov. Na riaditeľov a manažment banky, ako osôb s najväčšou zodpovednosťou za riadenie bankových operácií, sa tak upriamuje aj pozornosť verejnosti. Zároveň sa odstraňuje monopol na informácie o bankách, ktoré pri tradične uplatňovanom bankovom dohľade má dohliadací orgán.

Reserve Bank of New Zealand (ďalej len RBNZ) vo svojom postavení centrálnej banky sa nevzdáva zodpovednosti za stabilitu celého finančného systému. Ďalej nesie zodpovednosť za prípadný vznik systémovej chyby, t. j. takej, ktorá by mohla znamenať ohrozenie finančného systému ako celku na Novom Zélande. Pokračuje v registrácii nových bánk, pričom banky musia dodržiavať napr. minimálne požiadavky na kapitál, limity na úvery osobám s osobitným vzťahom k banke. Zároveň pravidelne monitoruje banky, avšak na základe zverejňovaných údajov. Centrálna banka takisto pokračuje v pravidelných ročných konzultáciách s manažmentom banky, ktoré sú zamerané na objasnenie jej obchodných stratégií, na hlavné zmeny v jej činnosti a iné dôležité fakty ovplyvňujúce dosahované finančné výsledky banky. Na riešenie zistených nedostatkov má k dispozícii široký rozsah nástrojov.

Ako vyplýva z prednášky Dr. Donalda T. Brasha, guvernéra RBNZ z 30. januára 1997, prednesenej na konferencii MMF, novozélandská centrálna banka nepovažuje uvedený model za ideálny a vhodný pre každú krajinu. Pri jeho aplikácii je potrebné zohľadniť:

- ciele bankového dohľadu, jeho právomoci,
- štruktúru bankového systému,
- existenciu systému ochrany vkladov,
- jestvujúcu infraštruktúru, v ktorej pôsobia banky a ktorá zahŕňa právny poriadok, účtovný systém, informačné média.

Tento systém posúva jednoznačne zodpovednosť za zvládnutie bankových rizík na riadiacich pracovníkov banky, čo si uvedomujú všetci účastníci trhu. Núti vkladateľov venovať väčšiu pozornosť dianiu na trhu, napr. pozorne si vybrať vhodnú banku a potom sledovať výsledky jej hospodárenia. Trhová disciplína založená na princípe zverejňovania údajov o účastníkoch trhu v kombinácii s určitým stupňom výkonu bankového dohľadu vedie k výrazne pozitívnemu vplyvu na stabilitu finančného trhu.

ĽUDOVÍT BAZOVSKÝ
1872 – 1958

Ľudovít Bazovský, slovenský politik a advokát, narodil sa 22. júla 1872 v Závade, okres Veľký Krtíš. Pochádzal z učiteľskej rodiny. Študoval na gymnáziu v Rimavskej Sobote a Kežmarku, neskôr právo v Budapešti. Po skončení štúdia v roku 1899 pracoval krátky čas ako advokátsky koncipient v Budapešti, Martine, Senici a od roku 1900 začal pôsobiť ako advokát v Lučenci.

Počas štúdia sa politicky angažoval ako rečník na robotníckych zhromaždeniach v Budapešti. Neskôr, počas pôsobenia v Lučenci, sa stal aktívnym organizátorom slovenského národného hnutia, predovšetkým v hospodárskej a kultúrnej oblasti.

V rokoch 1912 – 1913 sa stal spoluzakladateľom Ústredného družstva pre hospodárstvo a obchod v Budapešti, kde bol zvolený za člena jeho správnej rady za Novohradskú župu. Bazovského úlohou bolo podporovať vznik hospodárskych, potravných, sporiteľničných a úverových družstiev v svojom regióne.

Bol aktívnym členom a funkcionárom Slovenskej národnej strany a evanjelickej cirkvi. Za svoju politickú činnosť bol pred rokom 1918 často perzekvovaný uhorskou vládou.

V roku 1918 bol zvolený do výkonného výboru Slovenskej národnej rady (SNR) v Martine a stal sa predsedom miestnej SNR v Lučenci. Výrazne sa zaslúžil o pripojenie Lučenca, ako aj celého Novohradu do novovzniknutej Československej republiky. V rokoch 1919 – 1920 pôsobil ako prvý novohradský župan a zároveň bol kooptovaný za poslanca Revolučného národného zhromaždenia Československej republiky. Svojimi článkami a postrehmi prispieval do Národných novín, Slovenských pohľadov, Robotníckych novín a ďalších časopisov.

V priebehu dvadsiatych a začiatkom tridsiatych rokov však začal pracovať pre maďarské iredentistické hnutie s cieľom revidovať Trianonské zmluvy a pripojiť Slovensko k Maďarsku. Hoci bol za túto protištátnu činnosť v roku 1935 súdený, dodnes nie sú známe presné údaje o miere jeho spolupráce s iredentistickou ústredňou V Budapešti.

Najvýznamnejším počinom Ľudovíta Bazovského v hospodárskej oblasti bolo založenie Všeobecnej banky v Lučenci v roku 1909 s akciovým kapitálom 200 000 korún. Pri vzniku banky pomohli staršie slovenské peňažné ústavy, ako Myjavská banka, Tatra banka v Martine, no najmä Zvolenská ľudová banka. Na upisovaní účastín sa zúčastnili aj mnohí slovenskí vysťahovalci v Amerike, ktorí pochádzali z Novohradu, Hontu a Gemera. Treba si uvedomiť, že v tých časoch založenie čisto slovenského peňažného ústavu na národnostne zmiešanom území s prevahou maďarského obyvateľstva nebolo vôbec jednoduché. Ako napísal Slovenský peňažník v roku 1909, vznik banky vyvolal v maďarských kruhoch veľký odpor: „Všeobecná banka kole oči našim neprajníkom. Nielen šovinistické plátky, ale už i odborné časopisy, ako Magyar Pénzügy ju biľagovali ako notórny panslávsky ústav." Popri útokoch v tlači predstavitelia štátnej správy na čele s hlavným novohradským županom organizovali spoločenský bojkot činnosti tejto banky. V roku 1910 sa v Balážských Ďarmotách (dnes Balassagyarmat, Maďarsko) konala dokonca porada maďarských peňažných ústavov v Novohrade, výsledkom ktorej bolo založenie konkurenčnej Földmivelök bank (Roľníckej banky) v Lučenci s akciovým kapitálom 200 000 korún. Úlohou tejto banky bolo čeliť „panslávskym snahám, ktoré sa zmáhajú v okolí Lučenca". Spomínané útoky však Všeobecnej banke vôbec neuškodili, ba naopak, v krátkom čase si získala obrovskú dôveru medzi miestnym obyvateľstvom, čo dokumentuje aj Slovenský peňažník: „Videli sme a presvedčili sme sa zas, ako sa ľud s dôverou vinie k banke a k jej činovníkom, najmä k osobe správcu Dr. Bazovského". V roku 1912 sa Všeobecnej banke podarilo zvýšiť akciový kapitál na 1 200 000 korún, čo ju zaradilo medzi šesticu najväčších slovenských, tzv. miliónových bánk. Všeobecná banka sa presadila najmä vďaka poskytovaniu lacnejších úverov, predovšetkým miestnym roľníkom. Zúčastňovala sa tiež na parceláciách rôznych veľkostatkov, čo zodpovedalo Bazovského úsiliu vyprofilovať Všeobecnú banku ako agrárnu a parcelačnú banku. Táto orientácia vyplývala z agrárneho charakteru Novohradskej župy, a teda aj zo zainteresovanosti pomáhať roľníctvu.

Ľudovít Bazovský okrem toho, že zastával funkciu správcu Všeobecnej banky, pôsobil aj ako tajomník a advokát ústavu. Na čele tejto banky stál nepretržite od jej vzniku až po fúziu s Tatra bankou v Martine koncom roku 1921. V roku 1912 založil za pomoci svojho priateľa Ľudovíta Medveckého Roľnícku banku v Dolných Strhároch (v roku 1923 sa sídlo banky presťahovalo do Modrého Kameňa) s akciovým kapitálom 60 000 korún. Roľnícka banka však zostala po celý čas svojej existencie len akýmsi pridruženým, afilovaným ústavom Všeobecnej banky v Lučenci, s cieľom osloviť predovšetkým drobných roľníkov na vidieku. Bazovský vykonával funkciu správcu tejto banky až do jej fúzie s Tatra bankou v Martine v roku 1928.

Okrem týchto dvoch hlavných Bazovského aktivít treba spomenúť aj jeho účasť na založení Ústrednej banky v Budapešti v roku 1909, ktorá sa mala, podľa predstáv jej zakladateľov, venovať predovšetkým „veľkofinančníctvu" a zároveň usmerňovať všetky ostatné slovenské peňažné ústavy. Tento zámer však podporovala iba malá časť slovenských bánk, medzi nimi aj Všeobecná banka v Lučenci. Jej podpora však pravdepodobne netrvala dlho, keďže sa už v roku 1910 Bazovského meno medzi členmi správnej rady Ústrednej banky neuvádza.

Bazovský bol tiež členom správnej rady Meštianskej banky, ktorú v roku 1912 založil vo Zvolene jeho svokor Štefan Fajnor, a členom dozorného výboru Zvolenskej ľudovej banky. Aktívne sa zúčastňoval na rôznych poradách slovenských peňažných ústavov v rokoch 1908 – 1912, ktoré si vynútila potreba kolektívneho riešenia zložitých problémov slovenského peňažníctva, a tiež na založení Zväzu slovenských peňažných ústavov v roku 1915. Svoje poznatky a skúsenosti sprostredkúval čitateľom Slovenského peňažníka a podieľal sa na zostavení Slovenského kompasu z roku 1911.

Zomrel 10. decembra 1958 v Ľubochni.

Mgr. František Chudják

MEDAILÉRSKA ČINNOSŤ NA SLOVENSKU PO ROKU 1993

Ing. Pavol Kyjac

Medailérstvo bolo vždy veľmi úzko spojené s mincovníctvom, teda tvorbou a razením mincí. Úzka previazanosť týchto dvoch činností je daná nielen podobnou, resp. rovnakou technológiou ich výroby, tvarom, hmotnosťou, ale i príbuzným námetovým stvárnením a ich umeleckým spracovaním.

Rozdiel medzi medailami a mincami spočíva predovšetkým v ich účelovom určení, keďže medaily nie sú platidlom, teda nemajú nominálnu hodnotu. Rovnako ako mince sú však predmetom zberateľskej záľuby. Na rozdiel od mincí sú vydávané v relatívne nízkych nákladoch pri najrôznejších príležitostiach, pripomínajú konkrétne spoločenské podujatia, významné výročia a osobnosti, historické udalosti, príp. dôležité pamätné dni.

Príbuznosť medailérskeho umenia a mincovníctva sa datuje do začiatkov tvorby a razenia prvých mincí a vydávania prvých medailí. Základom umeleckého (námetového) stvárnenia medailí a mincí boli napr. v minulosti podobné námety, aké sa vyskytovali na existujúcich minciach. V súčasnosti umelci zaoberajúci sa návrhmi a prípravou mincí sa venujú aj medailérskej činnosti a naopak. Všeobecne platí, že existuje pomerne široká možnosť námetového stvárnenia medailí.

Pri tvorbe medailí je dôležité, aby vybraný námet bol spracovaný na požadovanej umeleckej úrovni, či už ide o originálny návrh umelca alebo o prepracovanie už existujúceho objektu do rozmeru medaily. Práca medailérov je náročná okrem iného i preto, že tvoria umelecké dielo, ktoré sa vo finálnej podobe objaví na podstatne menšej ploche ako u sochárov alebo maliarov obrazov. Táto práca si často vyžaduje i značnú presnosť prepisu stvárňovaného objektu.

Štátna mincovňa Kremnica má od svojho založenia v roku 1328 veľmi bohatú tradíciu i vo vydávaní medailí. Medaily, ktoré nesú výrobnú značku kremnickej mincovne sa dodnes nachádzajú v mnohých múzeách, ale i súkromných zbierkach po celom svete. Určujúcim faktorom obľúbenosti tvorby mincovne bola po mnoho storočí predovšetkým vysoká kvalita a umelecká úroveň jej výrobkov. Po vzniku samostatnej Slovenskej republiky mincovňa pokračovala v tradícii výroby kvalitných a umelecky hodnotných medailí, pričom celý rad medailí bol určený priamo zberateľom.

Mincovňa o svojich medailérskych zámeroch každoročne informuje vo svojich ponukových listoch. Od roku 1993 vydala mnoho námetovo i zberateľsky zaujímavých medailí, ktoré sa stali súčasťou viacerých zbierok.

Slovenské medaily sú väčšinou z tombaku (pozláteného tombaku), zo striebra (pozláteného striebra) a zo zlata.

Zlaté medaily mávajú spravidla vždy limitovaný náklad, čiže razia sa v maximálnom počte 100 alebo 200 číslovaných kusov, pričom na každej zlatej medaile je vyrazené miniatúrnym razidlom príslušné poradové číslo razby.

V relatívne nízkom náklade 200 kusov sa vydávajú i medaily z pozláteného striebra, napr. pamätné medaily zo série Slovensko a jeho osobnosti, 50. výročie ukončenia II. svetovej vojny, 5. výročie Slovenskej republiky a mnohé ďalšie. Vo vyššom náklade 300 číslovaných kusov bola vydaná z pozláteného striebra medaila Knieža Rastislav. Medaily zo striebra a tombaku sa väčšinou vydávajú vo vyšších nákladoch 500 a 1000 kusov. I tieto počty sú však niekoľkonásobne nižšie, ako sú počty vydávaných slovenských pamätných strieborných mincí v tomto období. Nízke a limitované náklady medailí boli v nejednom prípade u záujemcov rozhodujúcim momentom ich zaobstarania. (Pozn. autora)

Uvedenie základných údajov v prípade niektorých vybraných medailí z kremnickej medailérskej tvorby obdobia od roku 1993 pomôže čitateľovi utvoriť si vlastný názor na predmet tejto činnosti.

Zobrazením prvého prezidenta SR Michala Kováča na medaile v roku 1993 Štátna mincovňa Kremnica rozšírila už existujúcu sériu pamätných medailí

Ústava Slovenskej republiky. Táto medaila bola vydaná vo vyhotovení:

- zlatá, rýdzosť 986/1000, priemer 23 mm, hmotnosť 11 g, limitovaná razba v počte 100 číslovaných kusov,
- strieborná, rýdzosť 900/1000, proof, priemer 40 mm, hmotnosť 42 g,
- tombaková pozlátená, proof, priemer 40 mm.

Autor medaily: Štefan Novotný.

Za zberateľsky príťažlivú a zároveň hodnotnú je považovaná medaila Zrod meny SR, ktorá bola vydaná v roku 1993 pri príležitosti vzniku slovenskej koruny.

Prvou zo série pamätných medailí Slovensko a jeho osob-

nosti bola medaila venovaná Alexandrovi Dubčekovi, za ňou nasledovala medaila M. R. Štefánik.

Medaila A. Dubček bola ponúknutá vo vyhotovení:

- zlatá, rýdzosť 986/1000, proof, priemer 23 mm, hmotnosť 11 g, limitovaná razba v počte číslovaných 200 kusov,
- zlatá, rýdzosť 986/1000, proof, priemer 20 mm, hmotnosť 7,77 g, razba v počte 200 kusov,

- strieborná pozlátená, rýdzosť 900/1000, proof, priemer 40 mm, hmotnosť 39 g, limitovaná razba 200 číslovaných kusov,
- striebornа, rýdzosť 900/1000, proof, priemer 40 mm, hmotnosť 39 g, razba v počte 500 ks,
- tombaková pozlátená, proof, priemer 40 mm, razba v počte 1000 ks.

Autor averzu: Miroslav Rónai, reverzu: Mária Poldaufová.

Medaila venovaná 75. výročiu úmrtia jednej z najväčších osobností našich národných dejín M. R. Štefánikovi bola vydaná vo vyhotovení:

- zlatá, rýdzosť 986/1000, proof, priemer 23 mm, hmotnosť 10,5 g, limitovaná razba v počte 200 číslovaných kusov,
- strieborná pozlátená, rýdzosť 900/1000, proof, priemer 40 mm, hmotnosť 39 g, limitovaná razba v počte 200 číslovaných kusov,
- strieborná pozlátená, rýdzosť 900/100, proof, priemer 30 mm, hmotnosť 17,5 g, limitovaná razba.

Autor medaily: Mária Poldaufová.

Medzi ďalšie vydarené produkty z tvorby kremnickej mincovne vydané v nedávnej minulosti (1994 až 1995) možno zaradiť medaily zobrazujúce kniežatá Veľkej Moravy: Svätopluka, Rastislava a Pribinu. Tieto medaily boli vyhotovené v štandardnej kvalite, vyznačujú sa vysokou úrovňou umeleckého stvárnenia námetu.

Séria medailí našich hradov, zámkov a miest z roku 1994 (Spiš, Orava, Bojnice, Smolenice a Trenčín) približuje krásu historických objektov i krásu Slovenska. Tieto medaily boli vyhotovené väčšinou zo striebra a tombaku. V roku 1994 bola tiež vydaná medaila pripomínajúca 50. výročie SNP (i v zlatom prevedení v počte 200 číslovaných kusov). V tom istom roku bola vydaná medaila zobrazujúca vodné dielo Gabčíkovo a strieborná medaila vydaná pri príležitosti veľtrhu bankovníctva a finančníctva FIBEX '94.

V súvislosti v vyhlásením roku 1995 za Rok ochrany európskej prírody bola vydaná séria medailí pripomínajúca pálčivú problematiku ekológie. Príkladom môžu byť medaily Kamzík, Orol skalný, Blíži sa rok 2000.

Repliky dukátov (zlatých florénov) zasa približujú vzdialenejšiu históriu a významných panovníkov zobrazených na vtedajších zlatých minciach. Mincovňa vydala i repliky populárnych toliarových mincí a pripravuje vydanie ďalších typov replík slávnych toliarových mincí (poltoliare – guldinery a pod.)

Pri príležitosti návštevy pápeža Jána Pavla II. bola v roku 1995 vydaná medaila na averze zobrazujúca Svätého otca žehnajúceho Slovensku. Technické parametre (použitý kov, veľkosť a hmotnosť medaily) jej vyhotovenia boli podobné ako v prípade ostatných medailí.

Medzi medaily námetovo čerpané z najstarších dejín Slovákov patrí napr. i medaila venovaná Metodovmu žiakovi, vzdelancovi slovenského pôvodu Svätému Gorazdovi, vydaná v roku 1996. Táto medaila bola v poradí druhou medailou venovanou osobnostiam z najstarších dejín Slovákov. Ďalšou z radu medailí, ktoré vyšli v roku 1996, je medaila venovaná 100. výročiu novodobých OH Atlanta 1996.

V roku 1997 vyšla ďalšia sada medailí zobrazujúca pamätné miesta, resp. pamätihodnosti, naše hrady a zámky – hrad Devín, Červený kláštor, Banská Štiavnica, Stará Ľubovňa a Beckov. Medailérska činnosť v tomto roku tiež námetovo pokračovala v tematickom okruhu Blíži sa rok 2000. Tragické udalosti v Černovej v r. 1907 pripomenula medaila 90. výročie Černovskej tragédie, ktorá bola vyhotovená v zlate v počte 200 číslovaných kusov, v pozlátenom striebre v počte 200 číslovaných kusov, v striebre a v pozlátenom tombaku. Zberateľsky atraktívne sú i zlaté repliky Jána Zápoľského a Ferdinanda I., vydané v limitovanom náklade niekoľko desiatok kusov.

Z mnohých vydaných medailí v roku 1998 treba uviesť medailu vydanú pri príležitosti 5. výročia Slovenskej republiky.

Emisný plán Mincovne Kremnica na rok 1999 obsahoval okrem iného ďalšiu zlatú repliku dukátu Ferdinand II. s limitovaným nákladom 100 číslovaných kusov, repliku kremnického dukátu Matej II. v limitovanom náklade 200 číslovaných kusov a pamätnú medailu Bimilénium.

Slovenské medailérstvo si už v minulosti získalo veľmi dobré meno doma i vo svete. Tvorba posledného obdobia je iba potvrdením pozitívneho vnímania kremnickej medailérskej tvorby a dáva predpoklad, že Mincovňa Kremnica vyprodukuje ešte mnoho vydarených medailí, ktoré pozitívne oslovia mnohých záujemcov a budú určite atraktívne i pre zberateľov.

PONUKA INŠTITÚTU BANKOVÉHO VZDELÁVANIA NBS V OBLASTI DIŠTANČNÉHO ŠTÚDIA

Zámerom Inštitútu bankového vzdelávania NBS je postupne vybudovať komplexný systém odborného bankového vzdelávania formou dištančného štúdia, ktorý umožní bankám, ako aj iným finančným inštitúciám systematicky plánovať odborný rozvoj svojich pracovníkov a priebežne ich zaraďovať do podujatí zodpovedajúcich aktuálnym i perspektívnym potrebám a požiadavkám.

Okrem už existujúcich programov, ktorými sú dvojročné dištančné štúdium **„Bankový manažment"** (určené manažérom strednej úrovne) a **„ABC bankového pracovníka"** s dĺžkou trvania 13 mesiacov, novinkami v tomto roku (určené špecialistom v príslušnej oblasti) sú **„Účtovníctvo bánk"** a **„Úverový proces v banke I – Úverové zručnosti"**. Základné informácie uvádzame v nasledujúcom prehľade.

	ÚČTOVNÍCTVO BÁNK **Dištančné štúdium akreditované Ministerstvom školstva SR**
Účastníci:	Pracovníci bánk a iných finančných inštitúcií, ktorí aktívne vykonávajú činnosť účtovníka. Požiadavkou na zaradenie do štúdia je ukončené úplné stredné vzdelanie (s maturitou) a ovládanie základov bankového účtovníctva. Záujemci sa môžu prihlásiť tiež ako samoplatcovia.
Cieľ:	Na základe rozšírenia a prehĺbenia vedomostí, rozvoja zručností v odbornej problematike bankového účtovníctva, ako aj rozvoja komunikačných zručností zabezpečiť spôsobilosť účastníkov na efektívny a profesionálny výkon profesie bankového účtovníka.
Obsah:	Obsah štúdia tvorí odborná problematika bankového účtovníctva doplnená o sociálno-psychologický výcvik zameraný na rozvoj osobnosti a komunikačných zručností. Obsahovú štruktúru tvoria nasledujúce okruhy: • základná koncepcia bankového účtovníctva, • účtovanie v rámci jednotlivých tried účtovej osnovy pre banky, • účtovanie vybraných bankových operácií, • špecifické väzby účtovníctva a bankovníctva, • rozvoj osobnosti a komunikačných zručností.
Dĺžka trvania:	9 mesiacov (september 2000 – jún 2001) v členení na 2 semestre
Osvedčenie:	Po úspešnom absolvovaní štúdia účastníci získajú osvedčenie s celoštátnou platnosťou.
Otvorenie:	**11. 9. 2000**
Priebeh:	Všetky aktivity v rámci štúdia sa konajú **vždy v sobotu,** s výnimkou 2-dňového sústredenia.
Prihlášky:	Záujemci môžu požiadať o zaslanie prihlášky a získať podrobnejšie informácie od: • odborného garanta – Ing. Daniela Kružičová (č. tel.: 4855 2372) alebo • študijného poradcu – PhDr. Marta Vitteková (č. tel.: 4855 2364). **Uzávierka prihlášok: 15. 6. 2000**

	ÚVEROVÝ PROCES V BANKE I – ÚVEROVÉ ZRUČNOSTI **Dištančné štúdium akreditované Ministerstvom školstva SR**
Účastníci:	Pracovníci bánk a iných finančných inštitúcií, ktorí pracujú: • v oblasti úverových obchodov, • na analytických úsekoch a hodnotia klientske (podnikateľské) riziko, • v útvaroch vnútorného auditu a vnútornej kontroly a špecializujú sa na oblasť úverových obchodov. Požiadavkou na zaradenie do štúdia je ukončené minimálne úplné stredné vzdelanie (s maturitou). Záujemci sa môžu prihlásiť tiež ako samoplatcovia.
Cieľ:	Rozšírenie a prehĺbenie vedomostí z oblasti úverových obchodov, rozvoj zručností a ich následné prepojenie s bankovou praxou tak, aby účastníci boli spôsobilí efektívne a na profesionálnej úrovni vykonávať činnosti v oblasti úverových obchodov.
Obsah:	Obsah štúdia tvorí odborná problematika úverových obchodov doplnená o sociálno-psychologický výcvik zameraný na rozvoj zručností v rokovaní s klientmi. Obsahovú štruktúru tvoria nasledujúce okruhy: • posudzovanie úverových obchodov z hľadiska finančnej a nefinančnej analýzy, • rôzne techniky úverovania, • posudzovanie náročnejších úverových projektov pri využití finančných ukazovateľov a cash flow, • rôzne formy zabezpečenia úverov, • zložitejšie formy financovania: projektové financovanie a zmenkové obchody, • rokovanie v bankovníctve.
Dĺžka trvania:	5 mesiacov (september 2000 - január 2001)
Osvedčenie:	Po úspešnom absolvovaní štúdia účastníci získajú osvedčenie s celoštátnou platnosťou.
Otvorenie:	**11. 9. 2000**
Prihlášky:	Záujemci môžu požiadať o zaslanie prihlášky a získať podrobnejšie informácie od: • odborného garanta – Ing. Magdaléna Bobáková (č. tel. 4855 2367) alebo • študijného poradcu – PhDr. Marta Vitteková (č. tel. 4855 2364) **Uzávierka prihlášok: 15. 6. 2000**

Inštitút bankového vzdelávania aktívne pracuje na doplnení ponuky o ďalšie typy dištančného štúdia pre špecialistov: „Úverový proces v banke II – Riadenie rizika úverového procesu" (voľne nadväzujúce dištančné štúdium na „Úverový proces v banke I – Úverové zručnosti") a dištančné štúdium „Zahraničný platobný styk" pre špecialistov v tejto oblasti. Obidve podujatia budú pre záujemcov otvorené začiatkom roku 2001.

Z rokovania Bankovej rady NBS

Dňa 25. apríla 2000 sa v Bratislave uskutočnilo 11. rokovanie Bankovej rady NBS pod vedením guvernéra NBS Mariána Juska.

• Na základe zhodnotenia doterajšieho menového vývoja a predikcie očakávaného vývoja predovšetkým v oblasti inflácie, ako aj s ohľadom na aktuálny vývoj na finančných trhoch, vyjadrila Banková rada NBS spokojnosť s doterajším vývojom v menovej oblasti a rozhodla nemeniť úrokové sadzby NBS pre jednodňové operácie na peňažnom trhu. Naďalej teda platia úrokové sadzby pre sterilizačné depozitné operácie 7,5 % a pre refinančné operácie 10,5 %.

Banková rada NBS hodnotila predovšetkým predikciu vývoja inflácie, ktorá zohľadňuje aktuálny a očakávaný vývoj indikátorov makroekonomického a menového vývoja. Predikcia vývoja jadrovej inflácie na december sa pohybuje v rámci cieľového intervalu Menového programu NBS 4,7 % – 5,8 %. Pretrvávajúci vplyv zvýšených cien ropy a výrobkov z ropy na jadrovú infláciu bol v marci kompenzovaný poklesom cien potravín. Stabilizujúco na vývoj cien pôsobil aj vývoj výmenného kurzu slovenskej koruny. Pokles a následná stabilizácia cien ropy na svetových trhoch po dohode krajín združených v OPEC-u by mala v druhom polroku pôsobiť na zmiernenie súčasnej dynamiky rastu cien priemyselných výrobkov, ktoré by tak nemali pôsobiť ako dodatočný nákladový impulz pre vývoj spotrebiteľských cien. V najbližších mesiacoch sa predpokladá stabilizácia vývoja jadrovej inflácie na úrovni okolo 7 % a jeho následný pokles k cieľovej úrovni v druhom polroku 2000.

Vývoj spotrebiteľských cien je naďalej ovplyvňovaný vývojom regulovaných cien. Nižší dopad úprav regulovaných cien a priaznivý vývoj jadrovej inflácie potvrdzujú doterajšie predpoklady naplnenia očakávanej koncoročnej miery celkovej inflácie.

Vývoj peňažnej zásoby bol v marci ovplyvnený nárastom čistých zahraničných aktív. Zrýchlenie jej ročnej dynamiky bolo sprevádzané poklesom objemu domácich úverov, ktorých vývoj tak zatiaľ nepredstavuje potenciálny dopytový tlak. Primárne úrokové sadzby z úverov vykazujú na vývoj medzibankových úrokových sadzieb nižšiu citlivosť než úrokové sadzby z vkladov, ktoré, najmä pri krátkodobých terminovaných vkladoch, zaznamenali výrazný pokles. Vzhľadom na trvalý prebytok voľných krátkodobých zdrojov v bankovom sektore možno očakávať pokračovanie v tendencii výraznejšieho poklesu úrokových sadzieb viac z krátkodobých, než z dlhodobých vkladov. Takýto vývoj vytvára predpoklady na generovanie dlhodobejších domácich zdrojov. Banková rada očakáva, že pokles úrokových sadzieb sa začne výraznejšie realizovať aj v oblasti úverových aktivít obchodných bánk, čo by malo predstavovať ďalší rozvojový impulz pre reálnu ekonomiku.

Vysoký dopyt bankového sektora v aukciách štátnych dlhopisov, aj s vyššou než štandardnou splatnosťou, potvrdzuje ich záujem o dlhodobejšie investovanie so snahou o zabezpečenie úrokového výnosu pri očakávanom poklese úrokových sadzieb. Táto skutočnosť bola potvrdená nárastom objemu likvidity sterilizovanej prostredníctvom dvojtýždňových sterilizačných REPO tendrov a záujmom bánk o emisiu mesačných a 3-mesačných pokladničných poukážok NBS.

• Banková rada NBS prerokovala informáciu o vývoji platobnej bilancie v roku 1999, v ktorej sa konštatuje, že v priebehu roku 1999 sa zmiernila vonkajšia nerovnováha. Deficit bežného účtu dosiahol 44,8 mld. Sk, čo znamenalo zlepšenie oproti rovnakému obdobiu minulého roku o 30 mld. Sk. Súčasne sa zlepšil aj podiel deficitu bežného účtu na hrubom domácom produkte, ktorý poklesol z 10,4 % na 5,8 %.

Rozhodujúcimi faktormi zlepšenia vývoja bežného účtu na medziročnej úrovni boli zníženie deficitu obchodnej bilancie z 82,9 mld. Sk na 45,7 mld. Sk a zvýšenie kladného salda bilancie služieb z 0,7 mld. Sk na 6,2 mld. Sk. Na druhej strane nárast zahraničnej zadlženosti, ktorý vznikol čerpaním pôžičiek v predchádzajúcich rokoch spôsobil, že v minulom roku vzrástol deficit bilancie výnosov na 12,5 mld. Sk, čo znamenalo zvýšenie o 7 mld. Sk oproti minulému roku.

Vývoj na kapitálovom a finančnom účte platobnej bilancie bol v roku 1999 charakterizovaný pomerne vysokým prílevom kapitálu, ktorý dosiahol 75,7 mld. Sk. Bol determinovaný predovšetkým úrovňou priamych a portfóliových investícií, ktoré predstavovali 74 % kapitálového a finančného účtu. Čistý príliev kapitálu formou priamych investícií vo výške 29,3 mld. Sk zahŕňa okrem zvýšenia priamych investícií v SR o 13,7 mld. Sk aj pokles priamych investícií v zahraničí vo výške 15,6 mld. Sk, v dôsledku predaja podielu NBS v ČSOB Praha vo výške 17,1 mld. Sk. Ďalšia transakcia, ktorá výrazne prispela k rastu kapitálového a finančného účtu bola pôžička vlády realizovaná formou eurobondov vo výške 22,6 mld. Sk.

Vývoj dlhodobého kapitálu podnikového sektora bol vlani výrazne ovplyvnený zvýšeným splácaním úverov čerpaných v predchádzajúcom období. Čistý príliev do podnikového sektora vo výške 13,7 mld. Sk bol oproti predchádzajúcemu roku zhruba o polovicu nižší.

Rast devízových rezerv centrálnej banky od začiatku roka do konca decembra predstavoval 30,1 mld. Sk, t. j. 720,5 mil. USD. Stav devízových rezerv NBS k 31. 12. 1999 dosiahol 3,4 mld. USD a ich výška postačovala na pokrytie 3,1-násobku priemerného mesačného dovozu tovarov a služieb v roku 1999.

Slovenská republika vykazovala k 31. decembru 1999 celkovú hrubú zahraničnú zadlženosť vo výške 10,5 mld. USD, čo znamenalo 55,8 % podiel na HDP. Čistá zahraničná zadlženosť vzrástla na 4,4 mld. USD a jej podiel na HDP dosiahol 23,4 %.

Informácia o vývoji platobnej bilancie v roku 1999 bude predložená na rokovanie vlády SR do 30. apríla 2000.

• Banková rada NBS schválila Pravidlá činnosti oddelenia dealingu – Rule Book, ktoré predstavujú súhrn zásad a pravidiel vymedzujúcich ich pôsobenie NBS na svetových finančných a kapitálových trhoch, definujú metódy riadenia jednotlivých druhov rizík a určujú rozdelenie právomocí a zodpovednosti pri správe devízových rezerv NBS.

Pripravilo:
tlačové oddelenie, NBS

Vytvárať stabilné makroekonomické prostredie

Cieľom konferencie Slovakinvest, konanej 13. apríla 2000 v Bratislave, bolo informovať potenciálnych zahraničných investorov o možnostiach investovania na Slovensku. Na konferencii vystúpil s príhovorom aj guvernér Národnej banky Slovenska Marián Jusko.

Na úvod zdôraznil významnú úlohu NBS – vytvárať stabilné makroekonomické prostredie, ktoré dáva istoty pre investorov, vytvárať prostredie, ktoré umožňuje racionálnu ekonomickú kalkuláciu, neznehodnocovanie investičného majetku a dáva stabilné výnosy z investícií.

Guvernér NBS M. Jusko charakterizoval súčasnú menovú situáciu v SR, informoval o zámeroch menovej politiky NBS na rok 2000. Pozornosť zameral na vybrané ukazovatele makroekonomického vývoja Slovenska. Zvýraznil vývoj hrubého domáceho produktu (HDP), kde v r. 1999 došlo k poklesu o 2,5 percentuálneho bodu a rast HDP dosiahol úroveň 1,9 %. Ako uviedol, pokles HDP je viac-menej neželaným ekonomickým výsledkom, avšak v našich podmienkach NBS tento obrat privítala, pretože znamenal zmenu podmienok vývoja. Rast HDP v predchádzajúcich obdobiach, na pomerne vysokej úrovni – vyše 5 %, bol od roku 1996 ťahaný domácim dopytom. Neúmerný rast domáceho dopytu spôsoboval v našej ekonomike veľkú nerovnováhu. V roku 1999 došlo k poklesu domáceho dopytu o 4,3 percentuálneho bodu, a to bol hlavný dôvod, že hrubý domáci produkt poklesol. Prirodzene, že pokles domáceho dopytu sa prejavil v zlepšení výsledkov bežného účtu platobnej bilancie, čo svedčí o tom, že boli prijaté veľmi radikálne, ale aj veľmi účinné a úspešné opatrenia hlavne zo strany vlády SR. Určite k tomu prispelo aj zníženie fiškálneho deficitu.

Zámery v menovej politike NBS

Guvernér NBS upozornil, že NBS očakáva v tomto roku mierny rast domáceho dopytu, mierne zlepšenie deficitu verejných financií a možnosť udržania, prípadne mierneho zlepšenia deficitu bežného účtu platobnej bilancie.

Informoval tiež o vývoji obchodnej bilancie, ktorá sa v rokoch 1997 – 1998 dostávala do polôh, keď deficit dosahoval hodnotu až okolo 80 mld. Sk. Z dlhodobého hľadiska, ako M. Jusko uviedol, pri nízkom prílieve priamych zahraničných investícií, bolo veľmi problematické tento deficit financovať. To malo dopad na výšku úrokových mier na domácom peňažnom trhu, čiastočne sa to prejavilo aj v kurze koruny. V roku 1999 sa situácia zmenila a výsledky obchodnej bilancie sa podstatne zlepšili. M. Jusko podčiarkol, že to bolo zásluhou hlavne reštriktívnych opatrení vlády, znížením domáceho dopytu, avšak vývoj v posledných dvoch mesiacoch t. r., teda za január a február 2000 ukazuje, že nastáva dynamika v exporte. Je predpoklad, že v roku 2000 k zlepšeniu výsledkov obchodnej bilancie prispeje hlavne aktívna zložka – rast exportu, a nie zložka ďalších reštriktívnych opatrení. Zdôraznil, že pri bližšom pohľade na štruktúru bežného účtu platobnej bilancie si treba uvedomiť aj niektoré skutočnosti, ako je predovšetkým rastúci deficit bilancie výnosov z titulu rastúcej zadlženosti SR, nutnosť splácať úroky, ako aj istinu z tohto dlhu. Treba tiež zohľadniť zrušenie dovoznej prirážky a posilňujúci kurz slovenskej koruny. Napriek všetkým týmto objektívnym skutočnostiam M. Jusko vyslovil názor, že rastúci export, podporený aj prílevom priamych zahraničných investícií, umožní v tomto roku minimálne udržať, ak nie zlepšiť výsledok bežného účtu.

Pri porovnaní krajín višegradskej štvorky okrem iného konštatoval, že zadlženosť verejného sektora odčerpáva zdroje, ktoré by mohla podnikateľská sféra využiť na svoj rozvoj.

Z hľadiska reštrukturalizácie zadlženosti v uplynulom období bol nahradený krátkodobý dlh strednodobým a dlhodobým dlhom, čo vytvára vhodnejšie prostredie na udržanie menovej stability. Je známe, že vláda SR v apríli t. r. emitovala na domácom finančnom trhu päťročné dlhopisy s celkovým výnosom zhruba 8,6 % a na zahraničnom trhu emitovala dlhopisy s desaťročnou splatnosťou pri vcelku priaznivých nákladoch, ktoré zodpovedajú nášmu ratingu a makroekonomickým výsledkom.

Vývoj inflácie

K zlomu vo vývoji inflácie, ako ho charakterizoval M. Jusko, došlo asi v polovici minulého roka, keď inflácia meraná či už indexom spotrebiteľských cien alebo ukazovateľom čistej inflácie prudko vzrástla, a to z dôvodu uvoľnenia regulovaných cien. Vo vývoji inflácie v tomto roku NBS očakáva, že do konca roka by sa mal ukazovateľ celkovej inflácie dostať do rozpätia 9,5 – 10 %. S infláciou v našich podmienkach úzko súvisí vývoj kurzu slovenskej koruny. Zvýšený záujem centrálnej banky o otázky vývoja kurzu je preto prirodzený. V súčasnosti dochádza k značným tlakom na posilňovanie slovenskej koruny voči USD – NBS veľmi intenzívne intervenuje na trhu. Doposiaľ, od decembra 1999, odkúpila NBS devízy za viac než 500 mil. USD z domáceho devízového trhu.

K nástrojom centrálnej banky na zabezpečovanie stability meny patria i úrokové miery. Guvernér NBS priblížil súčasný stav ich vývoja na našom trhu. Vyjadril názor, že sa vytvára priaznivé prostredie na podporu hospodárskeho rastu, aby podnikateľská sféra mohla dostávať viac úverov od bánk. Prirodzene, že banková sféra je veľmi opatrná pri ich poskytovaní. Situácia v tejto oblasti nie je iná ani v ďalších krajinách višegradskej štvorky. Banky kladú veľký dôraz na kredibilitu klientov a ich schopnosť splácať svoje záväzky. Z tohto pohľa-

du je potrebná urýchlená reštrukturalizácia podnikateľskej sféry, reálnej ekonomiky, kde veľmi dôležitú úlohu môžu zohrať priame zahraničné investície.

Guvernér M. Jusko na záver zdôraznil, že Národná banka Slovenska nezmení svoje základné zámery a ciele v menovej politike, ktoré si stanovila na tento rok.

Zvyšuje sa dôvera investorov v ekonomiku Slovenska

Viceguvernérka Národnej banky Slovenska Elena Kohútiková vystúpila dňa 11. apríla t. r. na Trend konferencii Finančný manažment 2000. Konferenciu zorganizoval v Bratislave týždenník TREND. Jej cieľom bolo nájsť odpovede na otázky, prečo vo firmách chýbajú peniaze a kde ich možno nájsť.

Otvárajúcou prednáškou E. Kohútiková priblížila účastníkom konferencie aktuálny menový vývoj a zámery menovej politiky NBS na ďalšie obdobie. Naznačila i riešenie problémov bankového sektora, informovala o zmenách v bankovej legislatíve, ktoré je potrebné urobiť v súvislosti s prístupovým procesom do Európskej únie. V súvislosti s vývojom meny E. Kohútiková informovala, že pretrváva tlak na posilňovanie slovenskej koruny.

Uviedla, že je to i v dôsledku zvýšenej dôvery investorov v ekonomiku Slovenska, pripravovanej privatizácie štátnych monopolov v hospodárskej i finančnej sfére. Zdôraznila, že prílev týchto investícií je jednorazový. V súvislosti s očakávanými príjmami z privatizácie vyjadrila názor, že by bolo vhodné použiť tieto prostriedky na splácanie zahraničných dlhov.

Viceguvernérka E. Kohútiková uviedla, že stabilizácia verejných financií a pokles úrokov na peňažnom trhu vytvorili predpoklady na poskytovanie úverov. Zdôraznila, že postupnou zmenou úrokovej politiky si bankové inštitúcie vytvárajú podmienky, aby mohli poskytovať aj dlhodobé úvery na projekty. Oživeniu však pomôže hlavne prílev priamych investícií do podkapitalizovaných podnikov.

Podľa E. Kohútikovej zmena výkonu menovej politiky NBS, ktorá od začiatku februára t. r. vyhlasuje svoje kľúčové krátkodobé úrokové sadzby a stabilizovala dovtedy volatilné úrokové sadzby, sa prejavila aj v aukcii päťročných štátnych dlhopisov, kde záujem bánk a investorov dosiahol 12 mld. Sk. Lepší kurz slovenskej koruny tlačí na reštrukturalizáciu ekonomiky, avšak na druhej strane môže pôsobiť protiexportne. Národná banka Slovenska intervenuje proti prílišnému posilňovaniu meny a na tieto účely použila v roku 2000 zhruba 400 mil. USD.

Ing. MILOSLAV TKÁČ, PhD.
vedúci oddelenia menových analýz
odbor menovej politiky

Miloslav Tkáč sa narodil 6. mája 1945 vo Veľkých Ripňanoch, okres Topoľčany.

Profesne sa vo svojom živote odovzdal ekonomike, matematike a štatistike. Po ukončení Vysokej školy ekonomickej v roku 1970 nastúpil do Výskumného výpočtového strediska OSN, kde v roku 1981 obhájil kandidátsku dizertačnú prácu, na základe ktorej mu bola priznaná vedecká hodnosť kandidáta ekonomických vied. V rokoch 1990 až 1992 vykonával pedagogickú činnosť na katedre štatistiky VŠE.

Dňa 15. apríla 1992 nastúpil do Štátnej banky československej, neskôr Národnej banky Slovenska, kde pôsobil na odbore riadenia a automatizácie. Od roku 1995 bol vedúcim oddelenia menových analýz na odbore menovej politiky.

Miloslav Tkáč položil v Národnej banke Slovenska základy modelového prístupu k formulovaniu menovej politiky. Reprezentoval Národnú banku Slovenska na viacerých medzinárodných podujatiach, seminároch a konferenciách doma i v zahraničí, zväčša s matematicko-štatistickým, resp. ekonometrickým zameraním. Bol priamo zodpovedný za vypracovávanie mesačných situačných správ o menovom vývoji, odbornej verejnosti známych pod názvom Menový prehľad.

Náš spolupracovník, Miloslav Tkáč, zodpovedný, skromný a harmonický človek zomrel nečakane 29. apríla 2000.

S úctou a vďakou zostáva v našich mysliach.

Ing. Peter Ševčovic
vrchný riaditeľ, menový úsek NBS

Tlačová konferencia NBS
Nútená správa v Slovenskej kreditnej banke, a. s.

Dňa 27. apríla 2000 sa konala tlačová konferencia Národnej banky Slovenska. Guvernér NBS Marián Jusko zhodnotil vývoj v menovej oblasti za I. štvrťrok a situáciu v bankovom sektore. Uviedol, že Národná banka Slovenska bude postupne zavádzať 25 bodový plán na sprísnenie postupu obozretného podnikania bánk.

Marián Jusko potvrdil, že očakávania rastu ekonomiky a vývoja inflácie pre budúci rok, ktoré prezentovala ministerka financií Brigita Schmögnerová, korešpondujú s predpokladmi Národnej banky Slovenska. Rast HDP o 3,2 až 4,5 %, miera inflácie do 7,2 % a priemerná miera nezamestnanosti 13,1 až 14,8 % sú signálom doterajšieho pozitívneho vývoja zahraničného obchodu a oživovania priemyselnej výroby na Slovensku. Guvernér NBS odpovedal na otázky novinárov, ktoré sa dotýkali predovšetkým nútenej správy Slovenskej kreditnej banky, a. s. (SKB). Okrem iného uviedol, že sa uzatvára protokol z bankovej dohliadky v SKB, do konca apríla t. r. by mala mať NBS výsledky auditu. „Predpokladám, že audit ukáže veľmi vážne problémy banky", konštatoval M. Jusko. Podľa jeho názoru je pravdepodobné, že sa nepodarí v SKB nájsť iné riešenie situácie, ako je odobratie licencie, i keď uviedol, „že sú isté iskierky nádeje, ich pravdepodobnosť je však minimálna". Národná banka Slovenska v súčasnosti skúma aj ďalšie alternatívy riešenia.

Fond na ochranu vkladov (FOV) by v prípade odobratia licencie SKB začal vyplácať neanonymné vklady fyzických osôb. Fond má však k dispozícii asi 700 až 800 mil. Sk. Guvernér M. Jusko zdôraznil, že súčasná výška zdrojov FOV nestačí na úhradu chránených vkladov, preto NBS poskytne fondu úver vo výške asi 3 až 3,5 mld. Sk. Objem primárnych vkladov fyzických osôb v SKB je na úrovni 4,7 až 5,1 mld. Sk. Len určitá časť z tejto sumy podlieha zákonom definovanej ochrane vkladov.

Úsek bankového dohľadu NBS zaviedol nútenú správu v SKB dňa 19. apríla 2000. Najväčšími akcionármi banky sú Slovenský plynárenský priemysel, š. p. a značnú časť imania banky ovláda skupina súkromných akcionárov. Ako zdôraznil M. Jusko, centrálna banka nepovažuje svoj zásah v SKB za oneskorený a postupovala v súlade so zákonom o bankách.

Dôvodom zavedenia nútenej správy bola zlá ekonomická a finančná situácia banky, ktorá vyústila do nedostatku finančných prostriedkov na plynulé uhrádzanie bezhotovostných platieb klientov, čím boli poškodzované ich záujmy. Súčasne so zavedením nútenej správy bolo SKB obmedzené vykonávanie platobného styku, zakázané nakladanie s vkladmi, poskytovanie úverov a vykonávanie ďalších obchodov vrátane použitia platobných kariet. S účinnosťou od 26. apríla 2000 neposkytuje Slovenská kreditná banka, a. s., služby klientom a jej prevádzky sú zatvorené.

Spravodajstvo pripravila:
S. Babincová, foto: P. Kochan

1. strana obálky / Front Cover:

„Pokus o vzlet" – takto nazval v roku 1995 svoj liaty bronz o priemere 120 mm akad. sochár a medailér Imrich Svitana (1944). Študoval v rokoch 1959 – 1963 na Strednej škole umelecko-priemyselnej v Bratislave a v rokoch 1963 – 1970 na Vysokej škole umelecko-priemyselnej v Prahe. Je držiteľom mnohých cien a medailí za svoju sochársku tvorbu a zaraďuje sa tiež medzi tých umelcov, ktorí sú tvorcami nielen razených a liatych medailí, ale aj výtvarných návrhov na pamätné strieborné slovenské mince, ktoré svojím výtvarným poňatím a realným stvárnením patria k vysoko kultivovaným umeleckým výtvorom. Z medailérskych výstav doma i v zahraničí spomeňme jeho účasť na Medzinárodnom kvadrienále madailí v Kremnici a na výstave Súčasná československá medaila v Moskve (1989). Svoju tvorbu prezentoval na FIDEM v Helsinkách (1990) a na výstave Slovenská medaila v Bratislave (1990, 1995). Medaila je v zbierkovom fonde NBS – Múzea mincí a medailí v Kremnici.

'Trying to fly' was the title given to the depicted cast bronze by the maker Imrich Svitana, sculptor and medallist. Born in 1944, he studied at the Academy of Arts and Crafts in Bratislava in 1959 – 1963, and the College of Fine Arts and Crafts in Prague in 1963 – 1970. He was awarded several prizes and medals for his sculptures, and is an artist who is equally at home with struck and cast medals as with designs for Slovak commemorative silver coins. These commemorative coins are refined pieces of work, as reflected in their design and realization. With regard to exhibitions of medals at home and abroad, we should mention his participation in the International Quadrennial of Medals in Kremnica and the Contemporary Czechoslovak Medal in Moscow (1989) as well as at FIDEM in Helsinki (1990), and the Slovak Medal Exhibition in Bratislava (1990, 1995). The present medal was selected from collections of the NBS Museum of Coins and Medals in Kremnica.

PhDr. Elena Minarovičová

VYBRANÉ UKAZOVATELE HOSPODÁRSKEHO A MENOVÉHO VÝVOJA SR
SELECTED INDICATORS ON ECONOMIC AND MONETARY DEVELOPMENTS OF THE SR

Ukazovateľ	Merná jednotka	1997	1998	1999	1999	2000		Unit	Indicator
					12.	1.	2.		
REÁLNA EKONOMIKA									**REAL ECONOMY**
Hrubý domáci produkt [1) 2)]	mld. Sk	586,8*	612,7*	624,5*	624,5*			Sk billion	Gross domestic product [1) 2)]
Medziročná zmena HDP [3)]	%	6,5*	4,4*	1,9*	1,9*			%	Year-on-year change of GDP [3)]
Miera nezamestnanosti [4)]	%	12,5	15,6	19,2	19,2	19,5	19,5	%	Unemployment rate [4)]
Spotrebiteľské ceny [3)]	%	6,4	5,6	14,2	14,2	13,6	16,4	%	Consumer prices [3)]
OBCHODNÁ BILANCIA [2)]									**TRADE BALANCE** [2)]
Vývoz (fob)	mil. Sk	324 017	377 807	442 344	442 344	34 438	74 876	Sk milion	Export (fob)
Dovoz (fob)	mil. Sk	393 973	460 736	468 031	468 031	36 678	80 586	Sk milion	Import (fob)
Saldo	mil. Sk	-69 956	-82 929	-45 687	-45 687	-2 240	-5 710	Sk milion	Balance
PLATOBNÁ BILANCIA [2)]									**BALANCE OF PAYMENTS** [2)]
Bežný účet	mil. Sk	-65 630,0	-74 844,0	-44 849,0	-44 849,0	-562,0		Sk milion	Current account
Kapitálový a finančný účet	mil. Sk	58 832,0	67 538,3	75 740,7	75 740,7	-344,6		Sk milion	Capital and financial account
Celková bilancia	mil. Sk	1 776,2	-19 543,2	30 137,3	30 137,3	1 090,8		Sk milion	Overall balance
DEVÍZOVÉ REZERVY [4)]									**FOREIGN EXCHANGE RESERVES** [4)]
Celkové devízové rezervy	mil. USD	6 488,5	5 957,8	4 372,0	4 372,0	4 253,7	4 196,6	USD milion	Total foreign exchange reserves
Devízové rezervy NBS	mil. USD	3 284,9	2 923,3	3 425,2	3 425,2	3 393,3	3 487,6	USD milion	Official reserves of NBS
ZAHRANIČNÁ ZADLŽENOSŤ [4) 9)]									**FOREIGN DEBT** [4) 9)]
Celková hrubá zahraničná zadlženosť	mld. USD	9,9	11,9	10,5	10,5			USD billion	Total gross foreign debt
Zahraničná zadlženosť na obyvateľa SR	USD	1 867	2 209	1 944	1 944			USD	Gross foreign debt per capita
MENOVÉ UKAZOVATELE									**MONETARY INDICATORS**
Devízový kurz [5) 8)]	Sk/USD	33,616	35,242	41,417	42,059	41,687	42,893	Sk/USD	Exchange rate [5) 8)]
Peňažná zásoba [M2] [4)]	mld. Sk	453,9	466,1	523,7*	523,7*	524,1	535,4	Sk billion	Money supply [M2] [4)]
Medziročná zmena M2 [3)]	%	8,9	2,8	10,8	10,8	11,3*	11,1	%	Year-on-year change of M2 [3)]
Úvery podnikom a obyvateľstvu [4)]	mld. Sk	370,1	386,8	408,2*	408,2*	410,8	411,4	Sk billion	Credit to enterprises and households [4)]
Diskontná sadzba [6)]	%	9,75/8,8	8,8	8,8	8,8	8,8	8,8	%	Discount rate [6)]
ŠTÁTNY ROZPOČET [2) 4)]									**STATE BUDGET** [2) 4)]
Príjmy	mld. Sk	180,8	177,8	216,7	216,7	18,4	29,4	Sk billion	Revenue
Výdavky	mld. Sk	217,8	197,0	231,4	231,4	14,7	31,6	Sk billion	Expenditure
Saldo	mld. Sk	37,0	-19,2	-14,7	-14,7	3,7	-2,2	Sk billion	Balance
PRIMÁRNY TRH									**PRIMARY MARKET**
Priemerná úroková miera									Average interest rate
– jednoročné vklady	%	10,33	11,17	12,31	12,31	11,81	11,69	%	– 12 -month deposits
– krátkodobé úvery	%	17,31	20,61	19,22	16,83	16,00	15,62	%	– short-term loans
– krátkodobé čerpané úvery	%	18,88	19,72	19,48	16,99	12,61	14,24	%	– short-term new loans
PEŇAŽNÝ TRH / Priemerná úroková miera z medzibank. vkladov (BRIBOR)**									**MONEY MARKET** / Average interbank deposit interest rate (BRIBOR)**
– overnight	%	24,18	14,41	11,47	9,33	6,92	9,06	%	– overnight
– 7-dňová	%	23,93	15,88	13,24	12,41	8,67	9,85	%	– 7-day
– 14-dňová	%	23,60	16,54	13,56	13,09	8,94	9,92	%	– 14-day
– 1-mesačná	%	23,50	18,39	14,51	15,00	9,87	9,97	%	– 1-month
– 2-mesačná [7)]	%	23,31	19,82	15,16	14,43	14,43	10,01	%	– 2-month [7)]
– 3-mesačná	%	23,18	20,82	15,66	14,32	10,62	10,03	%	– 3-month
– 6-mesačná	%	22,74	22,14	16,23	14,21	10,83	10,13	%	– 6-month

1) stále ceny, priemer roka 1995
2) kumulatívne od začiatku roka
3) zmena oproti rovnakému obdobiu predchádzajúceho roka
4) stav ku koncu obdobia
5) kurz deviza stred, priemer za obdobie
6) rok 1995 zmeny sadzby od 17.3. a 6.10., rok 1996 zmena sadzby od 13.1.
7) rok 1995 priemer za obdobie júl-december
8) od 1. 10 1998 zrušenie fixného kurzového režimu a zavedenie floatingu
9) od 1. 1 1999 zmena metodiky
* predbežné údaje
** od 29. 5. do 15. 10. 1997 „Monitoring úrokových sadzieb na trhu medzibankových depozít v SR"

1) Constant prices, average for 1995
2) Cumulative figures since the beginning of the year
3) Change compared with the same period of previous year
4) As the end of period
5) Midpoint rate, average of period
6) Year 1995 changes since 17.3. and 6.10., year 1996 change since 13.1.
7) Year 1995 average of period July-December
8) The fixed foreign exchange regime repleaced by floating, since 1. 10. 1998
9) Change of the methodology since 1. 1 1999
* Preliminary data
** From 29. 5. to 15. 10. 1997 'Monitoring of interest rates on Slovakia's interbank deposit market'

ASSUMPTIONS FOR THE ANALYSIS OF PUBLIC FINANCE IN THE SLOVAK REPUBLIC

Peter Gonda*

The effort of the Government of the Slovak Republic to change the existing system of public finance, which affects the functioning and effectiveness of the country's economy to a significant extent, calls for a thorough analysis of the structure of public finance and of the effect of public finance on other components and indicators of economic development[1]. An essential assumptions for the conduct of a relatively objective macroeconomic analysis of public finance, is to have:

1. The definition of the role and administration of public finances defined under Slovak conditions.
2. Internationally comparable statistics of public finance in the SR.

Based on a schematic definition of the administration of public finance under Slovak conditions, the second part of this article is focuses on the methodological aspects of the evaluation of comparable time series of data on public finance in the SR, in compliance with the international standards. With regard to practical analytical application in the SR, the present article emphasises the methodological differences between the approach of the International Monetary Fund, based on the principle of recording transactions according to the 'cash concept' (in both consolidated and non-consolidated form), and the approach of Eurostat, based on the principle of accrual accounting and the link to the system of national accounts.

Definition of the role and administration of public finance under Slovak conditions

With regard to internationally accepted definition of the administration of public finance (or general government) as units providing goods and services for consumption free of charge or at economically non-significant prices, mainly financed by compulsory payments, and/or units in charge of redistributing the national income and wealth[2], it is possible to illustrate (using Chart 1) their function within the flows in the economy of the SR. Chart 1 shows only flows that are substantial from the point of view of budget revenue and expenditure in general government (delimitated in Charts 2a and/or 2b). Flows and units connected, e.g. with the financing of the current deficit, financing of debts owed by general government units, and the redistribution of funds via non-profit institutions serving households, have not been taken into account in the Chart.

To quantify the actual financial position of general government (GG) in a given year for the purposes of macroeconomic analyses, we must consider and take into account the basic inter-sectoral links between fiscal accounting and:

– the structure of GDP, e.g. current expenditure on collective consumption in GG in the budget / actual final government consumption (C_G)[3] in national accounts, and capital expenditure of general government (excluding capital transfers) / government investment (I_G) in national accounts;

– the balance of payments, e.g. difference between foreign interest received and paid in the budget / net interest payments by the government in the balance of income in the current account of the balance of payments; current grants from abroad (in the revenue of GG) / the balance of net government transfers in the current account of the balance of payments; and foreign financing of the budgets of general government / other net long-term capital (foreign loans) in the financial account of the balance of payments;

– balance of assets and liabilities in the banking sector, e.g. the domestic banking financing of the general government with net credit to the Government and the National Property Fund (recorded by the National Bank of Slovakia, excluding the Slovak Land Fund).

From the viewpoint of statistics of public finance in macroeconomic relations, greater respect should paid to direct and indirect economic relationships, e.g. that the difference between the savings (S_G) and investments (I_G) of general government should be equal to the total balance of the budgetary performance of general government (GG) and that the difference between the general government's savings and investments together with the difference between the savings and investments of the non-government economy, generates the same balance on the current account of the balance of payments (CAB).

* The methodological harmonisation of the government finance statistics in the Slovak Republic with the internationally-recognised standards and its subsequent presentation in comparable time sequences, are the result of two years' work of the team of the Ministry of Finance of the SR (Beňo, Orná, Kliská, Jablonská, and the author of this article).

[1] The analysis of the effects of management of public finances upon the real economy of the SR (mainly the evaluation of the withdrawal of resources out of the private sector by taxation, redistribution processes, crowding out of potential investments in the private sector) may, however, be regarded as a priority, since the inaccessibility of resources in the micro-economy (together with the problem of unenforcement of receivables) multiplies the macroeconomic problems of Slovakia: slowing real economic growth, internal imbalance (due to lower savings than investments in the economy, including in the general government) and the external imbalance (caused by the massive deficit in the current account of balance of payments and its debt-creating financing – growth in the foreign debt of Slovakia).

[2] The definition of general government according to the IMF methodology Manual on government finance statistics of 1986 (GFS 86) is principally identical to that of the methodology of Eurostat called 'European System of Accounts of 1995' (ESA 95), based on the methodology of the UN (SNA 93) recognised all over the world. Output at economically non-significant prices is clearly defined in ESA 95 as output (so-called other non-market output), with sales covering less than 50% of the production costs.

[3] The abbreviations of the macroeconomic variables applied herein have been taken over from the terminology of the IMF and are, therefore, not fully identical to those used in national accounts, published by the Statistical Office of the SR.

Chart 1 Position of Public Finance within the Flows in the Slovak economy

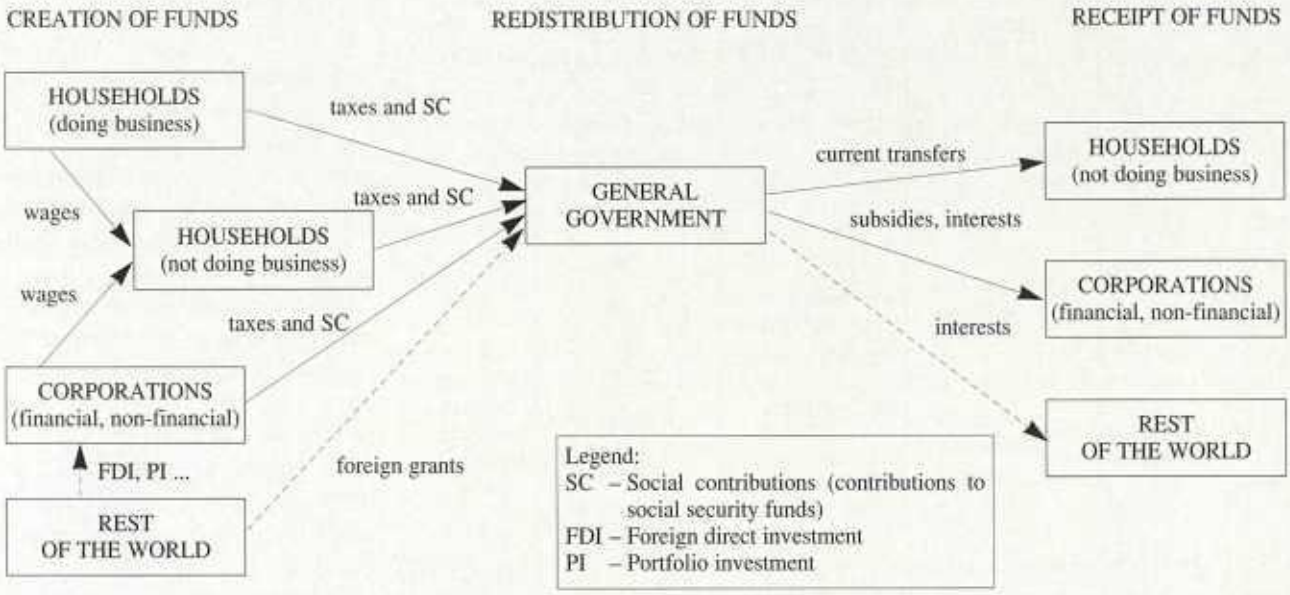

A prerequisite for having a relatively objective view of public finance in the Slovak Republic is an internationally acceptable definition of general government[4] in the specific conditions of the SR (Chart 2a and/or Chart 2b). Chart 2a corresponds to the definition of general government budgets, which takes into account the specific conditions existing in the SR. With regard to the fact that social security funds in Slovakia are relatively independent of central government control and focuse on a specific area (the financing of the social sphere), they are recommended to maintain statistics separately from the units of central government under Slovak conditions. This approach is now enabled by the revised methodology of IMF Manual on government finance statistics (GFS) and corresponds to the sub-sectoral view on the system of national accounts, which is in line with the methodology of Eurostat (ESA 95).

The IMF requires, in accordance with the methodology of GFS 86 currently in force, that the budgets of social security funds be included in central government in all member states. In view of this and other relevant requirements, data on public finances in the SR were first published in the Yearbook of IMF on Government Financial Statistics in 1999 (GFSY 1999).

Internationally comparable statistics on public finance in the SR

In analysing the budgetary performance of the general government (GG), defined in Chart 2a (or Chart 2b), it is necessary to take into account the existence of at least two basic internationally accepted methodological approaches:

– Manual of the IMF on government finance statistics (GFS), aimed mainly at comparison the government's financial position based on cash basis[5], among the individual countries, and

– Manual of Eurostat on the European System of Accounts (ESA 95) and the Protocol on the Exsessive Deficit Procedure

Chart 2a Delimitation of General Government Budgets in the SR (for use under Slovak conditions)

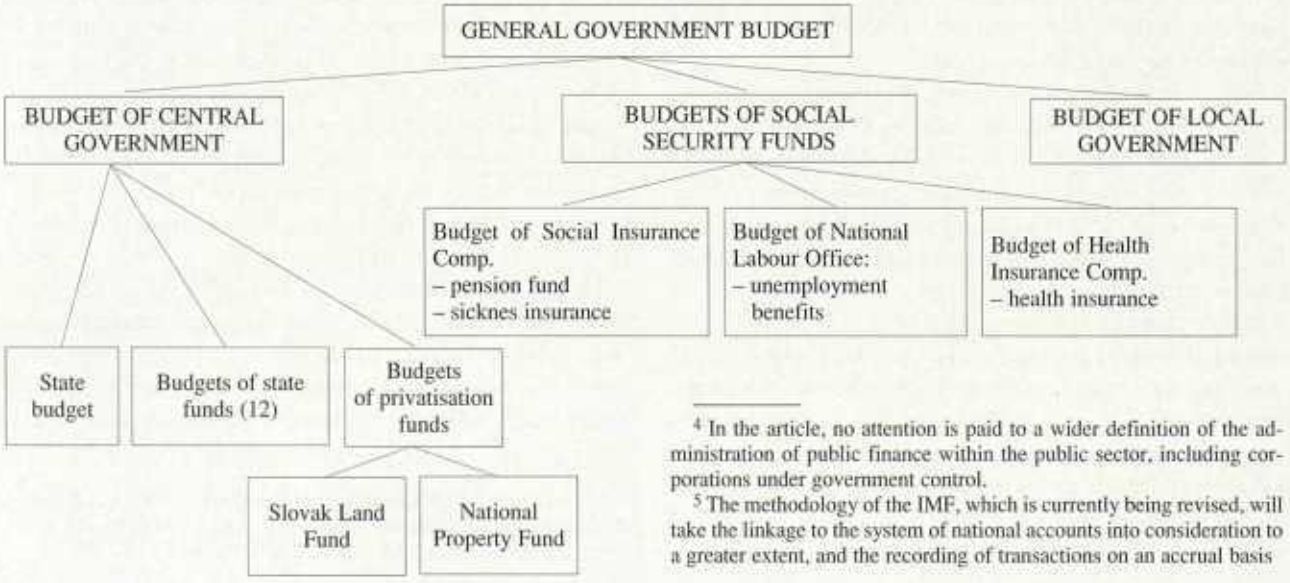

[4] In the article, no attention is paid to a wider definition of the administration of public finance within the public sector, including corporations under government control.

[5] The methodology of the IMF, which is currently being revised, will take the linkage to the system of national accounts into consideration to a greater extent, and the recording of transactions on an accrual basis

Chart 2b Delimitation of General Government Budgets in the SR (for the needs of IMF according to the methodology of GFS 86)

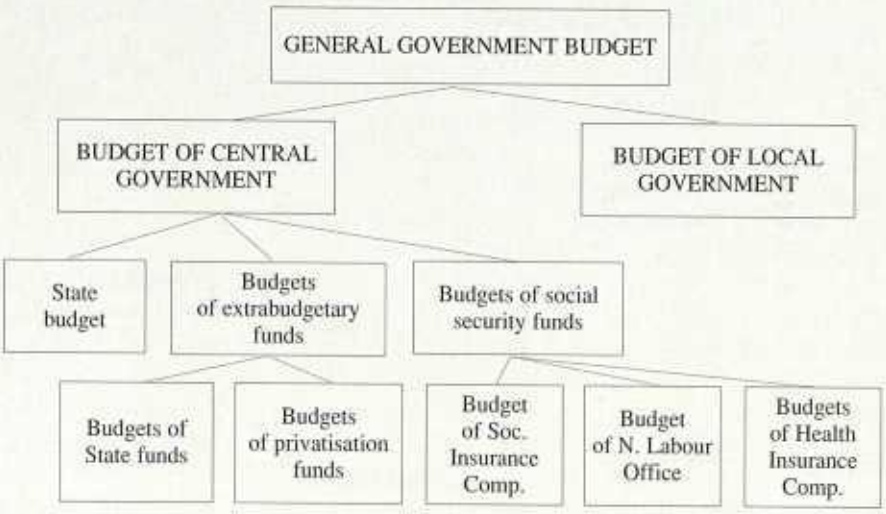

(EDP), aimed at comparing the position of the general government sector according to the accrual principle in order to come into line with the other sectors of the economy. Such an approach is applied in evaluating the fulfilment of the Maastricht convergence criteria for public finance.

Statistics of public finance in Slovakia accordingto IMF methodology (cash basis)

The basis for the calculation of data on public finance in the Slovak Republic according the methodology of the IMF is the harmonisation of the different statistical methods applied in evaluating the budgetary performance of individual units of general government in the current year, on a uniform basis. The basis for their joint statistical evaluation is represented by the method applied for the design of the State budget, according to the budget classification for the given year. The financial results of general government in the national methodology are published in the State Final Accounts on an annual basis. However, the switch to reporting according to the methodology of the International Monetary Fund in non-consolidated form under Slovak conditions also requires some adjustments with regard to the difference in budget classification in the SR and that of the methodology of IMF.

Full transition from the statistics of individual components of GG to the IMF methodology, requires the following:

– to exclude financial transactions (received loans, including received returnable financial subsidy; repayments of principal of granted loans; and the sale of shares and other equity, including privatisation) and the transfer of residual funds from previous periods from „revenue" side;

– to exclude principal repayments on received loans (including repayments of principal on received returnable financial subsidy) from „expenditure" side in some units of general government;

– to include, in revenue and expenditure, non-financial transactions that are not included in them (e.g. discount from government bonds issued), and

– to change the contents and structure of revenue, expenditure, and financing, according to their relation to macroeconomic categories:

– on the revenue side, tax revenue are to be categorised according to the tax base (wages and profits, household consumption, imports, etc.) and grants are to be accounted for as voluntary non-repayable transfers from other level of government or from abroad;

– on the expenditure side, the individual items are to be accounted for in an economic breakdown (Table 2) and in a functional breakdown (in line with the COFOG[6] methodology) and a separate expenditure item is to be created: 'lending minus repayments' (including purchase minus sale of shares and other equity), which are connected with the needs of the government for economic policy;

– to divide financing into domestic financing (bank financing, i.e. from the central bank or commercial banks, and non-bank financing) and foreign financing (from foreign governments, foreign financial institutions, or other foreign institutions, e.g. commercial banks).

Data on public finance revised according to the above method in non-consolidated form should, with respect to the objectivity of budgetary performance in the given year and for the needs of analysis, be presented and analysed separately for the individual units of general government (aggregate revenue, expenditure, and the balances of individual budgets of GG are in Table 1). The total non-consolidated balance of revenue, expenditure, and the result of overall budgetary performance in the general government sector (including the flow of funds among the individual units of GG) have no substantial practical application. Table 1 contains non-consolidated data on the budgetary performance of GG as a whole, only for information purposes.

A prerequisite for an objective analysis of the financial results of general government as a whole is the consolidation of data within the entire GG, i.e. exclusion of transactions among the all units of general government. The aim of consolidation of general government budgets is to include, in the final values of revenue, expenditure, financing and debt of general government, only items with counter-items in units outside the budgets of general government, in order to obtain the actual financial position of the government in the given year. In this way, all reallocation flows among the individual components of general government will be excluded.

The application of the principles of consolidation according to IMF methodology requires that, within one transaction, the same value be excluded on the expenditure side in one component as the counter value on the revenue side in another component of GG. In this method of accounting, data are ex-

[6] COFOG – the methodology of OECD and the UN aimed at defining the functional classification of general government expenditures in relation to the system of national accounts (SNA 93 and/or ESA 95).

Table 1 Non-consolidated data on the budgetary performance of individual general government units (according to the IMF methodology, cash basis)

	1994 1)		1995		1996		1997		1998 2)	
	Sk bn	% GDP	Sk bn	% GDP	Sk bn	% GDP	Sk bn	% GDP	Sk bn	% GDP
State budget										
Revenue and grants	133.8	30.4	156.9	30.4	160.4	27.9	174.6	26.7	177.6	24.8
Expenditure and lending minus repayments	144.1	32.7	152.9	29.6	171.5	29.8	191.6	29.3	198.1	27.6
Balance (deficit (-)/surplus (+))	-10.3	-2.3	4.0	0.8	-11.1	-1.9	-17.0	-2.6	-20.5	-2.9
State funds										
Revenue and grants	5.6	1.3	9.2	1.8	12.4	2.2	17.2	2.6	22.2	3.1
Expenditures and lending minus repayments	5.7	1.3	9.0	1.7	15.0	2.6	28.8	4.4	31.5	4.4
Balance (deficit (-)/surplus (+))	-0.1	0.0	0.2	0.0	-2.6	-0.5	-11.6	-1.8	-9.3	-1.3
National Property Fund										
Revenue and grants	–	–	4.1	0.8	6.0	1.0	2.1	0.3	2.0	0.3
Expenditure and lending minus repayments	–	–	3.7	0.7	5.1	0.9	2.0	0.3	3.3	0.5
Balance (deficit (-)/surplus (+))	–	–	0.4	0.1	0.9	0.2	0.1	0.0	-1.3	-0.2
Slovak Land Fund										
Revenue and grants	0.2	0.0	0.4	0.1	0.5	0.1	0.3	0.0	0.5	0.1
Expenditure and lending minus repayments	0.1	0.0	0.2	0.0	0.5	0.1	0.2	0.0	0.4	0.1
Balance (deficit (-)/surplus (+))	0.1	0.0	0.2	0.0	0.0	0.0	0.1	0.0	0.1	0.0
Social Insurance Comp.										
Revenue and grants	44.7	10.1	52.8	10.2	59.0	10.2	62.1	9.5	67.9	9.5
Expenditure and lending minus repayments	41.9	9.5	48.9	9.5	55.0	9.6	61.4	9.4	68.2	9.5
Balance (deficit (-)/surplus (+))	2.8	0.6	3.9	0.8	4.0	0.7	0.7	0.1	-0.3	0.0
National Labour Office										
Revenue and grants	4.9	1.1	6.3	1.2	7.3	1.3	7.8	1.2	8.6	1.2
Expenditure and lending minus repayments	4.4	1.0	5.7	1.1	6.8	1.2	8.1	1.2	8.6	1.2
Balance (deficit (-)/surplus (+))	0.5	0.1	0.6	0.1	0.5	0.1	-0.3	0.0	0.0	0.0
Health insur ance companies										
Revenueand grants	20.0	4.5	26.9	5.2	36.0	6.3	38.8	5.9	37.9	5.3
Expenditure and lending minus repayments	19.3	4.4	26.7	5.2	36.0	6.3	39.2	6.0	39.3	5.5
Balance (deficit (-)/surplus (+))	0.7	0.2	0.2	0.0	0.0	0.0	-0.4	-0.1	-1.4	-0.2
Local governments										
Revenue and grants	17.6	4.0	17.4	3.4	21.4	3.7	23.3	3.6	22.6	3.2
Expenditure and lending minus repayments	18.4	4.2	17.7	3.4	21.8	3.8	25.1	3.8	25.7	3.6
Balance (deficit (-)/surplus (+))	-0.8	-0.2	-0.3	0.0	-0.4	-0.1	-1.8	-0.3	-3.1	-0.4
General government										
Revenue and grants	226.8	51.5	274.0	53.0	303.0	52.6	326.2	49.9	339.3	47.3
Expenditure and lending minus repayments	233.9	53.1	264.8	51.2	311.7	54.1	356.4	54.5	375.1	52.3
Balance (deficit (-)/surplus (+))	-7.1	-1.6	9.2	1.8	-8.7	-1.5	-30.2	-4.6	-35.8	-5.0

1) Data on the financial results of the National Property Fund for 1994 are not available.
2) Data on the financial results of Perspektiva, health insurance comp., for 1998 are not available.
Source: Ministry of Finance of the SR

pected to be recorded in the same structure and depth so that their movement from the expenditure side to the revenue side could be identified. Hence, the consolidation of data in general government requires that accounting operations be recorded precisely and accurately in each general government units.

Provided that only non-financial transactions are consolidated on the revenue and expenditure sides (of the same volume), the consolidated and non-consolidated balances of general government budgets should be equal. Under Slovak conditions, however, an exception is represented by the consolidation of the financial transaction of providing (and repaying) a returnable financial subsidy from the State budget to health insurance funds, the counter value of which for consolidation from the side of expenditure in the item 'Lending minus repayments', is the item for financing. For that reason, the values of the non-consolidated and consolidated balances of general government budgets are not equal in some years (e.g. the diffe-

rence between the non-consolidated deficit of GG in 1998 in the amount of Sk 35.8 billion SKK and the consolidated deficit of Sk 34.5 billion SKK, results from the consolidation of a returnable financial subsidy granted from the State budget to health insurance funds in the amount of Sk 1.3 billion SKK). The time sequence of consolidated data on the overall financial results of general government for the years 1994 – 1998 is presented in definite form in Table 2.

The presentation of consolidated data on the budgetary performance of general government according to the methodology of IMF, makes it possible to obtain a comprehensive view of the financial position of the government (adjusted for its intragovernmental turnover) in relation to the other units of the domestic economy, as well as the comparability of the government's financial position in relation to other countries.

The government finance statistics according to the IMF methodology (based on the cash principle) represents an entry for the statistics of the general government sector within the system of national accounts. The monitoring of consolidated current expenditures in the general government sector according to GFS and COFOG methods is, e.g. a prerequisite for reporting the actual level of final consumption in general government (C_G) as part of GDP. On the other hand, the precise identification of the structure of consolidated capital expenditures in general government, makes it possible to determine the investments of GG as part of GDP. At the same time, the reporting of public finances according to the methodology of IMF represents the first step towards the calculations of the Maastrich covergence criteria for public finances.

Statistics on public finance according to the Eurostat methodology (accrual concept)

The recording of data on the budgetary performance of general government according to the cash principle is only one of the principles that enable an international comparison of data on public finances. The second important principle is statistical reporting on general government according to the methodology of EuroStat (ESA 95) on an accrual basis, i.e. recording transactions at the time when an economic value is created, changed, or cancelled. For the Slovak Republic, as an accession country, similar statistics on public finance in relation to the system of national accounts are of special importance in the process of accession into the European Union, since correct statistical recording of the Maastricht convergence criteria (also for public finances) is a vital condition for admission into the European Union and their fulfilment is a prerequisite for entry into European Monetary Union (EMU). The importance of this task is confirmed by the inclusion of the chapter 'Statistics' in the list of tasks to be carried out as part of Slovakia's strategy for accession into the European Union in this year.

The first Maastricht criterion – the general government defi-

Table 2 Consolidated Data on the Budgetary Performance of General Government (according to the IMF methodology, cash basis)

(General Government)	1994 1)		1995		1996		1997		1998 2)	
	Sk bn	% GDP	Sk bn	% GDP	Sk bn	% GDP	Sk bn	% GDP	Sk bn	% GDP
A) Revenue and grants	200.5	45.5	242.6	46.9	266.7	46.3	276.9	42.3	281.0	39.2
A1) Revenue	200.4	45.5	242.6	46.9	266.4	46.3	276.7	42.3	280.8	39.1
Current revenue	198.4	45.0	236.8	45.8	258.9	45.0	268.4	41.0	274.6	38.3
Tax revenue	172.1	39.1	209.8	40.6	227.8	39.6	243.3	37.2	251.1	35.0
E.g.: Personal income tax	15.0	3.4	19.3	3.7	25.1	4.4	30.9	4.7	34.8	4.9
Corporate profit tax	29.9	6.8	35.2	6.8	33.5	5.8	29.2	4.5	26.0	3.6
Contributions to SSF	50.5	11.5	62.5	12.1	75.2	13.1	84.0	12.8	83.4	11.6
Value-added tax	36.9	8.4	52.3	10.1	48.6	8.4	54.9	8.4	55.3	7.7
Excises	21.0	4.8	20.0	3.9	21.6	3.8	21.9	3.3	23.1	3.2
Non-tax revenue	26.3	6.0	27.0	5.2	31.1	5.4	25.1	3.8	23.5	3.3
E.g.: Interest received	1.1	0.2	3.2	0.6	2.8	0.5	3.1	0.5	3.5	0.5
Capital revenue	2.0	0.5	5.8	1.1	7.5	1.3	8.3	1.3	6.2	0.9
A2) Grants	0.1	0.0	0.0	0.0	0.3	0.0	0.2	0.0	0.2	0.0
B) Expenditure and lending minus repayments	207.6	47.1	232.8	45.1	275.6	47.9	307.1	47.0	315.5	44.0
B1) Expenditure	195.5	44.4	238.2	46.1	273.9	47.6	302.0	46.2	314.3	43.8
Current expenditure	175.5	39.8	210.8	40.8	233.2	40.5	256.0	39.1	269.9	37.6
of which: Wages. purchases of goods / services	58.1	13.2	71.9	13.9	68.4	11.9	81.3	12.4	79.4	11.1
Interest payments	16.9	3.8	12.0	2.3	12.9	2.2	13.7	2.1	21.4	3.0
Subsidies and current transfers	100.5	22.8	126.9	24.6	151.9	26.4	161.0	24.6	169.1	23.6
Capital expenditure	20.0	4.5	27.4	5.3	40.7	7.1	46.0	7.0	44.4	6.2
of which: Capital assets	12.6	2.9	14.4	2.8	22.6	3.9	33.7	5.2	27.2	3.8
Capital transfers	7.4	1.7	13.0	2.5	18.1	3.1	12.3	1.9	17.2	2.4
B2) Lending minus repayments	12.1	2.7	-5.4	-1.0	1.7	0.3	5.0	0.8	1.2	0.2
C) Deficit (-) /surplus (+) (A – B)	-7.1	-1.6	9.8	1.9	-8.9	-1.5	-30.2	-4.6	-34.5	-4.8
D) Financing	7.1	1.6	-9.8	-1.9	8.9	1.5	30.2	4.6	34.5	4.8

1) Excluding National Property Fund (NPF)
2) Excluding Perspektiva, health insurance

SSF – social security funds company
Source: Ministry of Finance of the SR

cit (max. 3% of GDP) is identical, according to the EU, to the notion of net borrowing of general government[7]. The transformation of the deficit according the cash principle (e.g. in accordance with the methodology of IMF GFS) into the net borrowing of GG according to the accrual principle, requires a complicated methodical bridge from consolidated revenue and expenditure on a cash basis, mainly:

– the exclusion of all net financial transactions (flows connected with financial assets and liabilities, such as loans, securities, shares, etc.);

– inclusion of accounts of receivables and paybles and the application of the principle of accrual-basis accounting (e.g. accrued interest on government securities, privatisation 'bonds', and etc.);

– inclusion of other non-financial transactions in accordance with the methodology of national accounts.

The result of the first Maastricht criterion for public finance calculated in this way should correspond, in a given year, to the balancing item on the capital account and, after taking the statistical discrepancy into account, to the balancing item on the financial account in the national accounts as well.

[7] In EU countries, the government deficit was reduced by this method from 4.2% of GDP in 1996 to 0.7% of GDP in 1999 (News Release 34/2000, EuroStat).

The methodology of Eurostat also requires that the switch from the first Maastricht criterion to a change in the gross consolidated debt of general government be quantified in nominal value. The cumulative values of these changes represent the second Maastricht convergence criterion – the gross consolidated debt of general government (60% of GDP), which corresponds to the volume of gross liabilities of general government vis-à-vis the rest of the economy, not settled by the end of the period. The debt of general government calculated in this way should then equal the debt from the balances of individual general government units (in 1998, it reached approximately 31.8% of GDP in total, in consolidated form without 'hidden' and guaranteed debts). This also ensures a check between the government finance statistics and the statistics of national accounts. In Slovakia, the recalculation of the aforementioned two Maastricht convergence criteria for public finances is ensured by the Ministry of Finance within the scope of a Pilot project for government finance statistics, organised by Eurostat. With regard to the fact that the evaluation of the Slovak Republic is only in a working-up phase, its results may not be published for the time being.

The availability of time sequences of data on public finance in the methodology and structure so that they could be analysed and compared with other countries, should for the basis of an analysis of public finance, both within the internal flows of general government and the structure of the economy as a whole.

MANAGEMENT OF RISK AND THE RISK OF MANAGEMENT

Ing. Štefan Galbáč, National Bank of Slovakia

The mission of the World Bank recently completed its stay in Slovakia, with its main focus having concentrated on restructuring the financial sector and the business sphere. Its conclusions and recommendations also touched on the essential need to strengthen banking supervision.

In my opinion, the recommendations affect those areas in particular that truly must be improved, made more precise and more fully incorporated into general binding regulations and established norms, and which above all, must be more thoroughly applied in practice. This concerns application of the 'corporate governance' principle, entailing the definition and enforcement of associated accountability of governing bodies of banks, with such relating to directorates and supervisory boards, and also in relation to personal accountability of the most empowered representatives.

In addition to monitoring, analysis, and 'remote' banking supervision, NBS banking supervision is also being carried out almost continuously, directly in the banks. Analyses are drawn from a database, which is elaborated, and which completes the information system of the banking supervision with indicators - ratio indicators. These are arranged in the form of a pyramid, so that so-called 'key' indicators act as early warning signals in the case of them experiencing adverse development. However, it could very well happen that the database receives information that is not totally precise, due to a number of reasons. In such a case, the system we have based on 'early warning signals', would neither react in time nor correctly. Supervision directly on-location in the banks is carried out both periodically and exceptionally for various purposes. The NBS thereby relies on its own procedures – manual evaluation of currently more than twenty risks. With evaluation of the status of banks in terms of risk, the NBS satisfies one of the fundamental principles of effective banking supervision, these having been adopted internationally with regard to the authority of banking supervision, and valued for the first time in Sydney in 1997. The findings from NBS supervision in banks are demonstrative.

Authorised personnel of the bank are acquainted with them during the course of inspections. Upon conclusion of proceedings, findings from reports or records from inspections, are then discussed with the management of banks, and in certain cases, with the directorates and supervisory boards.

In addition to activities performed during general checks, the NBS banking supervision also assesses facts such as the level of liquidity projection under various scenarios, the existence of policies and internal regulations for execution of various banking operations, the objective stance of the management or proprietors towards the findings and recommendations of the banking supervision, and others.

Findings of the NBS banking supervision to date are diverse. If, according to the findings or stance of the banking supervision, a risk is regarded as excessively high, it is only logical that the cause of such a state of affairs should be investigated. The situation proves critical where a high risk causes the bank problems, then the banking supervision may even sometimes assess personal accountability of the management in question. The aim of the work of the NBS banking supervision in such cases, is not the unconditional recalling of the top employee of the bank, but is aimed at the adoption of swift and objectively correct measures for redressing the situation at hand.

If direct accountability of the pertinent manager can be demonstrated, this evidence is bound to the conclusions of the inspections. It sometimes happens that the conclusions are held in question by the management, and accountability refuted without any warranted argumentation. Likewise, the stance of shareholders is not always so unequivocal, with not all of them discharging of certain obligations placed on them by law. It is clear from this, that application of the 'corporate governance' principle is not a simple matter. Among other things, the aim is to attain such a status in banks, which ensures protection of the interests of depositors while concurrently supporting competitiveness of the financial sector.

Banking is founded on trust, and ensuring stability and the healthy status of banks is a complex and perpetual process. It must be noted, that the reality I shall describe in the following lines is not true of all banks operating in the Slovak Republic. As I previously mentioned, findings are extremely diverse and may sometimes concern an otherwise 'healthy' bank, without spelling a 'danger' for the bank as a whole. In addition to the banking supervision, pertinent managers also should know how to recognise such signs and implement adequate remedial measures within the bank. In order for the reader to be in a position to judge the nature of certain risks as identified by the NBS banking supervision, I shall mention a few of them. In order that the need for bank confidentiality is maintained, and the onset of damages for bank and client alike is constrained, the comments given are unspecific and of a general nature:

- dangerous practices upon conclusion of certain operations by authorised personnel of the bank (where a client does not fulfil the requisites determined for the given operation),
- findings indicating the existence or absence of an effective system of internal inspection being in place; among other things, such a system in a given bank would mean the presumed correctness of categorisation, values of guarantees, and also the presumption that claims and other effects are correctly evaluated,
- attainment or non-attainment of certain limits pursuant to prudent business practices, inaccurate or incomplete data in reports – consequent deformation of related data,
- revolving of client loans and bills (even for several years), and concurrent incorrect categorisation of claims with a resulting impact on the economic running of the bank as a whole,
- non-existence of bank policies with regard to certain operations, varying quality of the bank's internal regulations for the area in question, adherence to them - or absence of such (e.g. for an interconnected organisation, even when executing operations with such organisations),
- exceptions, with regard to certain operations, from the valid internal regulations approved of by a responsible employee (despite contradictory recommendations from subordinate organisational units), and numerous others.

We adhere to the opinion that a well-functioning and prospering bank is one that has good and professionally functioning bodies. Generally, it can be said that emphasis must be given to the clear management of risks, with such at an executive level, also with regard to securing the system of internal inspection. In this sense, we consider the issue of accountability of concrete persons as being of key importance, particularly with regard to findings having an impact on the 'financial health' of the bank.

An important fact in this context is that of the 'enforcement means', which according to the current Banking Act, the NBS has at its disposal, and which it applies in relations with banks.

It is a detrimental pity that, in accordance with current regulations in administrative proceedings, the NBS has so far been unable to find certain effective instruments. For example, the National Bank of Slovakia cannot impose fines on natural persons - bank managers, even though it has already submitted such a proposal towards the amendment to the Banking Act. As yet, this proposal of changes has not been effected in the legislation process.

In conclusion, we may say that only managers with a professional comprehension of the problem issue are able to provide good management of risk. Such managers are those who themselves are honest and are not in the category having put their name to operations granting an exception, where it is obvious or extremely likely that such a 'transaction' would be disadvantageous for the bank, or that it would represent a loss for the bank. In such a case, the risk which developed was excessive, and the person acting in such a manner should also carry personal accountability. Sometimes it is consequently necessary to ascertain whether losses alone were incurred or whether damages were caused, particularly from the point of view of the organisation being inspected.

In its planned supervision strategies relating to each individual bank, the banking supervision of the NBS will create more precise supervisory profiles and 'follow up procedures', with such according to the status and adequacy of adopted remedial measures, and foremost, their implementation.

DEVELOPMENT IN THE FIELD OF MORTGAGE BANKING IN THE SLOVAK REPUBLIC IN 1999

Ing. Miroslav Marenčík, JUDr. Alojz Števík

Mortgage banking needed to be introduced in the Slovak Republic for various reasons. The development of the banking system included an effort to increase the provision of relatively new, specifically banking products such as mortgage loans. From the point of view of solving the continuing problems connected with financing investment in immovable property, it was an effort to find an appropriate financial instrument, which would help to revive construction of flats.

Mortgage banking was actively introduced to the Slovak banking market in 1997. The Všeobecná úverová banka, a. s., was the first Slovak bank to start providing mortgage loans at the end of that year. From the middle of 1999, the Slovenská sporiteľňa, a. s., started providing mortgage loans, and by the end of 1999 also the Istrobanka, a. s.

1999 was important for the development of mortgage banking because of the introduction of direct and indirect state support. Indirect support was introduced from 1st April 1999, by an amendment to act No. 286/1992 Col. on income tax, in accordance with later amendments. Specifically it is a matter of freeing income from interest on mortgage investment certificates from income tax. This fact is interesting for potential investors in mortgage investment certificates (in accordance with the act on banks, Slovak mortgage banks obtain resources to finance mortgage loans especially by means of the sale of mortgage investment certificates).

The introduction of direct state support in the form of a state contribution to interest on mortgage loans to physical persons or citizens, used for immovable property intended for housing, was an important stimulus to the development of mortgage banking in Slovakia in 1999. Provision of a state grant was legislatively authorized by an amendment to the act on banks (No.21/1992 Col. in accordance with later amendments), which came into effect in October 1999. Apart from direct support for mortgage loans by means of a state contribution to interest rates on mortgage loans, the new amendment to the act extended the purposes for providing communal loans to villages and towns to pipeline construction (gasification, water pipes etc.) and enabled the granting of mortgage loans to employees of banks.The positive effect of the amendment to the act has appeared in the increased interest of citizens in the provision of mortgage loans, since by introducing a state contribution of 6% (for 1999), the effective interest rate for individual citizens fell to 7.25 – 7.5% per annum, which approximated to the level of interest rates of building societies (in Slovak: stavebná sporiteľňa) for building loans (in relation to the housing loans, which building societies provide, the interest rate for mortgage loans is more advantageous at present). The competitive advantage of mortgage loans in comparison with other available forms of finance for the needs of housing is long-term payability, and especially the fact that the applicant can obtain the mortgage loan immediately, without the need for previous saving.

The development of mortgage banking up to now shows that there is interest in this product among the citizens and businesses, as is documented by the results achieved by the banks in 1999 in the area of mortgage banking.Up to the end of 1999, three banks actually provided mortgage loans. Apart from the Všeobecná úverová banka, a. s., these were the Slovenská sporiteľňa, a. s., which provides mortgage loans only for physical persons, and the Istrobanka, a. s., which started activity in the area of mortgage banking in December 1999.The total volume of the mortgage loans provided by these banks in 1999 amounted to 411.4 million Sk. Loans were granted to 433 clients. The greatest proportion (97.9%) of the total volume of mortgage loans was provided by the VÚB, a. s., (402.7 million Sk). The Slovenská sporiteľňa, a. s., provides mortgage loans only for physical persons. Up to the end of 1999, it provided a total of 7.7 million Sk. Istrobanka, a. s., began in December 1999, and provided one mortgage loan amounting to 1 million Sk. This development is documented by the following graphs:

The development of mortgage banking in Slovakia in 1999 is also documented by the number and volume of the mortgage loans provided in 1999 in comparison with 1998 (in 1998 only the Všeobecná úverová banka, a. s., provi-

Graf 1 Volume of loans provided in 1999 in millions of Sk

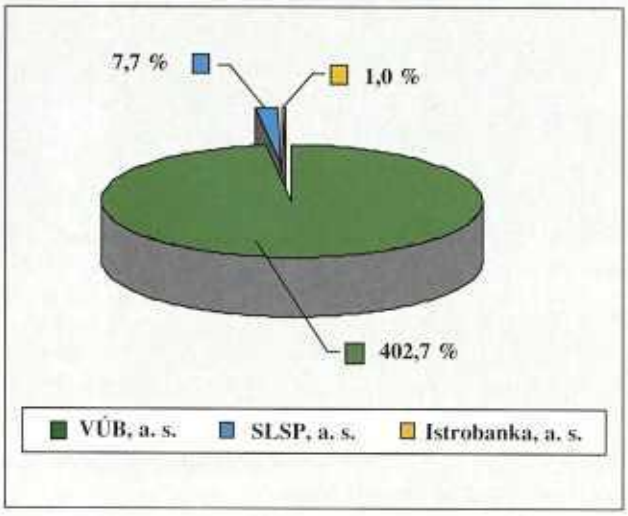

Graf 2 Percentage share of mortgage banks in the volume of loans provided in 1999

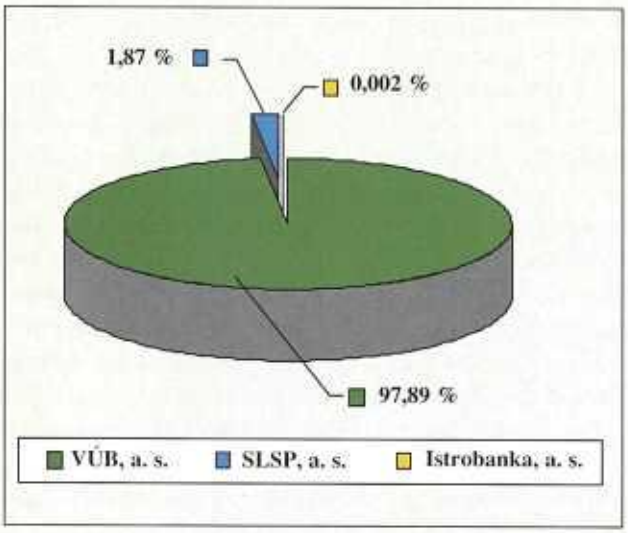

Graf 3 Comparison of the volume of mortgage loans provided in 1998 and 1999 (in millions of Sk)

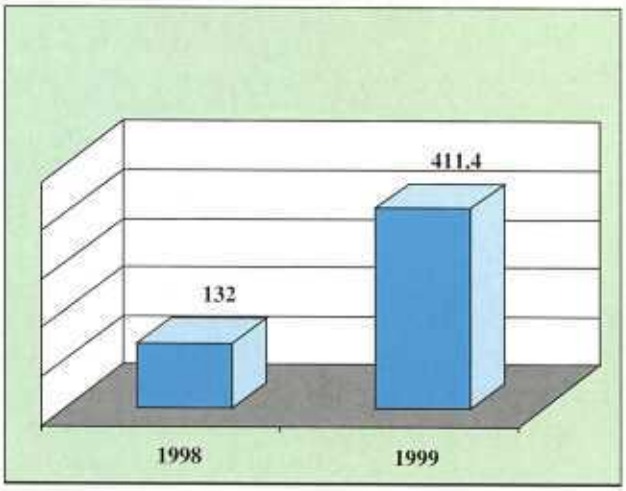

Graf 4 Comparison of the numbers of mortgage loans provided in 1998 and 1999

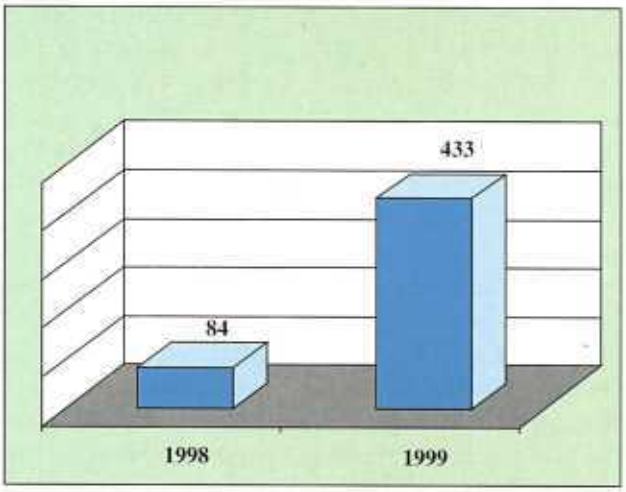

ded mortgage loans). In comparison with 1998, the volume of mortgage loans tripled in 1999, while the number of loans provided increased five fold. The comparison is shown in the following graphs:

The activity of banks in the area of mortgage banking not only includes provision of mortgage loans, but also the issuing of mortgage investment certificates. Among the above mentioned banks, active in the area of mortgage banking in 1999, only the Všeobecná úverová banka, a. s., issued mortgage investment certificates. In the course of 1999, this bank produced its first two issues of mortgage investment certificates with a total volume of 200 million Sk. By means of issuing mortgage investment certificates and their subsequent sale, the VUB, a. s., obtained resources for providing new mortgage loans.

The Slovak mortgage banks expect further development of mortgage banking in Slovakia in 2000. The aim of the banks active in the area of mortgage banking is to increase the volume of mortgage loans provided in 2000 to a total level of about 1,350 million Sk, with 1 billion Sk from the Všeobecná úverová banka, a. s., 250 million Sk from the Slovenská sporiteľňa, a. s., and 100 million Sk from the Istrobanka, a. s. Apart from this, a further participant – the Tatrabanka, a. s., is preparing to enter the market for mortgage deals in the course of 2000. Apart from an appropriate legislative environment, stability on the financial market and revival of the overall economic situation are important for the more intensive development of mortgage banking in Slovakia. It can assist the development of housing and investment construction, the revival of the building industry, as well as increasing the purchasing power of the population, which directly influences the situation on the property market, and therefore the demand for mortgage loans.

CAN A COLLECTIVE INVESTMENTS LAW HELP REVIVE OUR CAPITAL MARKET?

Doc. Ing. Božena Chovancová, CSc.
Faculty of National Economy, University of Economics, Bratislava

Collective investments, currently accounting for over 50% of total savings worldwide, are seen both as an alternative to bank deposits and a way to earn higher profits from one's savings. This type of investments brings along some clear advantages, which break down as follows:

1. Substantially higher yields as compared to time deposits and other bank accounts. What makes this possible in the first place is that investments in mutual funds add up to an enormous capital, turning them into large-scale investors with good prospects for participation in the best-paying transactions in money and capital markets alike.

2. Another apparent advantage is in the possibility for small investors to take part in larger investments. In other parts of the world, it is even common to set up special funds for small and large investors.

3. Diversification minimizes risk. In general, we may say that the larger the fund and its portfolio the lower the risk for the individual small investor. Assuming that each investor has a share in the portfolio or, as case may be depending on the size of his share, a small portfolio of his own, it is safe to say that any adverse developments affecting the prices of some assets involved will only have a slight impact on the portfolio as a whole. On the other hand, any negative price swings might lead to major losses for an investor who decides to invest all by himself into a small number of particular securities.

4. Collective investments require professional management, both in terms of technical equipment and expertise. Any individual bent on investing in the financial market would need to have a perfect understanding of the types of market securities and their yields and be able to foresee their price developments, or to hire a specialist to do the job for him, which of course would increase the cost of investment substantially. In mutual funds, the investor has a whole team of professionals taking care of these tasks for a number of investors, which spreads the cost to a minimum for each single investor.

If we admit that collective investments do involve some risk, the risk is often lower than that entailed in savings deposits in second-rate banks.

In Slovakia, following a boom that spawned over a hundred various investment companies and funds, their often non-professional management and a paralyzed capital market gradually led to the demise of most of them. The few that survived are still struggling with the hardships of trading in an idle market. With rising interest rates, the void of collective investment vehicles was soon filled by commercial banks, who took on the task of concentrating virtually all savings. Another negative phenomenon in Slovakia are the „pyramid games," with their organizers promising sky-high profits at next to no risk, which of course is logically impossible. Nevertheless, a large part of the laymen public has fallen for the tempting illusion, which necessarily led to a loss of lifetime savings for lower income investors. In that light, it was about time for the new concept of the Collective Investments Act No. 385/1999 Coll. to arrive in our financial market, bringing some major changes to this type of investments in Slovakia. The new law covers the following issues:

- collective investments;
- the operation of assets management companies and custodians;
- investor protection, in particular with regard to small investors;
- state supervision over collective investments.

Collective investments

By definition of law, they are the pooling of funds from the public, specifically from more than ten natural persons, based on a public solicitation and a permission from the Ministry of Finance of the Slovak Republic. A public solicitation is an invitation to invest published in mass media (radio, television, press), electronic and communication systems and/or various circulars and other printed announcements. It can be made by natural and legal persons alike.

Assets management company

In collective investments, investors may be either natural or legal persons who acquire any securities issued by an assets management company. An assets management company must invariably be a legal person – a stock corporation. Its objective is to set up, manage and, where necessary, perform official (compulsory) administration over mutual funds.

Although a mutual fund has no legal personality, its assets – consisting of securities, cash and other property – have to be recorded in a separate set of accounts. An investor can exercise his ownership rights through his respective mutual fund share.

Any establishment, merger, termination or winding-up of an assets management company is always subject to the approval of the Ministry of Finance, whereby the founding of an assets management company is not allowed to any legal entity whose assets are subject to composition or bankruptcy proceedings (a 5-year ban after such proceedings).

The application for a permission to establish and operate an assets management company must include several particulars, such as: trade name, amount of registered stock capital, business line, members of statutory bodies (boards), name and registered office of the custodian, names of company founders, practical and human resources needed for proper functioning

of the company. If granted, the Ministry of Finance is to issue a collective investments license for an indefinite term within 60 days from application filing.

In return for its services, the assets management company is entitled to a fee, set not to exceed 4% of the annual average net worth of an open-end mutual fund's assets or, as case may be, 3% of the annual average net worth of a closed-end mutual fund's assets. In Slovakia, collective investment activities may also be performed by foreign assets management companies, which are covered by the law as well. The law provides for the following two ways for an assets management company to cease to exist: to merge with or be acquired by another company (without winding-up) or to wind up.

Both alternatives of company termination require the prior consent of the Ministry of Finance which, in case of merger or acquisition, must be accompanied by an approval of a general meeting of company shareholders.

Custodian and its activities

The function of a custodian of an assets management company may only be performed by a bank or a foreign bank branch with a specific license for this type of activity. The custodian performs the function under an agreement with the assets management company concerned. Each company can only have one custodian. The custodian's remuneration must not exceed 0.5% of the annual average net worth of a mutual fund's assets, or 0.5% of the annual average net worth of the assets management company's net business assets. The custodian is required to maintain separate current accounts in a specified currency for the assets management company and each mutual fund.

The custodian's job also involves controlling activities. It is supposed to watch over proper valuation of a mutual fund's assets, the extent to which it observes applicable rules for risk limitation and diversification, compliance with procedures for issues and redemption of mutual fund shares, calculation of the assets management company's fee, and a proper use of the mutual fund's revenues. In the event of any violation of any applicable law or mutual fund statute, the custodian is required to provide the ministry, criminal and financial police with any relevant information as they may request in writing.

Open-end mutual fund

With this type of fund, the assets management company is required to redeem a mutual fund share whenever such redemption is requested by its holder. The designation of an open-end mutual fund includes the name of the relevant assets management company and the abbreviation „o.p.f." (Slovak for open-end mutual fund). According to the law, open-end mutual funds are allowed to merge, in which case their shareholders become the shareholders of the new merged open-end mutual fund. However, open-end mutual funds must not be divided or acquired.

Each open-end mutual fund must have its statutes and a sale prospectus. The statutes contain information identifying the entity, such as: trade name, name of the fund, business strategy, rules for administration of assets, valuation of the fund's assets and the like. The assets management company is required to update its sale prospectus at least once a half year and to provide any shareholder with the latest sale prospectus at his request. Should a shareholder find any information stated in the sale prospectus by the assets management company to be false or incomplete, he is entitled to claim the redemption of his share within one year. The assets management company is required to repay him the sale price applicable at the time of share issue, whereby any difference between the sale and current price of the mutual fund share is covered by the assets management company from its own funds. Pursuant to the law, a mutual fund share is a type of securities that represents the shareholder's share in the assets of an open-end mutual fund and his right to a share of any profits generated by such assets. The company is required to keep a list of shareholders; in case of book-entry mutual fund shares such records are kept by the Securities Center. The price of a mutual fund share upon issue is its initial price as stated therein, while the company is only allowed to issue shares of the same initial value for each respective mutual fund. Subsequently, within one month from their issue at the latest, mutual fund shares begin to trade at their current price based on the net assets worth divided by the number of shares in the mutual fund. The net assets worth of an open-end mutual fund is the difference between its assets and liabilities.

Although open-end mutual funds are allowed to merge, they must have a single administrator. For any contemplated merger a mutual fund must obtain the permission of the Ministry of Finance, notify its shareholders, publish its new statutes and replace the old mutual fund shares with the shares of the new entity.

An open-end mutual fund may only be shut down by a decision by the Ministry of Finance, specifically in case its business license has been revoked, or when the permission to establish an open-end mutual fund has expired. The assets management company is required to draw up the closing accounts within 6 months from such decision, sell off all securities, ensure the settlement of all outstanding receivables, pay off all liabilities and pay the shareholders their respective shares in the mutual fund's assets.

Closed-end mutual fund

A closed-end mutual fund is the type of fund, where shareholders are not entitled to claim the redemption of their shares and the company is not obliged to redeem the same. This kind of funds are also set up by assets management companies under permission from the Ministry of Finance. As in case of open-end mutual funds, the administrator must file an application containing the required particulars. The issuer's statutes and prospectus must be attached to the application. An assets management company is granted permission to operate a closed-end mutual fund on condition that:

- it fulfills the necessary professional, staff and technical requirements;
- it ensures shareholder protection; and that

• the average net assets worth of other open-end mutual funds it manages has not dropped below Sk 100,000,000 over the last 3 years.

A closed-end mutual fund may also use the abbreviation „n.p.f." in its name (Slovak for closed-end mutual fund). It is set up for a specific period of time of up to 10 years. Before the expiration of this period, the fund administrator may apply for its conversion into an open-end mutual fund, otherwise the fund winds up. The fund's shares may take the form of either registered or bearer shares and must be publicly negotiable. The time of issue of mutual fund shares is limited to a maximum of two years.

A closed-end mutual fund is not allowed to merge, be acquired or divided. It may turn into an open-end mutual fund, provided such option is allowed in its statutes. Such conversion is subject to the ministry's approval, and the relevant application filed by the assets management company must state the reason for the conversion, a draft of new statutes, and an appraisal of the current state of assets validated by the custodian and an auditor. The company must publish its decision in mass media, along with the value of mutual fund shares redeemable and the amount that each share would be worth in the open-end mutual fund. Each shareholder is required to return his share within 3 months from the publication of such notice at the latest.

Special mutual fund

A special mutual fund is distinguished by having the number of shareholders limited to no more than 10. Shares in this type of funds may only be held by legal persons. The shareholder is entitled to have his share redeemed. Share transfers to other shareholders require the consent of the assets management company. The fund may also use the abbreviation „š.p.f." (Slovak for special mutual fund). Special mutual funds may only issue registered shares and their issues are subject to the same conditions that apply to registered shares issues in other mutual funds.

The specific features of individual types of funds and the assets management company have various implications. The tables below provide an overview of assets held by the assets management company and individual funds, as well as the diversification and limitation of investment risks. (The structure of assts together with distribution and limitation of risk are given in Table No 2 on page 14).

Investor protection

The law implies that an assets management company is not allowed to use in its advertisements any false or deceptive information or misstatements concerning its human resources and equipment necessary for its proper operation. Likewise, it emphasizes that each mutual fund is required to warn its investors about the risks associated with profits and advise them that in closed-end mutual funds, the shareholder is not entitled to claim the redemption of his share.

Neither the assets management company's staff, nor its board members, must place their own interests above those of its shareholders, which also implies that they are not allowed to acquire any securities from, nor sell any securities to the fund (except for open-end mutual funds). Investor protection goes so far as to forbid any purchase or sale of securities issued by companies, whose boards contain the assets management company's representatives, and to prevent the assets management company from buying any shares of its shareholders for its mutual funds. The law also designates those who are barred from the assets management company's boards and those who may not be employed by it.

Pursuant to the Securities Act, an assets management company has a reporting obligation, i.e. it is required to publish financial information regarding its mutual funds for the previous three years. Such reports are submitted to the ministry, the custodian and, if requested, to the shareholders as well. The assets management company is required to publish in mass media the net assets worth of the mutual fund, numbers and monetary value of mutual fund shares sold and redeemed, the current price of share and its redemption price, at least once a week. Prior to any mutual fund shares issues placed in foreign markets, the assets management company must obtain the required permission in the country concerned and notify the ministry.

State supervision and its functions

State supervision is carried out by the Ministry of Finance with the primary objective of protecting investors. As part of its supervisory role, the ministry may request any data, documents and information as specified in this law. Any noncompliance may be liable to a penalty of up to Sk 50,000. The ministry supervises both national and foreign assets management companies, as well as their founders, statutory bodies (boards) and existing investment companies and funds. Likewise, it watches over shareholders of an assets management company with stakes over 10%, the custodian, official administrator and liquidator. In case of any breach of the law, the ministry may:

• impose measures deemed fit to amend any detected shortcomings and set a period for their removal;

• suspend the disposal of assets in a mutual fund for a specific period of time, including issues of mutual fund shares;

• impose a fine;

• order the assets management company to close the business of the mutual fund concerned;

• decide to terminate the operation of the assets management company;

• revoke the license and appoint an official administrator.

Sanctions for breaches of the law

The law defines three degrees of defaults in terms of their graveness as follows:

• a penalty of Sk 5,000,000 – 10,000,000 for a very grave default on an obligation, such as when: the assets management company has not yet paid in its registered stock capital in full; the mutual fund has not yet reached the minimum required assets; the assets management company has not yet redeemed the shares of its shareholders following a license revocation; the assets management company fails to comply with the rules of

risk diversification; it does not have a custodian, or entrusts its funds to a different custodian; the assets management company decides on several major issues without the ministry's permission; etc.

• a penalty of Sk 500,000 – 5,000,000 for a grave default, such as when: the assets management company fails to publish its statutes or prospectus within the law-defined period; disregards the ban on extending or taking loans and credit; fails to determine the value of securities in its possession; defaults on its reporting obligation; etc.

• other breaches of law are liable to a penalty of Sk 500,000; in case of persons illegally operating as assets management company or custodians at variance with this law, the ministry can discontinue such operation and impose a penalty of up to Sk 25,000,000. In case of recurrent violations of law, the ministry may decide to impose a penalty of up to double the foregoing amount. All penalties are payable within 30 days from the day the relevant decision takes effect.

Imposed administration

An officially imposed administrator is appointed by the ministry, and he may be either the custodian or another assets management company. An official administrator, acting in its name for the account of the shareholders, is required to administer all entrusted assets in the interest of shareholder protection and keep separate books for each mutual fund. The Ministry of Finance may decide to revoke an assets management company's license due to liquidity problems, insolvency or because any information it provides is found to be false or misleading. When it comes to winding-up, there is also a liquidator appointed, whose job is to realize all assets of the company at the best possible price and deposit all proceeds from such sale with the custodian. In the process of winding-up, claims of the company's employees have top priority. After that, the liquidator has to pay any applicable taxes, fees and other amounts due to the state budget, contributions to health, sickness and pension insurance schemes and unemployment insurance. Next in the line are claims of other creditors, finally followed by shareholders. Once the winding-up proceedings are over, the liquidator is required to prepare the final accounts and present them to the ministry.

As the final provisions add, all investment companies, as well as regular companies incorporated prior to January 1, 2000, have time until June 30, 2000 to adapt to the law. All closed-end mutual funds set up prior to January 1, 2000, are only allowed to operate until December 31, 2009.

Finally, it must be said that the new collective investments law definitely brings increased transparency into the collective investments business. Both asset coverage and specific definition of risk diversification patterns help reduce risk and inspire greater investor confidence. Meanwhile, by opening the door to foreign traders, as well as foreign assets management companies and mutual funds, it is bound to boost competition and put a pressure on our domestic companies, who will have to evolve in an advanced and quite harsh environment. However, one thing we need to remember is that not all foreign assets management companies arriving in our market will come with honest intentions, which is why we need really capable state supervisors.

Table 1. Basic information on assets management companies and their mutual funds

Entity	License term required	Registered stock / Type of securities	Capital assets
Assets management company	Indefinite term	Sk 50,000,000 Registered shares	1) Securities traded on the main floor of a national or foreign stock exchange; 2) Government securities or government-guaranteed securities; 3) Deposits on current accounts and time deposits in banks in Slovakia;
Open-end mutual fund	Indefinite term	Sk 50,000,000 Registered and/or bearer mutual fund shares	1) Securities traded in a national or foreign secondary market; 2) New securities issues (introduced in stock exchange trading after 1 year); 3) Deposit instruments, deposit certificates, treasury bills and money market instruments maturing within 1 year; 4) Other mutual funds' shares; 5) Deposits on current accounts and time deposits in banks in Slovakia; 6) Options and option premiums;
Closed-end mutual fund	Specific term of up to10 years	Sk 100,000,000 Registered and/or bearer mutual fund shares	1) Securities traded in a national or foreign secondary market; 2) New securities issues (introduced in stock exchange trading after 1 year); 3) Deposit instruments, deposit certificates, treasury bills and money mar ket instruments maturing within 1 year; 4) Other mutual funds' shares; 5) Deposits on current accounts and time deposits in banks in Slovakia; 6) Options and option premiums;
Special mutual fund	Specific term of up to 10 years	Sk 50,000,000 Registered mutual fund shares	1) Securities traded in a national or foreign secondary market; 2) New securities issues (introduced in stock exchange trading after 1 year); 3) Deposit instruments, deposit certificates, treasury bills and money mar ket instruments maturing within 1 year; 4) Other mutual funds' shares; 5) Deposits on current accounts and time deposits in banks in Slovakia; 6) Options and option premiums; 7) Precious metals deposit certificates;

Národná banka Slovenska

DEKÁDNA BILANCIA AKTÍV A PASÍV k 31. 03. 2000 v mil. Sk

AKTÍVA			Zmena oproti 20.03.2000
1 Zlato		1,341.1	(0.0)
2 Vklady v MMF		30,367.1	56.3)
2.1 V cudzej mene	4,980.7		56.3)
2.2 V slovenských korunách	25,386.4		(0.0)
3 Vklady v zahraničných bankách a medzinárodných inštitúciáchv cudzej mene		4,163.9	(-3,529.3)
3.1 Vklady v zahraničných bankách	3,613.2		(-3,535.6)
3.2 Vklady v medzinárodných inštitúciách	550.7		(6.3)
4 Pohľadávky voči zahraničiu v cudzej mene		30,820.1	(13,104.7)
5 Pohľadávky voči tuzemským bankám		38,010.2	(-104.7)
5.1 Pohľadávky z refinancovania	1,140.6		(25.3)
5.2 Ostatné pohľadávky	36,869.6		(-130.0)
6 Cenné papiere		172,719.5	(1,309.1)
6.1 Zahraničné v cudzej mene	153,742.7		(4,335.3)
6.2 Štátne v slovenských korunách	5,078.8		(5,078.8)
6.3 Ostatné v slovenských korunách	13,898.0		(-8,105.0)
7 Majetkové účastiny		144.8	(0.0)
7.1 Zahraničné v cudzej mene	24.8		(0.0)
7.2 Ostatné	120.0		(0.0)
8 Ostatné aktíva		14,378.1	(653.0)
8.1 Úvery klientom	533.8		(-26.3)
8.2 Ostatné	13,844.3		(679.3)
		291,944.8	**(11,489.1)**

PASÍVA			Zmena oproti 20.03.2000
1 Emisia obeživa		60,725.0	(-3,024.4)
2 Záväzky voči MMF		35,380.2	(112.9)
2.1 V cudzej mene	9,993.8		(112.9)
2.2 V slovenských korunách	25,386.4		(0.0)
3 Záväzky voči zahraničným bankám a medzinárodným inštitúciám		39,462.9	(11,181.4)
3.1 V cudzej mene	38,968.8		(11,181.4)
3.2 V slovenských korunách	494.1		(0.0)
4 Emitované cenné papiere		47,028.7	(-9,927.7)
4.1 V zahraničí v cudzej mene	4,128.7		(72.3)
4.2 Ostatné	42,900.0		(-10,000.0)
5 Záväzky voči tuzemským bankám		51,046.6	(10,846.9)
5.1 Peňažné rezervy bánk	45,387.2		(7,231.4)
5.2 Ostatné	5,659.4		(3,615.5)
6 Záväzky voči štátnemu rozpočtu		25,423.2	(4,846.3)
6.1 Účet štátu Slovenskej republiky	17,684.0		(5,008.2)
6.2 Štátne fondy	7,739.2		(-161.9)
7 Ostatné pasíva		22,409.6	(-2,425.6)
7.1 Vklady klientov	2,745.0		(-2,169.4)
7.2 Ostatné	19,664.6		(-256.2)
8 Čisté obchodné imanie		10,468.6	(-120.7)
8.1 Vlastný kapitál	10,468.6		(0.0)
8.2 Ostatné vlastné prostriedky	0.0		(-120.7)
		291,944.8	**(11,489.1)**

Ing. Marián Jusko, CSc.
guvernér

Ing. Anna Pastuchová, PhD.
vrchná riaditeľka úseku informatiky

Národná banka Slovenska

DEKÁDNA BILANCIA AKTÍV A PASÍV k 10. 04. 2000 v mil. Sk

AKTÍVA			Zmena oproti 31.03.2000
1 Zlato		1,341.1	(0.0)
2 Vklady v MMF		30,361.7	(-5.4)
2.1 V cudzej mene	4,975.3		(-5.4)
2.2 V slovenských korunách	25,386.4		(0.0)
3 Vklady v zahraničných bankách a medzinárodných inštitúciáchv cudzej mene		4,359.1	(195.2)
3.1 Vklady v zahraničných bankách	3,809.4		(196.2)
3.2 Vklady v medzinárodných inštitúciách	549.7		(-1.0)
4 Pohľadávky voči zahraničiu v cudzej mene		25,863.6	(-4,956.5)
5 Pohľadávky voči tuzemským bankám		37,922.2	(-88.0)
5.1 Pohľadávky z refinancovania	1,142.4		(1.8)
5.2 Ostatné pohľadávky	36,779.8		(-89.8)
6 Cenné papiere		182,951.1	(10,231.6)
6.1 Zahraničné v cudzej mene	153,796.7		(54.0)
6.2 Štátne v slovenských korunách	0.0		(-5,078.8)
6.3 Ostatné v slovenských korunách	29,154.4		(15,256.4)
7 Majetkové účastiny		144.8	(0.0)
7.1 Zahraničné v cudzej mene	24.8		(0.0)
7.2 Ostatné	120.0		(0.0)
8 Ostatné aktíva		14,661.0	(282.9)
8.1 Úvery klientom	555.3		(21.5)
8.2 Ostatné	14,105.7		(261.4)
		297,604.6	**(5,659.8)**

PASÍVA			Zmena oproti 31.03.2000
1 Emisia obeživa		61,444.8	(719.8)
2 Záväzky voči MMF		35,369.4	(-10.8)
2.1 V cudzej mene	9,983.0		(-10.8)
2.2 V slovenských korunách	25,386.4		(0.0)
3 Záväzky voči zahraničným bankám a medzinárodným inštitúciám		33,509.7	(-5,953.2)
3.1 V cudzej mene	33,015.6		(-5,953.2)
3.2 V slovenských korunách	494.1		(0.0)
4 Emitované cenné papiere		48,033.1	(1,004.4)
4.1 V zahraničí v cudzej mene	4,133.1		(4.4)
4.2 Ostatné	43,900.0		(1,000.0)
5 Záväzky voči tuzemským bankám		50,282.0	(-764.6)
5.1 Peňažné rezervy bánk	38,971.3		(-6,415.9)
5.2 Ostatné	11,310.7		(5,651.3)
6 Záväzky voči štátnemu rozpočtu		35,107.2	(9,684.0)
6.1 Účet štátu Slovenskej republiky	26,907.3		(9,223.3)
6.2 Štátne fondy	8,199.9		(460.7)
7 Ostatné pasíva		23,389.8	(980.2)
7.1 Vklady klientov	3,639.4		(894.4)
7.2 Ostatné	19,750.4		(85.8)
8 Čisté obchodné imanie		10,468.6	(0.0)
8.1 Vlastný kapitál	10,468.6		(0.0)
8.2 Ostatné vlastné prostriedky	0.0		(0.0)
		297,604.6	**(5,659.8)**

Ing. Marián Jusko, CSc.
guvernér

Ing. Anna Pastuchová, PhD.
vrchná riaditeľka úseku informatiky

Národná banka Slovenska

DEKÁDNA BILANCIA AKTÍV A PASÍV k 20. 04. 2000 v mil. Sk

AKTÍVA			Zmena oproti 10.04.2000
1 Zlato		1,341.1	(0.0)
2 Vklady v MMF		30,403.3	(41.6)
2.1 V cudzej mene	5,016.9		(41.6)
2.2 V slovenských korunách	25,386.4		(0.0)
3 Vklady v zahraničných bankách a medzinárodných inštitúciách v cudzej mene		5,518.2	(1,159.1)
3.1 Vklady v zahraničných bankách	4,924.2		(1,114.8)
3.2 Vklady v medzinárodných inštitúciách	594.0		(44.3)
4 Pohľadávky voči zahraničiu v cudzej mene		23,299.6	(-2,564.0)
5 Pohľadávky voči tuzemským bankám		37,616.3	(-305.9)
5.1 Pohľadávky z refinancovania	1,119.8		(-22.6)
5.2 Ostatné pohľadávky	36,496.5		(-283.3)
6 Cenné papiere		214,138.6	(31,187.5)
6.1 Zahraničné v cudzej mene	174,421.3		(20,624.6)
6.2 Štátne v slovenských korunách	0.0		(0.0)
6.3 Ostatné v slovenských korunách	39,717.3		(10,562.9)
7 Majetkové účastiny		144.8	(0.0)
7.1 Zahraničné v cudzej mene	24.8		(0.0)
7.2 Ostatné	120.0		(0.0)
8 Ostatné aktíva		14,690.2	(29.2)
8.1 Úvery klientom	559.4		(4.1)
8.2 Ostatné	14,130.8		(25.1)
		327,152.1	**(29,547.5)**

PASÍVA			Zmena oproti 10.04.2000
1 Emisia obeživa		65,479.7	(4,034.9)
2 Záväzky voči MMF		35,452.9	(83.5)
2.1 V cudzej mene	10,066.5		(83.5)
2.2 V slovenských korunách	25,386.4		(0.0)
3 Záväzky voči zahraničným bankám a medzinárodným inštitúciám		30,571.3	(-2,938.4)
3.1 V cudzej mene	30,077.2		(-2,938.4)
3.2 V slovenských korunách	494.1		(0.0)
4 Emitované cenné papiere		48,094.7	(61.6)
4.1 V zahraničí v cudzej mene	4,194.7		(61.6)
4.2 Ostatné	43,900.0		(0.0)
5 Záväzky voči tuzemským bankám		67,597.2	(17,315.2)
5.1 Peňažné rezervy bánk	42,002.9		(3,031.6)
5.2 Ostatné	25,594.3		(14,283.6)
6 Záväzky voči štátnemu rozpočtu		46,013.3	(10,906.1)
6.1 Účet štátu Slovenskej republiky	37,764.8		(10,857.5)
6.2 Štátne fondy	8,248.5		(48.6)
7 Ostatné pasíva		23,474.4	(84.6)
7.1 Vklady klientov	3,329.4		(-310.0)
7.2 Ostatné	20,145.0		(394.6)
8 Čisté obchodné imanie		10,468.6	(0.0)
8.1 Vlastný kapitál	10,468.6		(0.0)
8.2 Ostatné vlastné prostriedky	0.0		(0.0)
		327,152.1	**(29,547.5)**

Ing. Marián Jusko, CSc.
guvernér

Ing. Anna Pastuchová, PhD.
vrchná riaditeľka úseku informatiky

Časový harmonogram dekádnych bilancií je k dispozícii na internetovej adrese http://www.nbs.sk